МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ДНІПРОВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

В.В. Рябчій, М.В. Трегуб

МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО СКЛАДАННЯ ІСПИТУ З ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ СЕРТИФІКОВАНИХ ІНЖЕНЕРІВ-ЗЕМЛЕВПОРЯДНИКІВ

Довідковий посібник

Дніпро
НТУ «ДП»
2018

УДК 528.44+349.41
Р 98

Затверджено вченою радою університету як довідковий посібник (протокол № 11 від 18.09.2018).

Рябчій В.В.

Р 98 Матеріали для підготовки до складання іспиту з підвищення кваліфікації сертифікованих інженерів-землевпорядників: довід. посіб. / В.В. Рябчій, М.В. Трегуб ; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т. «Дніпровська політехніка» : 2-ге вид. доп. і випр. – Дніпро : НТУ «ДП», 2018. – 144 с.

ISBN 978-966-350-691-3

Розглянуто основні питання, що стосуються виконання робіт із землеустрою та геодезії, описано порядок ведення державного земельного кадастру, зокрема в нормативно-правовому аспекті. Подано перелік основних нормативно-правових актів України та навчальної літератури для використання під час підвищення кваліфікації сертифікованих інженерів-землевпорядників, а також поміщено відповіді на питання програми підготовки з урахуванням вимог чинного законодавства України і навчальної літератури.

Як складова частина підготовки матеріали мають на меті допомогти фахівцям у засвоєнні навчальної інформації.

УДК 528.44+349.41

ISBN 978-966-350-691-3

© В.В. Рябчій, М.В. Трегуб, 2018
© НТУ «Дніпровська політехніка», 2018

ЗМІСТ

С.

Загальні відомості про курси підвищення кваліфікації сертифікованих інженерів-землевпорядників 4

Зміст курсу підвищення кваліфікації сертифікованих інженерів-землевпорядників 5

Вимоги до підсумкового контролю знань 16

Поширені питання підсумкового контролю знань і відповіді на них 17

Перелік основних посилань. 141

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО КУРСИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ СЕРТИФІКОВАНИХ ІНЖЕНЕРІВ-ЗЕМЛЕВПОРЯДНИКІВ

Підвищення кваліфікації сертифікованих інженерів-землевпорядників здійснюється у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» на підставі договору з Державною службою України з питань геодезії, картографії та кадастру на базі Міжгалузевого інституту безперервної освіти і кафедри геодезії. Навчання ведеться за погодженою з Держгеокадастром програмою підвищення кваліфікації сертифікованих інженерів-землевпорядників.

Згідно зі статею 66 закону України «Про землеустрій» сертифіковані інженери-землевпорядники зобов'язані не рідше одного разу на чотири роки підвищувати кваліфікацію за програмою підвищення кваліфікації.

Мета курсу підвищення кваліфікації – удосконалення та поглиблення слухачами (інженерами-землевпорядниками), своїх знань, умінь і навичок за спеціальністю відповідно до сучасних вимог виробництва. Слухачі мають можливість підвищити свій професійно-кваліфікаційний рівень та компетентність з питань здійснення землеустрою як сукупності соціально-економічних та екологічних заходів, спрямованих на регулювання земельних відносин та раціональну організацію території адміністративно-територіальних одиниць, суб'єктів господарювання, що здійснюються під впливом суспільно-виробничих відносин і розвитку продуктивних сил.

Завдання курсу підвищення кваліфікації – дати слухачам знання, що дозволять їм якісніше виконувати свої професійні обов'язки, розширити межі компетенції, а також створити можливості для оволодіння новими функціональними обов'язками стосовно:

– розроблення визначених законодавством видів документації із землеустрою;

– підготовки проектних рішень щодо захисту земель від шкідливого антропогенного впливу, організації та підвищення продуктивності земель сільськогосподарського та лісогосподарського призначення, відтворення і підвищення родючості ґрунтів, забезпечення особливого режиму використання земель природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення, формування обмежень у використанні земель усіх категорій;

– ведення державного земельного кадастру та проведення землеоціночних робіт тощо.

ЗМІСТ КУРСУ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ СЕРТИФІКОВАНИХ ІНЖЕНЕРІВ-ЗЕМЛЕВПОРЯДНИКІВ

Модуль 1. Нормативно-правові засади здійснення землеустрою

1.1. Мета, призначення та регулювання сучасного землеустрою

Теоретичні засади сучасного землеустрою. Мета, завдання землеустрою та його роль в управлінні земельними ресурсами. Земля як основне національне багатство. Проблемні питання проведення земельної реформи. Реалізація державної політики щодо використання та охорони земель. Напрями вдосконалення земельних відносин. Підстави проведення землеустрою. Суб'єкти та об'єкти землеустрою. Повноваження органів державної влади і органів місцевого самоврядування у сфері землеустрою. Організація і регулювання землеустрою.

1.2. Набуття і реалізація прав на землю

Сучасне земельне законодавство. Право власності на землю. Форми власності на землю. Набуття, перехід та припинення права власності на земельні ділянки. Класифікація земельних ділянок за цільовим призначенням. Право землекористування. Обмеження та обтяження прав на землю. Правова охорона земель. Юридична відповідальність за земельні правопорушення.

1.3. Економіко-правовий механізм регулювання землеустрою

Відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам при вилученні (викупі) земельних ділянок. Відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва. Економічна відповідальність за порушення земельного законодавства. Встановлення державних фіксованих цін (тарифів) на розроблення документації із землеустрою та проведення землеоціночних робіт, а також граничних розмірів плати з виконання землевпорядних робіт. Надання платних (адміністративних) послуг державними органами земельних ресурсів.

Модуль 2. Проведення землеустрою на загальнодержавному та регіональному рівнях

2.1. Розроблення загальнодержавної і регіональних програм використання та охорони земель

Програмно-цільовий підхід в управлінні земельними відносинами. Склад та зміст загальнодержавної і регіональних програм використання та

охорони земель. Порядок визначення складу та обсягів першочергових і перспективних заходів з використання та охорони земель. Обґрунтування обсягів і джерел ресурсного забезпечення реалізації програм.

2.2. Схеми землеустрою і техніко-економічні обґрунтування використання та охорони земель адміністративно-територіальних утворень

Визначення перспективи щодо використання та охорони земель, для підготовки обґрунтованих пропозицій у галузі земельних відносин, організації раціонального використання та охорони земель, перерозподілу земель з урахуванням потреби сільського, лісового та водного господарств, розвитку сіл, селищ, міст, територій оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного призначення, природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення. Обґрунтування заходів еколого-економічної оптимізації використання та охорони земель, удосконалення співвідношення і розміщення земель та сільськогосподарських угідь, систем сівозміни, сінокосо- і пасовищезміни. Обґрунтування обмеження щодо господарського використання земель, які виконують важливі екосистемні функції. Техніко-економічне обґрунтування використання та охорони земель на перспективу.

2.3. Проекти землеустрою щодо встановлення і зміни меж адміністративно-територіальних утворень

Сучасний стан та проблеми адміністративно-територіального устрою України. Порядок встановлення і зміни меж адміністративно-територіальних утворень. Обґрунтування повноцінного життєвого середовища та створення сприятливих умов розвитку територій. Забезпечення ефективного використання потенціалу територій із збереженням їх природних ландшафтів та історико-культурної цінності. Урахування інтересів власників земельних ділянок, землекористувачів, у тому числі орендарів. Роль містобудівної документації при формуванні та зміні меж населених пунктів.

2.4. Проекти землеустрою щодо організації і встановлення меж територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення

Класифікація земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного та історико-

культурного призначення. Вимоги до складу та змісту проектної документації. Напрями збереження природного різноманіття ландшафтів, охорона довкілля, підтримання екологічного балансу. Обґрунтування створення місць для організованого лікування та оздоровлення людей. Обґрунтування створення місць масового відпочинку і туризму, створення приміських зелених зон. Збереження і використання об'єктів культурної спадщини. Проектна організація (зонування) територій. Формування режиму охорони земельних ділянок в межах територій.

Модуль 3. Проведення землеустрою на місцевому рівні

3.1. Проекти землеустрою щодо відведення земельних ділянок

Вимоги до складу, змісту та оформлення проекту відведення земельної ділянки. Норми відведення земельних ділянок для різних потреб. Обґрунтування зміни цільового призначення земельних ділянок. Обґрунтування розміру та конфігурації земельних ділянок. Формування складу земельних угідь земельної ділянки. Формування обмежень у використанні земель. Оцінка еколого-економічної ефективності проектних рішень. Умови щодо погодження, експертизи та затвердження проекту відведення земельної ділянки. Умови щодо встановлення в натурі (на місцевості) меж земельної ділянки. Умови щодо посвідчення прав на земельну ділянку.

3.2. Проекти землеустрою щодо створення нових та впорядкування існуючих землеволодінь і землекористувань

Обґрунтування розмірів і меж земельних ділянок з урахуванням вимог щодо раціонального використання та охорони земель. Порядок розроблення проектів землеустрою щодо створення нових землеволодінь та землекористувань розробляються. Проектування заходів щодо впорядкування структури земельних угідь, усунення черезсмужжя, далекоземелля, ламаності меж, ерозійних процесів та інших екологічних наслідків нераціонального використання земель і створення територіальних умов для функціонування всіх галузей економіки, формування й удосконалення раціональної системи існуючого землеволодіння та землекористування.

3.3. Проекти землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь

Розміщення виробничих будівель і споруд. Організація землеволодінь та землекористувань з виділенням сівозміни, виходячи з екологічних та економічних умов, формування інженерної та соціальної інфраструктури. Визначення типів і видів сівозміни з урахуванням спеціалізації сільськогосподарського виробництва. Складання схем чергування сільськогосподарських культур у сівозміні. Проектування полів сівозміни. Розробка плану переходу до прийнятної сівозміни. Перенесення в натуру (на місцевість) запроектованих полів сівозміни.

3.4. Проекти землеустрою щодо впорядкування території населених пунктів

Визначення умов щодо використання земель відповідно до цільового призначення. Планування структури власності на землю у населеному пункті. Визначення організаційних, правових, фінансових та інших заходів щодо вдосконалення структури територій, освоєння земель, поліпшення їх якості, рекультивації, консервації. Обґрунтування необхідності і обсягів економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель. Проектування заходів для забезпечення режиму використання земель охоронних зон, зон санітарної охорони, санітарно-захисних зон і зон особливого режиму використання, а також відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам внаслідок встановлення цих зон. Напрями природоохоронної діяльності в межах населених пунктів.

3.5. Робочі проекти землеустрою

Вимоги до складу, змісту та оформлення робочого проекту землеустрою. Проектування заходів щодо рекультивації порушених земель, землювання малопродуктивних угідь, захисту земель від ерозії, підтоплення, заболочення, вторинного засолення, висушення, зсувів, ущільнення, закислення, забруднення промисловими та іншими відходами, радіоактивними та хімічними речовинами, покращання сільськогосподарських земель, підвищення родючості ґрунтів. Складання проектно-кошторисної документації.

Модуль 4. Забезпечення проведення землеустрою

4.1. Загальні вимоги до процедури розроблення документації із землеустрою

Права та обов'язки замовників та розробників документації із землеустрою. Вимоги до змісту документації із землеустрою. Погодження і затвердження різних видів документації із землеустрою документації із землеустрою та дозвільна система у сфері господарської діяльності. Порядок внесення змін до документації із землеустрою.

4.2. Державний фонд документації із землеустрою

Збір, обробка та облік матеріалів, отриманих в результаті здійснення землеустрою. Порядок користування документацією із землеустрою. Авторські права при розробці документації із землеустрою. Додержання вимог щодо збереження державної таємниці при створенні і користуванні документацією із землеустрою.

4.3. Державні стандарти, норми і правила у сфері землеустрою

Загальні засади створення галузевої системи стандартизації Держкомзему (СОУ ДКЗР-001:2009). Якісні та кількісні показники, параметри, що регламентують розробку і реалізацію документації із землеустрою як об’єкт стандартизації. Характеристика прийнятих нормативних документів галузевої стандартизації.

4.4. Технічне та технологічне забезпечення землеустрою, система управління якістю робіт із землеустрою

Використання засобів обчислювальної та інформаційної техніки, технічних засобів для виконання геодезичних та інших робіт. Використання сучасних інформаційних технологій і систем для збору, ведення, контролю, накопичення, зберігання, поновлення, пошуку, перетворення, переробки, відображення, видачі й передачі даних. Автоматизовані системи, призначені для обробки даних земельно-кадастрових, топографо-геодезичних та інших зйомок і дистанційного зондування, ведення земельної статистики, прогнозування, планування, проектування, картографування, організаційного управління. Планування якості продукції і виробничого процесу, контроль, оцінка і планування якості документації із землеустрою. Стандарти ISO серії 90001. Вхідний контроль документації. Контроль готової продукції. Оцінка якості продукції. Оцінка якості виробничого процесу. Використання інформації про якість продукції. Навчання методам забезпечення якості, підвищення

кваліфікації персоналу. Управління людським фактором. Підготовка управлінських кадрів для керівництва діяльністю у сфері якості.

4.5. Надання консалтингових послуг з питань землеустрою

Консультування власників землі та землекористувачів щодо раціонального використання та охорони земель. Надання інформації про результати досліджень щодо використання та охорони земель, запровадження і здійснення природоохоронних заходів тощо. Надання інформаційних послуг з питань земельного законодавства, здійснення цивільно-правових угод, оцінки земель, оподаткування, оренди та інших послуг щодо земельних ділянок. Надання сільськогосподарським товаровиробникам і громадянам практичної допомоги щодо складання бізнес-планів.

Модуль 5. Охорона земель

5.1. Державна комплексна система спостережень

Моніторинг земель, ґрунтів та навколишнього природного середовища. Топографо-геодезичні, картографічні, ґрунтові, агрохімічні, радіологічні та інші обстеження і розвідування стану земель і ґрунтів, їх моніторинг. Національний, регіональний та місцевий банки даних про стан земель і ґрунтів.

5.2. Документація із землеустрою в галузі охорони земель

Заходи еколого-економічної оптимізації використання та охорони земель, удосконалення співвідношення і розміщення земель та сільськогосподарських угідь, систем сівозміни, сінокосо- і пасовищезміни. Проект землеохоронних заходів для конкретної земельної ділянки. Визначення видів, обсягів, порядку здійснення та фінансування заходів з охорони земель. Екологічні обмеження щодо використання земель. Обмеження щодо господарського використання земель, які виконують важливі екосистемні функції (схили, водоохоронні зони тощо).

5.3. Природно-сільськогосподарське, еколого-економічне, протиерозійне та інші види районування (зонування) земель

Поділ земель за цільовим призначенням з урахуванням природних умов, агробіологічних вимог сільськогосподарських культур, розвитку господарської діяльності та пріоритету вимог екологічної безпеки. Установлення вимог щодо раціонального використання земель відповідно до району (зони). Визначення територій, що потребують особливого

захисту від антропогенного впливу. Установлення в межах окремих зон необхідних видів екологічних обмежень у використанні земель або ґрунтів з урахуванням їх геоморфологічних, природно-кліматичних, ґрунтових, протиерозійних та інших особливостей відповідно до екологічного району (зони). Порядок здійснення природно-сільськогосподарського, еколого-економічного, протиерозійного та інших видів районування (зонування) земель.

5.4. Економічне стимулювання впровадження заходів щодо використання та охорони земель і підвищення родючості ґрунтів

Надання податкових і кредитних пільг фізичним і юридичним особам, які здійснюють за власні кошти заходи щодо захисту земель від ерозії, підвищення родючості ґрунтів та інші заходи, передбачені загальнодержавними і регіональними програмами використання та охорони земель. Звільнення землевласників і землекористувачів від плати за землю, за земельні ділянки, на яких виконуються роботи з меліорації, рекультивації, консервації земель та інші роботи щодо охорони земель на період тимчасової консервації, будівництва та сільськогосподарського освоєння земель відповідно до затвердженої документації із землеустрою. Компенсування сільськогосподарським товаровиробникам недоодержаної частки доходу внаслідок консервації деградованих, малопродуктивних, а також техногенно забруднених земель. Застосування прискореної амортизації основних фондів землеохоронного і природоохоронного призначення.

5.5. Стандартизація і нормування в галузі охорони земель

Нормативні документи із стандартизації в галузі охорони земель. Терміни, поняття класифікації. Методи, методики і засоби визначення складу та властивостей земель. Вимоги до збирання, обліку, обробки, збереження, аналізу інформації про якість земель, прогнозування зміни родючості ґрунтів. Вимоги щодо раціонального використання та охорони земель. Технічні умови щодо процесів та послуг у сфері охорони земель. Метрологічні норми, правила, вимоги до організації робіт. Нормативи гранично допустимого забруднення ґрунтів, якісного стану ґрунтів, оптимального співвідношення земельних угідь, показників деградації земель та ґрунтів. Технічна регламентація у сфері земельних відносин.

5.6. Охорона земель при здійсненні господарської діяльності

Вимоги до власників і землекористувачів, у тому числі орендарів, земельних ділянок при здійсненні господарської діяльності. Охорона земель при здійсненні господарської діяльності на землях сільськогосподарського призначення. Основні вимоги до охорони родючості ґрунтів. Охорона земель при здійсненні меліорації. Охорона родючості ґрунтів при використанні осадів стічних вод. Охорона земель при застосуванні пестицидів і агрохімікатів. Охорона земель при веденні лісового господарства. Охорона земель при веденні водного господарства. Особливості охорони земель водного фонду, наданих для рибогосподарських цілей. Охорона земель при спорудженні та експлуатації лінійних інженерних споруд. Охорона земель і ґрунтів від забруднення небезпечними речовинами. Охорона земель і ґрунтів від забруднення відходами. Охорона земель від ерозії та зсувів. Охорона земель у процесі містобудівної діяльності. Охорона земель при застосуванні нових технічних засобів і технологій. Охорона земель оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного, природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення.

5.7. Консервація земель

Критерії виокремлення деградованих та малопродуктивних земель, господарське використання яких є екологічно небезпечним та економічно неефективним. Критерії виокремлення техногенно забруднених земельних ділянок. Порядок консервації земель.

5.8. Рекультивація земель

Класифікація земель, які зазнали змін у структурі рельєфу, екологічному стані ґрунтів і материнських порід та в гідрологічному режимі внаслідок проведення гірничодобувних, геологорозвідувальних, будівельних та інших робіт. Особливості проведення гірничодобувних, геологорозвідувальних, будівельних та інших робіт, пов'язаних з порушенням ґрунтового покриву. Зняття і роздільне складування ґрунту. Складання проектів рекультивації порушених земель. Порядок рекультивації земельних ділянок.

5.9. Державний контроль за використанням та охороною земель

Правові, економічні та соціальні основи організації здійснення державного контролю за використанням та охороною земель. Форми відповідальності за порушення земельного законодавства. Порядок проведення перевірок щодо дотримання земельного законодавства.

Модуль 6. Державний земельний кадастр

6.1. Теоретичні засади державного земельного кадастру

Призначення державного земельного кадастру. Земельний кадастр як складова інфраструктури геопросторових даних. Європейські підходи до ведення земельного кадастру. Роль кадастру у забезпеченні просторового розвитку. Публічність кадастрових даних.

6.2. Кадастрове зонування

Встановлення місць розташування обмежень щодо використання земель. Встановлення меж кадастрових зон та кварталів. Встановлення меж оціночних районів та зон. Порядок присвоєння кадастрових номерів земельним ділянкам.

6.3. Кадастрові зйомки

Геодезичне встановлення меж земельної ділянки. Погодження меж земельної ділянки з суміжними власниками та землекористувачами. Відновлення меж земельної ділянки на місцевості. Встановлення меж частин земельної ділянки, які містять обтяження та обмеження щодо використання землі. Виготовлення кадастрового плану.

6.4. Бонітування ґрунтів

Поняття родючості ґрунту та підходи до оцінки якісного стану ґрунтів. Природно-сільськогосподарське районування України. Класифікація агровиробничих груп ґрунтів. Методика бонітування ґрунтів.

6.5. Економічна оцінка земель

Земельна рента та її складові. Економічна оцінка сільськогосподарських угідь. Економічна оцінка забудованих територій. Результати економічної оцінки земель 1988 року та їх застосування.

6.6. Нормативна грошова оцінка земельних ділянок

Призначення нормативної грошової оцінки земель. Нормативна грошова оцінка земель сільськогосподарського призначення. Нормативна грошова оцінка земель населених пунктів. Нормативна грошова оцінка земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення. Нормативна грошова оцінка земель природно-заповідного та іншого природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення. Нормативна грошова оцінка земель водного фонду. Нормативна грошова оцінка земель лісового фонду. Індексація

нормативної грошової оцінки земель. Технічна документація з нормативної грошової оцінки земель та порядок її оформлення.

6.7. Державна реєстрація земельних ділянок та прав на них

Порядок державної реєстрації земельних ділянок. Вимоги до документації із землеустрою, що супроводжує формування земельних ділянок. Ведення поземельної книги. Особливості ведення Державного земельного кадастру у електронному вигляді. Правові передумови реєстрації речових прав на нерухоме майно. Державний реєстр речових прав на нерухоме майно та їх обмежень. Технічна інвентаризація об'єктів нерухомого майна. Порядок проведення державної реєстрації прав

6.8. Облік кількості та якості земель

Державна статистична звітність з кількісного обліку земель. Класифікація земельних угідь. Класифікація агровиробничих груп ґрунтів. Класифікація видів землекористувачів. Облік якості земель. Агрохімічна паспортизація земель.

6.9. Топографо-геодезичне забезпечення робіт із землеустрою

Топографо-геодезичні та картографічні роботи при виконанні робіт із землеустрою. Пряма та обернена геодезична задача. Послідовність робіт під час теодолітної зйомки. Послідовність робіт під час тахеометричної зйомки. Полігонометрія та вимоги до її точності. Класифікація помилок у вимірюваннях. Оцінка точності результатів вимірювань. Загальна схема побудови планових геодезичних мереж. Принцип роботи системи GNSS. Класифікація планових геодезичних мереж. Застосування програмного забезпечення для опрацювання результатів геодезичних робіт.

6.10. Організація ведення державного земельного кадастру

Правове забезпечення земельно-кадастрової діяльності. Порядок ведення державного земельного кадастру. Земельно-кадастрова інвентаризація територій. Платні (адміністративні) послуги державних органів земельних ресурсів. Засади створення земельно-інформаційних систем. Організація баз даних та структура інформації. Основні вимоги до автоматизованої системи земельного кадастру. Формат обміну земельно-кадастровими даними. Політика конфіденційності та права доступу до даних. Арбітраж та уточнення земельно-кадастрових даних. Управління якістю земельно-кадастрових послуг.

Модуль 7. Державне управління у галузі земельних відносин

7.1. Сертифікація виконавців робіт із землеустрою

Державна політика у сфері землеустрою. Вимоги до виконавців робіт із землеустрою. Порядок складання Кваліфікаційного іспиту. Порядок видачі та анулювання кваліфікаційного свідоцтва. Відповідальність за злочини у сфері службової діяльності.

7.2. Державна експертиза землевпорядної документації

Правові засади державної експертизи землевпорядної документації. Форми і види державної експертизи. Статус експерта державної експертизи. Права та обов'язки замовників державної експертизи і розробників об'єктів державної експертизи. Порядок проведення державної експертизи. Відповідальність за порушення законодавства у сфері державної експертизи.

7.3. Дозвільна система у сфері господарської діяльності

Правові та організаційні засади функціонування дозвільної системи у сфері господарської діяльності і встановлює порядок діяльності дозвільних органів, уповноважених видавати документи дозвільного характеру, та адміністраторів. Впровадження дозвільної системи у сфері земельних відносин. Вимоги до дозвільних органів при погодженні документації із землеустрою.

7.4. Стандарти надання адміністративних послуг

Концептуальні засади розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади. Практика розробки стандартів надання адміністративних послуг органами виконавчої влади. Платні управлінські (адміністративні) послуги у сфері земельних відносин. Характеристика сфери впровадження інституту адміністративних послуг у межах повноважень органів земельних ресурсів.

7.5. Надання спеціальних дозволів на зняття і перенесення родючого шару ґрунту

Порядок видачі та анулювання спеціальних дозволів на зняття та перенесення ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) земельних ділянок. Обов'язковість оформлення дозволу. Контроль за виконанням умов зняття, збереження і використання родючого шару ґрунту.

ВИМОГИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Підсумковим контролем знань слухачів курсу підвищення кваліфікації сертифікованих інженерів-землевпорядників є іспит – процедура, під час проведення якої підтверджуються професійна компетентність інженера-землевпорядника, його рівень кваліфікації і знань як виконавця робіт із землеустрою.

Для проведення підсумкового контролю знань – іспиту залучаються не менше трьох представників Кваліфікаційної комісії зі складу представників вищих навчальних закладів, саморегулівної організації у сфері землеустрою – Всеукраїнської громадської організації «Всеукраїнська спілка сертифікованих інженерів – землевпорядників» та Держгеокадастру (за згодою).

Іспит проводиться у два етапи: тестування та співбесіда. До тестових завдань включено 50 питань за тематикою програми підвищення кваліфікації із чотирма варіантами відповіді на кожне, один з яких є правильним. Тестові завдання готуються не менш ніж у трьох варіантах. Підготовку та проведення тестових завдань забезпечує навчальний заклад.

Після закінчення тестування проводиться усна частина іспиту – співбесіда.

Слухач курсу підвищення кваліфікації сертифікованих інженерів-землевпорядників допускається до співбесіди у разі, якщо кількість обраних ним правильних відповідей становить не менше ніж 60%. Особа, кількість обраних правильних відповідей якою не досягає 60%, не допускається до співбесіди та вважається такою, що не склала іспит.

Слухач курсу підвищення кваліфікації сертифікованих інженерів-землевпорядників вважається таким, що успішно підвищив кваліфікацію і має право на видачу свідоцтва про підвищення кваліфікації, якщо кількість обраних ним правильних відповідей становить не менше ніж 60% та за умови проходження співбесіди.

За результатами підсумкового контролю знань (тестування та співбесіди) складається протокол, який надсилається навчальним закладом до Кваліфікаційної комісії для прийняття рішення про видачу свідоцтва про підвищення кваліфікації.

ПОШИРЕНІ ПИТАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ І ВІДПОВІДІ НА НИХ

1. Форми державної експертизи землевпорядної документації.

Стаття 8. Форми державної експертизи.

Державна експертиза проводиться в обов'язковій, вибірковій та добровільній формах.

Стаття 9. Обов'язкова державна експертиза.

Обов'язковій державній експертизі підлягають:

- схеми землеустрою і техніко-економічні обґрунтування використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць;
- проекти землеустрою щодо організації і встановлення меж територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного, лісогосподарського призначення, земель водного фонду та водоохоронних зон, обмежень у використанні земель та їх режимоутворюючих об’єктів;
- проекти землеустрою щодо відведення земельних ділянок особливо цінних земель, земель лісогосподарського призначення, а також земель водного фонду, природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення; проекти землеустрою щодо впорядкування території населених пунктів;
- проекти землеустрою щодо приватизації земель державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій;
- технічна документація із землеустрою щодо інвентаризації земель у разі формування земельних ділянок за рахунок особливо цінних земель, земель лісогосподарського призначення, а також земель водного фонду, природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення;
- технічна документація з бонітування ґрунтів, нормативної грошової оцінки земельних ділянок.

Стаття 10. Вибіркова державна експертиза.

Вибіркова державна експертиза проводиться за ініціативою спеціально уповноваженого органу виконавчої влади у сфері державної експертизи щодо об'єктів, які не підлягають обов'язковій експертизі.

Вибіркова державна експертиза не може перевищувати 10 відсотків об'єктів, які їй підлягають, по кожному розробнику.

У разі виявлення порушень земельного законодавства розробниками об'єктів державної експертизи кількість об'єктів, що підлягають державній експертизі, визначається органом, який її здійснює.

Вибіркова державна експертиза проводиться безоплатно, а в разі отримання негативного висновку – за кошти розробників об'єктів державної експертизи.

Стаття 11. Добровільна державна експертиза.

Добровільна державна експертиза проводиться за ініціативою замовника або розробника об'єкта експертизи щодо об'єктів, які не підлягають обов'язковій державній експертизі.

2. Основні завдання державної експертизи землевпорядної документації.

Стаття 4. Завдання державної експертизи.

Основними завданнями державної експертизи є:

- організація комплексної, науково обґрунтованої оцінки об'єктів експертизи;
- перевірка відповідності об'єктів державної експертизи вимогам законодавства, встановленим стандартам, нормам і правилам;
- впровадження передових методів та підвищення якості розробки об'єктів державної експертизи;
- підготовка об'єктивних та обґрунтованих висновків державної експертизи.

3. Основні стадії та терміни проведення державної експертизи землевпорядної документації.

Стаття 33. Процедура проведення державної експертизи.

Проведення державної експертизи передбачає експертне дослідження, перевірку, аналіз і оцінку об'єкта державної експертизи та підготовку обґрунтованого та об'єктивного експертного висновку.

Для проведення державної експертизи замовником подаються оригінали відповідної документації та матеріалів.

Процедура проведення державної експертизи включає:

- перевірку наявності та повноти необхідних документів і матеріалів щодо об'єктів державної експертизи та їх реєстрацію (підготовча стадія);
- аналітичне опрацювання документів чи матеріалів щодо об'єктів державної експертизи, а в разі необхідності – проведення обстежень у натурі (на місцевості) та проведення на їх основі аналізу їх відповідності вимогам законодавства, встановленим стандартам, нормам і правилам (основна стадія);
- узагальнення окремих експертних досліджень, одержаної інформації, підготовку висновку державної експертизи та видачу його замовникам об'єктів державної експертизи (заключна стадія).

Стаття 34. Строки проведення державної експертизи.

Строки проведення державної експертизи не можуть перевищувати 20 робочих днів від дня реєстрації об'єкта державної експертизи спеціально уповноваженим органом виконавчої влади у сфері державної експертизи.

4. Суб’єкти державної експертизи землевпорядної документації.

Стаття 7. Суб'єкти державної експертизи.

Суб'єктами державної експертизи є замовники та виконавці.

Замовниками державної експертизи є органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, землевласники, землекористувачі, підприємства, установи, організації і громадяни, заінтересовані у проведенні такої експертизи, а також розробники об'єктів державної експертизи.

Виконавцями державної експертизи є експерти, які працюють у складі спеціально уповноваженого органу виконавчої влади у сфері державної експертизи і мають високу кваліфікацію та спеціальні знання, а також висококваліфіковані спеціалісти або наукові працівники, які залучаються цими органами до її проведення відповідно до закону (далі – експерти державної експертизи).

5. Об’єкти державної експертизи землевпорядної документації.

Стаття 6. Об'єкти державної експертизи

Об'єктами державної експертизи є документація із землеустрою та документація з оцінки земель, види яких визначені законом, а також матеріали і документація державного земельного кадастру.

6. Результати проведення державної експертизи.

Стаття 35. Висновки державної експертизи.

Результатом проведення державної експертизи є висновок державної експертизи.

Висновки державної експертизи повинні містити оцінку допустимості та можливості прийняття рішення щодо об'єкта державної експертизи і враховувати соціально-економічні наслідки.

Якщо об'єкт державної експертизи підготовлений згідно з вимогами законодавства, встановленими стандартами, нормами і правилами, то він позитивно оцінюється та погоджується. У разі необхідності погодження може обумовлюватися певними умовами щодо додаткового опрацювання окремих питань та внесення коректив, виконання яких не потребує суттєвих доробок.

Позитивні висновки державної експертизи щодо об'єктів обов'язкової державної експертизи є підставою для прийняття відповідного рішення органами виконавчої влади чи органами місцевого самоврядування, відкриття фінансування робіт з реалізації заходів, передбачених відповідною документацією.

Реалізація заходів, передбачених документацією із землеустрою та документацією з оцінки земель, види яких визначені законом, а також матеріалами і документацією державного земельного кадастру щодо об'єктів обов'язкової державної експертизи, без позитивних висновків державної експертизи забороняється.

У разі якщо об'єкт державної експертизи не повною мірою відповідає вимогам законодавства, встановленим стандартам, нормам і правилам, він повертається на доопрацювання. При цьому вказуються конкретні вимоги, відповідно до яких необхідно внести зміни і доповнення до об'єкта державної експертизи.

Об'єкт державної експертизи, який не відповідає вимогам законодавства, встановленим стандартам, нормам і правилам, оцінюється негативно і не погоджується. Негативна оцінка об'єкта державної експертизи повинна бути всебічно обґрунтована відповідно до вимог законодавства, встановлених стандартів, норм і правил.

Висновки державної експертизи після їх затвердження спеціально уповноваженим органом виконавчої влади у сфері державної експертизи є обов'язковими для прийняття до розгляду замовником і врахування при прийнятті відповідного рішення щодо об'єктів державної експертизи.

7. Термін дії висновку державної експертизи землевпорядної документації.

Стаття 36. Термін дії висновків державної експертизи.

Позитивний висновок державної експертизи дійсний протягом строку дії об'єкта державної експертизи, але не більше трьох років від дня його видачі.

Якщо у строк, встановлений частиною першою цієї статті, не розпочато реалізацію заходів, передбачених об'єктом державної експертизи, то він підлягає повторній державній експертизі.

8. Права та обов’язки експерта державної експертизи.

Стаття 23. Експерт державної експертизи.

Експертом державної експертизи може бути спеціаліст, який має вищу освіту, відповідну спеціальність, кваліфікацію і професійні знання, володіє навичками аналізу експертної інформації, а також має практичний досвід у відповідній сфері не менше трьох років.

Стаття 24. Права експерта державної експертизи.

Експерт державної експертизи має право:

- одержувати на свою вимогу відомості та матеріали, необхідні для проведення державної експертизи;
- брати участь у проведенні експертного аналізу та оцінці об'єктів державної експертизи на всіх стадіях її проведення;
- брати участь у проведенні державної експертизи або відмовитися від участі в ній, якщо це не пов'язано з виконанням службових обов'язків та в інших випадках, визначених законом;

- на доступ у встановленому законодавством порядку до баз даних документації та матеріалів щодо питань, пов'язаних з об'єктами державної експертизи;
- ставити питання про відхилення поданої на державну експертизу документації чи матеріалів, які не відповідають вимогам законодавства, встановленим стандартам, нормам та правилам;
- вносити пропозиції щодо залучення до проведення державної експертизи висококваліфікованих спеціалістів і наукових працівників;
- вільно викладати особисту думку щодо експертного аналізу.

Порушені права експерта державної експертизи підлягають поновленню, а винні особи несуть відповідальність у встановленому законом порядку.

Стаття 25. Обов'язки експерта державної експертизи.

Експерт державної експертизи зобов'язаний:

- дотримуватися встановлених строків та порядку проведення державної експертизи, відслідковувати відповідність об'єктів державної експертизи вимогам законодавства, а також встановленим стандартам, нормам і правилам;
- забезпечувати об'єктивне та якісне проведення державної експертизи;
- вносити обґрунтовані зауваження та пропозиції щодо матеріалів та документації, які підлягають державній експертизі;
- вносити відповідні пропозиції щодо вдосконалення форм і методів проведення державної експертизи; заявляти самовідвід у разі наявності особистої заінтересованості щодо конкретного об'єкта державної експертизи.

9. Підстави скасування висновку державної експертизи землевпорядної документації.

Стаття 37. Спростування висновків державної експертизи.

Замовники або розробники об'єктів державної експертизи, заінтересовані у спростуванні висновків державної експертизи або їх окремих положень, подають обґрунтоване клопотання (заяву) про це до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин, у місячний термін з дня отримання клопотання (заяви) розглядає його і за наявності підстав призначає проведення повторної державної експертизи.

У разі спростування висновків державної експертизи, яку проводив центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин, до проведення повторної державної експертизи залучаються незалежні експерти.

У разі відмови в розгляді заяви про спростування висновків державної експертизи або незгоди з висновками повторної державної експертизи замовники або розробники об'єктів державної експертизи мають право звернутися до суду.

Висновки державної експертизи можуть бути скасовані органом, який їх видав, у разі виявлення обставин, що могли вплинути на об'єктивність оцінки висновку.

Позитивні висновки повторної державної експертизи є підставою для прийняття відповідним органом рішення або реалізації заходів, передбачених об'єктами державної експертизи, крім випадків оскарження їх у судовому порядку.

10. Види державної експертизи землевпорядної документації.

Стаття 12. Види державної експертизи.

Об'єкти державної експертизи можуть передаватися на первинну, повторну та додаткову державні експертизи.

Стаття 13. Первинна державна експертиза.

Первинна державна експертиза передбачає проведення всіх необхідних заходів у процесі підготовки обґрунтованого висновку державної експертизи щодо об'єктів державної експертизи.

Стаття 14. Повторна державна експертиза.

Повторна державна експертиза проводиться:

- у разі одержання негативного висновку первинної державної експертизи щодо об'єктів, які підлягають обов'язковій державній експертизі;
- у разі спростування негативного висновку первинної державної експертизи;

- у випадку, визначеному частиною другою статті 36 цього Закону.

Стаття 15. Додаткова державна експертиза.

Додаткова державна експертиза проводиться щодо об'єктів, по яких здійснено державну експертизу і щодо яких відкрилися нові відомості чи обставини, що не були належним чином відображені їх розробниками та мають значення для об'єктивного дослідження і оцінки об'єкта державної експертизи.

11. Права замовників державної експертизи землевпорядної документації.

Стаття 27. Права замовників державної експертизи.

Замовники державної експертизи мають право:

- надавати спеціально уповноваженому органу виконавчої влади у сфері державної експертизи при здійсненні ним державної експертизи письмові чи усні пояснення, зауваження, пропозиції щодо об'єктів державної експертизи чи з окремих їх рішень та обґрунтувань;
- отримувати інформацію про хід проведення державної експертизи на всіх стадіях;
- порушувати питання про заміну експертів;
- знайомитися з висновками державної експертизи;
- ініціювати проведення добровільної та повторної експертизи відповідно до закону;
- використовувати відповідно до законодавства України результати і матеріали державної експертизи у своїй діяльності.

12. Обов’язки замовників державної експертизи.

Стаття 28. Обов'язки замовників державної експертизи.

Замовники державної експертизи зобов'язані:

- подавати необхідні матеріали та документацію для здійснення обов'язкової державної експертизи;
- надавати в разі необхідності додаткові відомості та матеріали для здійснення державної експертизи;

- ініціювати проведення первинної державної експертизи по об'єктах, що підлягають обов'язковій державній експертизі, та додаткової державної експертизи відповідно до закону;
- сприяти здійсненню державної експертизи;
- своєчасно вносити до документації щодо об'єктів державної експертизи необхідні корективи і зміни, що не потребують конструктивних досліджень та розрахунків, оплачувати виконані експертні роботи;
- виконувати вимоги висновків державної експертизи;
- вирішувати інші питання відповідно до закону.

13. Розмір плати за проведення державної експертизи землевпорядної документації.

Стаття 39. Фінансування державної експертизи.

Державна експертиза здійснюється за рахунок коштів замовника державної експертизи у випадках, визначених законом.

Розмір плати за проведення державної експертизи встановлюється в розмірі 3 відсотки від кошторисної вартості проектно-вишукувальних робіт, але не може бути менше 20 гривень.

14. Принципи проведення державної експертизи землевпорядної документації.

Стаття 5. Принципи державної експертизи.

Основними принципами державної експертизи є:

- законність;
- незалежність і компетентність при проведенні державної експертизи;
- об'єктивність досліджень об'єктів державної експертизи;
- повнота аналізу та обґрунтованість висновків державної експертизи;
- врахування досягнень науково-технічного прогресу, встановлених стандартів, норм і правил технічної та екологічної безпеки, інших нормативно-правових актів, міжнародних угод;
- відповідальність за достовірність і повноту аналізу, обґрунтованість висновків державної експертизи.

15. Терміни розгляду заяв щодо спростування висновків державної експертизи.

Стаття 37. Спростування висновків державної експертизи.

Замовники або розробники об'єктів державної експертизи, заінтересовані у спростуванні висновків державної експертизи або їх окремих положень, подають обґрунтоване клопотання (заяву) про це до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин, у місячний термін з дня отримання клопотання (заяви) розглядає його і за наявності підстав призначає проведення повторної державної експертизи.

У разі спростування висновків державної експертизи, яку проводив центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин, до проведення повторної державної експертизи залучаються незалежні експерти.

У разі відмови в розгляді заяви про спростування висновків державної експертизи або незгоди з висновками повторної державної експертизи замовники або розробники об'єктів державної експертизи мають право звернутися до суду.

Висновки державної експертизи можуть бути скасовані органом, який їх видав, у разі виявлення обставин, що могли вплинути на об'єктивність оцінки висновку.

Позитивні висновки повторної державної експертизи є підставою для прийняття відповідним органом рішення або реалізації заходів, передбачених об'єктами державної експертизи, крім випадків оскарження їх у судовому порядку.

Стаття 38. Оскарження рішень, прийнятих на підставі скасованих та визнаних недійсними висновків державної експертизи.

Рішення, прийняті відповідними органами виконавчої влади чи органами місцевого самоврядування на підставі висновків державної експертизи, що скасовані або визнані недійсними, можуть бути в установленому законом порядку оскаржені до суду.

16. Територіальний устрій України.

Стаття 132. Територіальний устрій України ґрунтується на засадах єдності та цілісності державної території, поєднання централізації і децентралізації у здійсненні державної влади, збалансованості і соціально-економічного розвитку регіонів, з урахуванням їх історичних, економічних, екологічних, географічних і демографічних особливостей, етнічних і культурних традицій.

Стаття 133. Систему адміністративно-територіального устрою України складають: Автономна Республіка Крим, області, райони, міста, райони в містах, селища і села.

До складу України входять: Автономна Республіка Крим, Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька, Чернігівська області, міста Київ та Севастополь.

Міста Київ та Севастополь мають спеціальний статус, який визначається законами України.

17. Встановлення та зміна меж адміністративно-територіальних одиниць.

Стаття 173. Межі районів, сіл, селищ, міст, районів у містах

1. Межа району, села, селища, міста, району у місті – це умовна замкнена лінія на поверхні землі, що відокремлює територію району, села, селища, міста, району у місті від інших територій.

2. Межі району, села, селища, міста, району у місті встановлюються і змінюються за проектами землеустрою щодо встановлення (зміни) меж адміністративно-територіальних одиниць.

Проекти землеустрою щодо зміни меж населених пунктів розробляються з урахуванням генеральних планів населених пунктів.

3. Включення земельних ділянок у межі району, села, селища, міста, району у місті не тягне за собою припинення права власності і права користування цими ділянками, крім земельних ділянок, визначених частиною четвертою цієї статті.

4. Землі та земельні ділянки державної власності, включені в межі населеного пункту (крім земель, які не можуть передаватися у комунальну

власність), переходять у власність територіальної громади. Рішення про встановлення меж населеного пункту та витяги з Державного земельного кадастру про межу відповідної адміністративно-територіальної одиниці та про відповідні земельні ділянки, право власності на які переходить до територіальної громади, є підставою для державної реєстрації права комунальної власності на такі земельні ділянки.

Стаття 174. Органи, які приймають рішення про встановлення та зміну меж адміністративно-територіальних одиниць

1. Рішення про встановлення і зміну меж районів і міст приймається Верховною Радою України за поданням Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, Київської чи Севастопольської міської рад.

2. Рішення про встановлення і зміну меж сіл, селищ, які входять до складу відповідного району, приймаються районною радою за поданням відповідних сільських, селищних рад.

Рішення про встановлення і зміну меж сіл, селищ, які не входять до складу відповідного району, або у разі, якщо районна рада не утворена, приймаються Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими радами за поданням відповідних сільських, селищних рад.

3. Рішення про встановлення і зміну меж районів у містах приймається міською радою за поданням відповідних районних у містах рад.

Стаття 175. Порядок встановлення і зміни меж адміністративно-територіальних одиниць

Межі адміністративно-територіальних одиниць встановлюються в порядку та відповідно до закону.

18. Землі сільськогосподарського призначення.

Стаття 22. Визначення земель сільськогосподарського призначення та порядок їх використання

1. Землями сільськогосподарського призначення визнаються землі, надані для виробництва сільськогосподарської продукції, здійснення сільськогосподарської науково-дослідної та навчальної діяльності, розміщення відповідної виробничої інфраструктури, у тому числі інфраструктури оптових ринків сільськогосподарської продукції, або призначені для цих цілей.

2. До земель сільськогосподарського призначення належать:

а) сільськогосподарські угіддя (рілля, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища та перелоги);

б) несільськогосподарські угіддя (господарські шляхи і прогони, полезахисні лісові смуги та інші захисні насадження, крім тих, що віднесені до земель лісогосподарського призначення, землі під господарськими будівлями і дворами, землі під інфраструктурою оптових ринків сільськогосподарської продукції, землі тимчасової консервації тощо).

3. Землі сільськогосподарського призначення передаються у власність та надаються у користування:

а) громадянам – для ведення особистого селянського господарства, садівництва, городництва, сінокосіння та випасання худоби, ведення товарного сільськогосподарського виробництва, фермерського господарства;

б) сільськогосподарським підприємствам – для ведення товарного сільськогосподарського виробництва;

в) сільськогосподарським науково-дослідним установам та навчальним закладам, сільським професійно-технічним училищам та загальноосвітнім школам – для дослідних і навчальних цілей, пропаганди передового досвіду ведення сільського господарства;

г) несільськогосподарським підприємствам, установам та організаціям, релігійним організаціям і об'єднанням громадян – для ведення підсобного сільського господарства;

ґ) оптовим ринкам сільськогосподарської продукції – для розміщення власної інфраструктури.

5. Землі сільськогосподарського призначення не можуть передаватись у власність іноземцям, особам без громадянства, іноземним юридичним особам та іноземним державам.

Стаття 23. Пріоритетність земель сільськогосподарського призначення

1. Землі, придатні для потреб сільського господарства, повинні надаватися насамперед для сільськогосподарського використання.

2. Визначення земель, придатних для потреб сільського господарства, провадиться на підставі даних державного земельного кадастру.

3. Для будівництва промислових підприємств, об'єктів житлово-комунального господарства, залізниць і автомобільних шляхів, ліній електропередачі та зв'язку, магістральних трубопроводів, а також для інших потреб, не пов'язаних з веденням сільськогосподарського виробництва, надаються переважно несільськогосподарські угіддя або сільськогосподарські угіддя гіршої якості.

4. Лінії електропередачі і зв'язку та інші комунікації проводяться головним чином вздовж шляхів, трас тощо.

Стаття 24. Земельні ділянки державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій

1. Державним і комунальним сільськогосподарським підприємствам, установам та організаціям надаються земельні ділянки із земель державної і комунальної власності у постійне користування для науково-дослідних, навчальних цілей та ведення товарного сільськогосподарського виробництва.

2. Державні і комунальні сільськогосподарські підприємства, установи і організації можуть орендувати земельні ділянки, що перебувають у власності громадян та юридичних осіб.

3. У разі ліквідації державного чи комунального підприємства, установи, організації землі, які перебувають у їх постійному користуванні, за рішенням відповідного органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування переводяться до земель запасу або надаються іншим громадянам та юридичним особам для використання за їх цільовим призначенням, а договори оренди земельних ділянок припиняються.

Стаття 25. Приватизація земель державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій

1. При приватизації земель державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій земельні ділянки передаються працівникам цих підприємств, установ та організацій, працівникам державних та комунальних закладів освіти, культури, охорони здоров'я, розташованих на території відповідної ради, а також пенсіонерам з їх числа з визначенням кожному з них земельної частки (паю).

2. Рішення про приватизацію земель державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій приймають органи виконавчої влади або органи місцевого самоврядування відповідно

до їх повноважень за клопотанням працівників цих підприємств, установ та організацій.

3. Землі у приватну власність особам, зазначеним у частині першій цієї статті, передаються безоплатно.

4. Площа земель, що передаються у приватну власність, становить різницю між загальною площею земель, що перебували у постійному користуванні сільськогосподарських підприємств, установ та організацій, і площею земель, які залишаються у державній чи комунальній власності (лісогосподарського призначення, водний фонд, резервний фонд).

5. Особи, зазначені у частині першій цієї статті, мають гарантоване право одержати свою земельну частку (пай), виділену в натурі (на місцевості).

6. Громадянам України із числа депортованих осіб, які поселилися в сільській місцевості, державою забезпечується безкоштовна передача у власність землі сільськогосподарського призначення в розмірі земельного паю, визначеного для цієї місцевості, за рахунок земель запасу та резервного фонду в разі їх наявності.

7. При обчисленні розміру земельної частки (паю) враховуються сільськогосподарські угіддя, які перебували у постійному користуванні державних та комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій, за винятком земель, що залишаються у державній та комунальній власності. Загальний розмір обчисленої для приватизації площі сільськогосподарських угідь поділяється на загальну кількість осіб, зазначених у частині першій цієї статті.

8. Вартість і розміри в умовних кадастрових гектарах земельних часток (паїв) працівників відповідних підприємств, установ і організацій та пенсіонерів з їх числа є рівними.

Розміри земельних ділянок, що виділяються для працівників державних та комунальних закладів, підприємств і організацій культури, освіти та охорони здоров'я та пенсіонерів з їх числа, які проживають у сільській місцевості або селищах міського типу, не можуть перевищувати норм безоплатної передачі земельних ділянок громадянам, встановлених законом для ведення особистого селянського господарства.

9. Внутрігосподарські шляхи, господарські двори, полезахисні лісосмуги та інші захисні насадження, гідротехнічні споруди, водойми тощо можуть бути відповідно до цього Кодексу передані у власність

громадян, сільськогосподарських підприємств, установ та організацій, що створені колишніми працівниками державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій.

10. Органи виконавчої влади або органи місцевого самоврядування у процесі приватизації створюють резервний фонд земель за погодженням його місця розташування з особами, зазначеними в частині першій цієї статті у розмірі до 15 відсотків площі усіх сільськогосподарських угідь, які були у постійному користуванні відповідних підприємств, установ та організацій.

11. Резервний фонд земель перебуває у державній або комунальній власності і призначається для подальшого перерозподілу та використання за цільовим призначенням.

Стаття 26. Використання земельних ділянок з меліоративними системами

Земельні ділянки, одержані громадянами внаслідок приватизації земель державних та комунальних сільськогосподарських підприємств, на яких розташовані та функціонують меліоративні системи, використовуються спільно на підставі угоди. У разі відсутності згоди щодо спільного використання зазначених земельних ділянок питання вирішується в судовому порядку.

Стаття 27. Збереження права на землю сільськогосподарських підприємств, установ та організацій, особистих селянських і фермерських господарств

Сільськогосподарські підприємства, установи та організації, особисті селянські і фермерські господарства, які об'єднуються в асоціації та інші організаційно-правові форми, зберігають право на свої земельні ділянки, якщо інше не передбачено договором.

Стаття 28. Земельні ділянки сільськогосподарських підприємств

1. Сільськогосподарським підприємствам, установам та організаціям, крім державних і комунальних, землі сільськогосподарського призначення можуть належати на праві власності.

2. Право власності на землю цих підприємств може набуватися шляхом внесення до статутного капіталу земельних ділянок їх засновників та придбання земельних ділянок за договорами купівлі-продажу, ренти, дарування, міни, іншими цивільно-правовими угодами.

3. Реалізація права власності на землю зазначеними сільськогосподарськими підприємствами здійснюється відповідно до закону.

Стаття 29. Визначення місця розташування земельних ділянок громадян при ліквідації сільськогосподарських підприємств, установ та організацій

1. При ліквідації сільськогосподарських підприємств, установ та організацій переважне право на отримання земельних ділянок поруч з населеними пунктами мають власники земельних часток (паїв), які проживають у цих населених пунктах.

2. Місце розташування земельних ділянок визначається з урахуванням вимог раціональної організації території і компактності землекористування відповідно до землевпорядних проектів, які затверджуються зборами власників земельних часток (паїв).

Стаття 30. Розподіл несільськогосподарських угідь при ліквідації сільськогосподарських підприємств

1. При ліквідації сільськогосподарських підприємств несільськогосподарські угіддя, що перебували у їх власності, розподіляються відповідно до установчих документів цих підприємств або за згодою власників земельних часток (паїв). У разі недосягнення згоди це питання вирішується в судовому порядку.

2. Земельні ділянки державної і комунальної власності, які перебували у користуванні сільськогосподарських підприємств, установ та організацій, що ліквідуються, включаються до земель запасу або передаються у власність чи користування відповідно до цього Кодексу.

Стаття 31. Землі фермерського господарства

1. Землі фермерського господарства можуть складатися із:

а) земельної ділянки, що належить на праві власності фермерському господарству як юридичній особі;

б) земельних ділянок, що належать громадянам – членам фермерського господарства на праві приватної власності;

в) земельної ділянки, що використовується фермерським господарством на умовах оренди.

2. Громадяни – члени фермерського господарства мають право на одержання безоплатно у власність із земель державної і комунальної власності земельних ділянок у розмірі земельної частки (паю).

Стаття 32. Приватизація земельних ділянок членами фермерських господарств

1. Громадянам України – членам фермерських господарств передаються безоплатно у приватну власність надані їм у користування земельні ділянки у розмірі земельної частки (паю) члена сільськогосподарського підприємства, розташованого на території відповідної ради.

2. Дія частини першої цієї статті не поширюється на громадян, які раніше набули права на земельну частку (пай).

Стаття 33. Земельні ділянки особистих селянських господарств

1. Земельні ділянки, призначені для ведення особистого селянського господарства, можуть передаватися громадянами у користування юридичним особам України і використовуватися ними для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, фермерського господарства без зміни цільового призначення цих земельних ділянок.

Стаття 34. Землі для сінокосіння і випасання худоби

1. Громадяни можуть орендувати земельні ділянки для сінокосіння і випасання худоби.

2. Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування можуть створювати на землях, що перебувають у власності держави чи територіальної громади, громадські сіножаті і пасовища.

Стаття 35. Земельні ділянки для садівництва

1. Громадяни України із земель державної і комунальної власності мають право набувати безоплатно у власність або на умовах оренди земельні ділянки для ведення індивідуального або колективного садівництва.

2. Іноземці та особи без громадянства, а також юридичні особи, можуть мати земельні ділянки для ведення індивідуального або колективного садівництва на умовах оренди.

3. Земельні ділянки, призначені для садівництва, можуть використовуватись для закладання багаторічних плодових насаджень, вирощування сільськогосподарських культур, а також для зведення необхідних будинків, господарських споруд тощо.

4. До земель загального користування садівницького товариства належать земельні ділянки, зайняті захисними смугами, дорогами, проїздами, будівлями і спорудами загального користування. Землі

загального користування садівницького товариства безоплатно передаються йому у власність за клопотанням вищого органу управління товариства до відповідного органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування на підставі документації із землеустрою, за якою здійснювалося формування земельних ділянок або технічної документації із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості).

5. Приватизація земельної ділянки громадянином – членом садівницького товариства здійснюється без згоди на те інших членів цього товариства.

6. Використання земельних ділянок садівницьких товариств здійснюється відповідно до закону та статутів цих товариств.

Стаття 36. Земельні ділянки для городництва

1. Громадянам або їх об'єднанням із земель державної або комунальної власності можуть надаватися в оренду земельні ділянки для городництва.

2. На земельних ділянках, наданих для городництва, закладання багаторічних плодових насаджень, а також спорудження капітальних будівель і споруд не допускається.

3. На земельних ділянках, наданих для городництва, можуть бути зведені тимчасові споруди для зберігання інвентарю та захисту від непогоди. Після закінчення строку оренди зазначеної земельної ділянки побудовані тимчасові споруди підлягають знесенню власниками цих споруд за їх рахунок.

Стаття 37. Право несільськогосподарських підприємств, установ та організацій на землю

1. Приватні несільськогосподарські підприємства, установи та організації можуть набувати у власність або оренду землі сільськогосподарського та іншого призначення для ведення підсобного господарства.

2. Державні та комунальні несільськогосподарські підприємства, установи та організації можуть набувати в оренду землі сільськогосподарського та іншого призначення для ведення підсобного господарства.

19. Землі житлової та громадської забудови.

Стаття 38. Визначення земель житлової та громадської забудови

До земель житлової та громадської забудови належать земельні ділянки в межах населених пунктів, які використовуються для розміщення житлової забудови, громадських будівель і споруд, інших об'єктів загального користування.

Стаття 39. Використання земель житлової та громадської забудови

Використання земель житлової та громадської забудови здійснюється відповідно до генерального плану населеного пункту, іншої містобудівної документації, плану земельно-господарського устрою з дотриманням будівельних норм, державних стандартів і норм.

Стаття 40. Земельні ділянки для будівництва та обслуговування жилого будинку, господарських будівель і гаражного будівництва

Громадянам України за рішенням органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування можуть передаватися безоплатно у власність або надаватися в оренду земельні ділянки для будівництва та обслуговування жилого будинку, господарських будівель і гаражного будівництва в межах норм, визначених цим Кодексом. Понад норму безоплатної передачі громадяни можуть набувати у власність земельні ділянки для зазначених потреб за цивільно-правовими угодами.

Стаття 41. Земельні ділянки житлово-будівельних (житлових) і гаражно-будівельних кооперативів

1. Житлово-будівельним (житловим) та гаражно-будівельним кооперативам за рішенням органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування земельні ділянки для житлового і гаражного будівництва передаються безоплатно у власність або надаються в оренду у розмірі, який встановлюється відповідно до затвердженої містобудівної документації.

2. Житлово-будівельні (житлові) та гаражно-будівельні кооперативи можуть набувати земельні ділянки у власність за цивільно-правовими угодами.

Стаття 42. Земельні ділянки багатоквартирних будинків

1. Земельні ділянки, на яких розташовані багатоквартирні будинки, а також належні до них будівлі, споруди та прибудинкові території державної або комунальної власності, надаються в постійне користування

підприємствам, установам і організаціям, які здійснюють управління цими будинками.

2. Земельні ділянки, на яких розташовані багатоквартирні будинки, а також належні до них будівлі, споруди та прибудинкова територія, що перебувають у спільній сумісній власності власників квартир та нежитлових приміщень у будинку, передаються безоплатно у власність або в постійне користування співвласникам багатоквартирного будинку в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

3. Порядок використання земельних ділянок, на яких розташовані багатоквартирні будинки, а також належні до них будівлі, споруди та прибудинкові території, визначається співвласниками.

4. Розміри та конфігурація земельних ділянок, на яких розташовані багатоквартирні будинки, а також належні до них будівлі, споруди та прибудинкові території, визначаються на підставі відповідної землевпорядної документації.

5. У разі знищення (руйнування) багатоквартирного будинку майнові права на земельну ділянку, на якій розташовано такий будинок, а також належні до нього будівлі, споруди та прибудинкова територія, зберігаються за співвласниками багатоквартирного будинку.

20. Землі природно-заповідного фонду та іншого природоохоронногопризначення.

Стаття 43. Землі природно-заповідного фонду

Землі природно-заповідного фонду – це ділянки суші і водного простору з природними комплексами та об'єктами, що мають особливу природоохоронну, екологічну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність, яким відповідно до закону надано статус територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Стаття 44. Склад земель природно-заповідного фонду

До земель природно-заповідного фонду включаються природні території та об'єкти (природні заповідники, національні природні парки, біосферні заповідники, регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища), а також штучно створені об'єкти (ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва).

Стаття 45. Використання земель природно-заповідного фонду

1. Землі природно-заповідного фонду можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності.

2. Порядок використання земель природно-заповідного фонду визначається законом.

Стаття 46. Землі іншого природоохоронного призначення та їх використання

1. До земель іншого природоохоронного призначення належать земельні ділянки, в межах яких є природні об'єкти, що мають особливу наукову цінність.

2. Межі земель іншого природоохоронного призначення закріплюються на місцевості межовими або інформаційними знаками.

3. Порядок використання земель іншого природоохоронного призначення визначається законом.

21. Землі оздоровчого призначення.

Стаття 47. Визначення земель оздоровчого призначення

До земель оздоровчого призначення належать землі, що мають природні лікувальні властивості, які використовуються або можуть використовуватися для профілактики захворювань і лікування людей.

Стаття 48. Обмеження діяльності на землях оздоровчого призначення

1. На землях оздоровчого призначення забороняється діяльність, яка суперечить їх цільовому призначенню або може негативно вплинути на природні лікувальні властивості цих земель.

2. На територіях лікувально-оздоровчих місцевостей і курортів встановлюються округи і зони санітарної (гірничо-санітарної) охорони.

3. У межах округу санітарної (гірничо-санітарної) охорони забороняються передача земельних ділянок у власність і надання у користування підприємствам, установам, організаціям і громадянам для діяльності, несумісної з охороною природних лікувальних властивостей і відпочинком населення.

Стаття 49. Використання земель оздоровчого призначення

1. Землі оздоровчого призначення можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності.

2. Порядок використання земель оздоровчого призначення визначається законом.

22. Землі рекреаційного призначення.

Стаття 50. Визначення земель рекреаційного призначення

До земель рекреаційного призначення належать землі, які використовуються для організації відпочинку населення, туризму та проведення спортивних заходів.

Стаття 51. Склад земель рекреаційного призначення

До земель рекреаційного призначення належать земельні ділянки зелених зон і зелених насаджень міст та інших населених пунктів, навчально-туристських та екологічних стежок, маркованих трас, земельні ділянки, зайняті територіями будинків відпочинку, пансіонатів, об'єктів фізичної культури і спорту, туристичних баз, кемпінгів, яхт-клубів, стаціонарних і наметових туристично-оздоровчих таборів, будинків рибалок і мисливців, дитячих туристичних станцій, дитячих та спортивних таборів, інших аналогічних об'єктів, а також земельні ділянки, надані для дачного будівництва і спорудження інших об'єктів стаціонарної рекреації.

Стаття 52. Використання земель рекреаційного призначення

1. Землі рекреаційного призначення можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності.

2. Землі загального користування дачного кооперативу безоплатно передаються йому у власність за клопотанням вищого органу управління кооперативу до відповідного органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування на підставі документації із землеустрою, за якою здійснювалося формування земельних ділянок або технічної документації із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості). До земель загального користування дачного кооперативу належать земельні ділянки, зайняті захисними смугами, дорогами, проїздами, будівлями і спорудами загального користування.

3. На землях рекреаційного призначення забороняється діяльність, що перешкоджає або може перешкоджати використанню їх за призначенням, а також негативно впливає або може вплинути на природний стан цих земель.

4. Порядок використання земель рекреаційного призначення визначається законом.

23. Землі історико-культурного призначення.

Стаття 53. Склад земель історико-культурного призначення

1. До земель історико-культурного призначення належать землі, на яких розташовані пам'ятки культурної спадщини, їх комплекси (ансамблі), історико-культурні заповідники, історико-культурні заповідні території, охоронювані археологічні території, музеї просто неба, меморіальні музеї-садиби.

Стаття 54. Використання земель історико-культурного призначення

1. Землі історико-культурного призначення можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності.

2. Навколо історико-культурних заповідників, історико-культурних заповідних територій, музеїв просто неба, меморіальних музеїв-садиб, пам'яток культурної спадщини, їх комплексів (ансамблів) встановлюються зони охорони пам'яток із забороною діяльності, що шкідливо впливає або може вплинути на додержання режиму використання таких земель.

3. Порядок використання земель історико-культурного призначення визначається законом.

24. Землі лісогосподарського призначення.

Стаття 55. Визначення земель лісогосподарського призначення

1. До земель лісогосподарського призначення належать землі, вкриті лісовою рослинністю, а також не вкриті лісовою рослинністю, нелісові землі, які надані та використовуються для потреб лісового господарства.

2. До земель лісогосподарського призначення не належать землі, зайняті:

а) зеленими насадженнями у межах населених пунктів, які не віднесені до категорії лісів;

в) окремими деревами і групами дерев, чагарниками на сільськогосподарських угіддях, присадибних, дачних і садових ділянках.

Стаття 56. Власність на землі лісогосподарського призначення

1. Землі лісогосподарського призначення можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності.

2. Громадянам та юридичним особам за рішенням органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади можуть безоплатно або за плату передаватись у власність замкнені земельні ділянки

лісогосподарського призначення загальною площею до 5 гектарів у складі угідь селянських, фермерських та інших господарств.

3. Громадяни і юридичні особи в установленому порядку можуть набувати у власність земельні ділянки деградованих і малопродуктивних угідь для залісення.

Стаття 57. Використання земель лісогосподарського призначення

1. Земельні ділянки лісогосподарського призначення за рішенням органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування надаються в постійне користування спеціалізованим державним або комунальним лісогосподарським підприємствам, іншим державним і комунальним підприємствам, установам та організаціям, у яких створено спеціалізовані підрозділи, для ведення лісового господарства.

2. Порядок використання земель лісогосподарського призначення визначається законом.

25. Землі водного фонду.

Стаття 58. Склад земель водного фонду

1. До земель водного фонду належать землі, зайняті:

а) морями, річками, озерами, водосховищами, іншими водними об'єктами, болотами, а також островами, не зайнятими лісами;

б) прибережними захисними смугами вздовж морів, річок та навколо водойм, крім земель, зайнятих лісами;

в) гідротехнічними, іншими водогосподарськими спорудами та каналами, а також землі, виділені під смуги відведення для них;

г) береговими смугами водних шляхів;

ґ) штучно створеними земельними ділянками в межах акваторій морських портів.

2. Для створення сприятливого режиму водних об'єктів уздовж морів, навколо озер, водосховищ та інших водойм встановлюються водоохоронні зони, розміри яких визначаються за проектами землеустрою.

Стаття 59. Право на землі водного фонду

1. Землі водного фонду можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності.

2. Громадянам та юридичним особам за рішенням органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування можуть

безоплатно передаватись у власність замкнені природні водойми (загальною площею до 3 гектарів). Власники на своїх земельних ділянках можуть у встановленому порядку створювати рибогосподарські, протиерозійні та інші штучні водойми.

3. Землі водного фонду за рішенням органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування надаються у постійне користування:

а) державним водогосподарським організаціям для догляду за водними об'єктами, прибережними захисними смугами, смугами відведення, береговими смугами водних шляхів, гідротехнічними спорудами, а також ведення аквакультури тощо;

б) державним підприємствам для розміщення та догляду за державними об'єктами портової інфраструктури;

в) державним рибогосподарським підприємствам, установам і організаціям для ведення аквакультури.

4. Громадянам та юридичним особам органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування із земель водного фонду можуть передаватися на умовах оренди земельні ділянки прибережних захисних смуг, смуг відведення і берегових смуг водних шляхів, озера, водосховища, інші водойми, болота та острови для сінокосіння, рибогосподарських потреб (у тому числі рибництва (аквакультури), культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних і туристичних цілей, проведення науково-дослідних робіт, догляду, розміщення та обслуговування об’єктів портової інфраструктури і гідротехнічних споруд тощо, а також штучно створені земельні ділянки для будівництва та експлуатації об'єктів портової інфраструктури та інших об'єктів водного транспорту. Землі водного фонду можуть бути віднесені до земель морського і річкового транспорту в порядку, встановленому законом.

5. Використання земельних ділянок водного фонду для рибальства здійснюється за згодою їх власників або за погодженням із землекористувачами.

Стаття 60. Прибережні захисні смуги

1. Вздовж річок, морів і навколо озер, водосховищ та інших водойм з метою охорони поверхневих водних об'єктів від забруднення і засмічення та збереження їх водності встановлюються прибережні захисні смуги.

2. Прибережні захисні смуги встановлюються по берегах річок та навколо водойм уздовж урізу води (у меженний період) шириною:

а) для малих річок, струмків і потічків, а також ставків площею менш як 3 гектари – 25 метрів;

б) для середніх річок, водосховищ на них, водойм, а також ставків площею понад 3 гектари – 50 метрів;

в) для великих річок, водосховищ на них та озер – 100 метрів.

При крутизні схилів більше трьох градусів мінімальна ширина прибережної захисної смуги подвоюється.

3. У здовж морів та навколо морських заток і лиманів встановлюється прибережна захисна смуга шириною не менше двох кілометрів від урізу води.

Прибережні захисні смуги встановлюються за окремими проектами землеустрою.

Межі встановлених прибережних захисних смуг і пляжних зон зазначаються в документації з землеустрою, кадастрових планах земельних ділянок, а також у містобудівній документації.

Прибережні захисні смуги встановлюються на земельних ділянках усіх категорій земель, крім земель морського транспорту.

Стаття 61. Обмеження у використанні земельних ділянок прибережних захисних смуг уздовж річок, навколо водойм та на островах

1. Прибережні захисні смуги є природоохоронною територією з режимом обмеженої господарської діяльності.

2. У прибережних захисних смугах уздовж річок, навколо водойм та на островах забороняється:

а) розорювання земель (крім підготовки ґрунту для залуження і залісення), а також садівництво та городництво;

б) зберігання та застосування пестицидів і добрив;

в) влаштування літніх таборів для худоби;

г) будівництво будь-яких споруд (крім гідротехнічних, навігаційного призначення, гідрометричних та лінійних), у тому числі баз відпочинку, дач, гаражів та стоянок автомобілів;

ґ) влаштування звалищ сміття, гноєсховищ, накопичувачів рідких і твердих відходів виробництва, кладовищ, скотомогильників, полів фільтрації тощо;

д) миття та обслуговування транспортних засобів і техніки.

3. Об'єкти, що знаходяться у прибережній захисній смузі, можуть експлуатуватися, якщо при цьому не порушується її режим. Не придатні

для експлуатації споруди, а також ті, що не відповідають встановленим режимам господарювання, підлягають винесенню з прибережних захисних смуг.

4. Режим господарської діяльності на земельних ділянках прибережних захисних смуг уздовж річок, навколо водойм та на островах встановлюється законом.

Стаття 62. Обмеження у використанні земельних ділянок прибережних захисних смуг уздовж морів, морських заток і лиманів та на островах у внутрішніх морських водах

1. У прибережних захисних смугах уздовж морів, морських заток і лиманів та на островах у внутрішніх морських водах забороняється:

а) влаштування полігонів побутових та промислових відходів і накопичувачів стічних вод;

б) влаштування вигребів для накопичення господарсько-побутових стічних вод об'ємом понад 1 кубічний метр на добу;

в) влаштування полів фільтрації та створення інших споруд для приймання і знезаражування рідких відходів;

г) застосування сильнодіючих пестицидів.

2. Режим господарської діяльності на земельних ділянках прибережних захисних смуг уздовж морів, морських заток і лиманів та на островах у внутрішніх морських водах встановлюється законом.

3. У межах пляжної зони прибережних захисних смуг забороняється будівництво будь-яких споруд, крім гідротехнічних, гідрометричних та лінійних.

Стаття 63. Смуги відведення

1. Для забезпечення експлуатації та захисту від забруднення, пошкодження і руйнування каналів зрошувальних і осушувальних систем, гідротехнічних та гідрометричних споруд, водойм і гребель на берегах річок виділяються земельні ділянки смуг відведення з особливим режимом використання.

2. Розміри та режим використання земельних ділянок смуг відведення визначаються за проектами землеустрою, які розробляються і затверджуються в установленому порядку.

3. Земельні ділянки в межах смуг відведення надаються для створення водоохоронних насаджень, берегоукріплювальних та протиерозійних гідротехнічних споруд, будівництва переправ тощо.

Стаття 64. Берегові смуги водних шляхів

1. На судноплавних водних шляхах за межами населених пунктів для проведення робіт, пов'язаних з судноплавством, встановлюються берегові смуги.

2. Розміри берегових смуг водних шляхів визначаються за проектами землеустрою, які розробляються і затверджуються в установленому порядку.

3. Порядок встановлення та використання берегових смуг водних шляхів визначається Кабінетом Міністрів України.

Стаття 3. Водний фонд України.

Усі води (водні об'єкти) на території України становлять її водний фонд.

До водного фонду України належать:

1) поверхневі води:

- природні водойми (озера);
- водотоки (річки, струмки);
- штучні водойми (водосховища, ставки) і канали;
- інші водні об'єкти;

2) підземні води та джерела;

3) внутрішні морські води та територіальне море.

Стаття 4. Землі водного фонду.

До земель водного фонду належать землі, зайняті:

- морями, річками, озерами, водосховищами, іншими водними об'єктами, болотами, а також островами, не зайнятими лісами;
- прибережними захисними смугами вздовж морів, річок та навколо водойм, крім земель, зайнятих лісами;
- гідротехнічними, іншими водогосподарськими спорудами та каналами, а також землі, виділені під смуги відведення для них;
- береговими смугами водних шляхів.

Стаття 5. Водні об'єкти загальнодержавного і місцевого значення.

До водних об'єктів загальнодержавного значення належать:

1) внутрішні морські води, територіальне море, а також акваторії морських портів;

2) підземні води, які є джерелом централізованого водопостачання;

3) поверхневі води (озера, водосховища, річки, канали), що знаходяться і використовуються на території більш як однієї області, а також їх притоки всіх порядків;

4) водні об'єкти в межах територій природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, а також віднесені до категорії лікувальних.

До водних об'єктів місцевого значення належать:

1) поверхневі води, що знаходяться і використовуються в межах однієї області і які не віднесені до водних об'єктів загальнодержавного значення;

2) підземні води, які не можуть бути джерелом централізованого водопостачання.

Стаття 6. Власність на води (водні об'єкти).

Води (водні об'єкти) є виключно власністю Українського народу і надаються тільки у користування.

Український народ здійснює право власності на води (водні об'єкти) через Верховну Раду України, Верховну Раду Автономної Республіки Крим і місцеві ради.

Окремі повноваження щодо розпорядження водами (водними об'єктами) можуть надаватися відповідним органам виконавчої влади та Раді міністрів Автономної Республіки Крим.

Стаття 7. Компетенція Верховної Ради України в галузі регулювання водних відносин.

До відання Верховної Ради України в галузі регулювання водних відносин належить:

1) законодавче регулювання водних відносин та визначення основних напрямів державної політики в цій галузі;

2) розпорядження водним фондом України;

3) затвердження загальнодержавних, міждержавних програм використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів;

7) вирішення інших питань у галузі законодавчого регулювання водних відносин відповідно до Конституції України.

Стаття 8-1. Компетенція обласних, Київської та Севастопольської міських рад у галузі регулювання водних відносин.

До компетенції обласних, Київської та Севастопольської міських рад у галузі регулювання водних відносин на їх території належить:

1) забезпечення реалізації державної політики у галузі використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів;

3) погодження державних цільових, міждержавних програм використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів, участь у їх виконанні;

4) розроблення, затвердження та виконання регіональних програм використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів;

5) видача дозволів на спеціальне водокористування;

7) координація діяльності районних і міських рад з використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів;

8) затвердження проектів зон санітарної охорони господарсько-питних водозаборів;

9) прийняття у встановленому порядку рішень про віднесення водних об'єктів місцевого значення до об'єктів природно-заповідного фонду чи відповідних категорій особливої охорони;

10) встановлення правил користування маломірними суднами на водних об'єктах;

11) встановлення у разі потреби більш суворих, ніж у цілому на території України, нормативів якості води у водних об'єктах місцевого значення;

12) обмеження, тимчасова заборона (зупинення) діяльності підприємств, установ і організацій у разі порушення ними вимог водного законодавства;

13) організація роботи, пов'язаної з ліквідацією наслідків аварій та стихійного лиха, погіршенням якості вод або їх шкідливою дією, із залученням підприємств, установ і організацій в порядку, передбаченому законодавством;

14) прийняття за погодженням з державними органами охорони здоров'я та охорони навколишнього природного середовища під час виникнення аварійних ситуацій рішень про скидання стічних вод з накопичувачів у водні об'єкти, якщо це не призведе до перевищення нормативів екологічної безпеки водокористування;

15) організація інформування населення про стан водних об'єктів, його зміну та здійснення водоохоронних заходів;

16) здійснення контролю за використанням і охороною вод та відтворенням водних ресурсів;

17) вирішення інших питань у галузі регулювання водних відносин, визначених законом.

Стаття 9. Компетенція районних рад у галузі регулювання водних відносин.

До відання районних рад у галузі регулювання водних відносин на їх території належить:

1) координація роботи сільських, селищних, міських (міст районного підпорядкування) рад під час проведення ними міжтериторіальних водогосподарських і водоохоронних заходів та подання їм відповідної методичної допомоги;

3) організація роботи, пов'язаної з ліквідацією наслідків аварій та стихійного лиха, погіршенням якості вод або їх шкідливою дією, залучення у встановленому порядку до цієї роботи підприємств, установ і організацій;

4) організація роботи по винесенню в натуру та влаштуванню прибережних захисних смуг вздовж річок, морів та навколо водойм;

5) внесення у встановленому порядку пропозицій щодо оголошення водних об'єктів об'єктами природно-заповідного фонду до Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних рад;

6) обмеження, тимчасова заборона (зупинення) діяльності підприємств та інших об'єктів у разі порушення ними вимог водного законодавства в межах своєї компетенції;

7) встановлення правил загального водокористування в порядку, визначеному статтею 47 цього Кодексу;

8) здійснення контролю за використанням і охороною вод та відтворенням водних ресурсів;

9) організація інформування населення про стан водних об'єктів, про надзвичайні екологічні ситуації, які можуть негативно вплинути на здоров'я людей, та про заходи, що вживаються для поліпшення стану вод;

10) вирішення інших питань у галузі регулювання водних відносин у межах своєї компетенції.

Стаття 10. Компетенція сільських, селищних, міських та районних у містах рад у галузі регулювання водних відносин.

До відання сільських, селищних, міських та районних у містах рад у галузі регулювання водних відносин на їх території належить:

1) здійснення заходів щодо раціонального використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів;

2) контроль за використанням і охороною вод та відтворенням водних ресурсів;

3) встановлення правил загального користування водними об'єктами в порядку, визначеному статтею 47 цього Кодексу;

4) обмеження, тимчасова заборона (зупинення) діяльності підприємств та інших об'єктів в разі порушення ними вимог водного законодавства в межах своєї компетенції;

5) організація роботи, пов'язаної з ліквідацією наслідків аварій та стихійного лиха, погіршенням якості вод або їх шкідливою дією, залучення у встановленому порядку до цієї роботи підприємств, установ і організацій;

6) організація інформування населення про стан водних об'єктів, а також про надзвичайні екологічні ситуації, які можуть негативно вплинути на здоров'я людей, та про заходи, що вживаються для поліпшення стану вод;

7) вирішення інших питань у галузі регулювання водних відносин у межах своєї компетенції.

Стаття 11. Участь громадян та їх об'єднань, інших громадських формувань у здійсненні заходів щодо використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів.

Громадяни та їх об'єднання, інші громадські формування у встановленому порядку мають право:

1) брати участь у розгляді місцевими радами та державними органами питань, пов'язаних з використанням і охороною вод та відтворенням водних ресурсів;

2) за погодженням з місцевими радами та державними органами виконувати роботи по використанню і охороні вод та відтворенню водних ресурсів за власні кошти та за добровільною участю членів об'єднань громадян;

3) брати участь у проведенні центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів,

перевірок виконання водокористувачами водоохоронних правил і заходів та вносити пропозиції з цих питань;

4) проводити громадську екологічну експертизу, обнародувати її результати і передавати їх органам, уповноваженим приймати рішення щодо розміщення, проектування та будівництва нових і реконструкції діючих підприємств, споруд та інших об'єктів, пов'язаних з використанням вод, у порядку, що визначається законодавством;

5) здійснювати громадський контроль за використанням і охороною вод та відтворенням водних ресурсів;

6) одержувати у встановленому порядку інформацію про стан водних об'єктів, джерела забруднення та використання вод, про плани і заходи щодо використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів;

7) подавати до суду позови про відшкодування збитків, заподіяних державі і громадянам внаслідок забруднення, засмічення та вичерпання вод;

8) здійснювати інші функції щодо використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів відповідно до законодавства.

26. Землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення.

Стаття 65. Визначення земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення

1. Землями промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення визнаються земельні ділянки, надані в установленому порядку підприємствам, установам та організаціям для здійснення відповідної діяльності.

2. Порядок використання земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення встановлюється законом.

Стаття 66. Землі промисловості

1. До земель промисловості належать землі, надані для розміщення та експлуатації основних, підсобних і допоміжних будівель та споруд промислових, гірничодобувних, транспортних та інших підприємств, їх під'їзних шляхів, інженерних мереж, адміністративно-побутових будівель, інших споруд.

2. Землі промисловості можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності.

3. Розміри земельних ділянок, що надаються для зазначених цілей, визначаються відповідно до затверджених в установленому порядку державних норм і проектної документації, а відведення земельних ділянок здійснюється з урахуванням черговості їх освоєння.

4. Надання земельних ділянок для потреб, пов'язаних з користуванням надрами, проводиться після оформлення в установленому порядку прав користування надрами і відновлення земель згідно із затвердженим відповідним робочим проектом землеустрою на раніше відпрацьованих площах у встановлені строки.

Стаття 66-1. Землі індустріальних парків

1. Землі індустріальних парків належать до земель промисловості.

2. Індустріальні парки створюються на земельних ділянках площею не менше 15 гектарів і не більше 700 гектарів.

Стаття 67. Землі транспорту

1. До земель транспорту належать землі, надані підприємствам, установам та організаціям залізничного, автомобільного транспорту і дорожнього господарства, морського, річкового, авіаційного, трубопровідного транспорту та міського електротранспорту для виконання покладених на них завдань щодо експлуатації, ремонту і розвитку об'єктів транспорту.

2. Землі транспорту можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності.

Стаття 68. Землі залізничного транспорту

До земель залізничного транспорту належать землі смуг відведення залізниць під залізничним полотном та його облаштуванням, станціями з усіма будівлями і спорудами енергетичного, локомотивного, вагонного, колійного, вантажного і пасажирського господарства, сигналізації та зв'язку, водопостачання, каналізації; під захисними та укріплювальними насадженнями, службовими, культурно-побутовими будівлями та іншими спорудами, необхідними для забезпечення роботи залізничного транспорту.

Стаття 69. Землі морського транспорту

1. До земель морського транспорту належать землі під:

а) морськими портами з набережними, майданчиками, причалами, вокзалами, будівлями, спорудами, устаткуванням, об'єктами загальнопортового і комплексного обслуговування флоту;

б) гідротехнічними спорудами і засобами навігаційної обстановки, судноремонтними заводами, майстернями, базами, складами, радіоцентрами, службовими та культурно-побутовими будівлями та іншими спорудами, що обслуговують морський транспорт.

2. На підходах до портів (каналів), мостових, кабельних і повітряних переходів, водозабірних та інших об'єктів відповідно до закону можуть встановлюватись обмеження у використанні земель.

Стаття 70. Землі річкового транспорту

До земель річкового транспорту належать землі під:

а) портами, спеціалізованими причалами, пристанями і затонами з усіма технічними спорудами та устаткуванням, що обслуговують річковий транспорт;

б) пасажирськими вокзалами, павільйонами і причалами;

в) судноплавними каналами, судноплавними, енергетичними та гідротехнічними спорудами, службово-технічними будівлями;

г) берегоукріплювальними спорудами й насадженнями;

ґ) вузлами зв'язку, радіоцентрами і радіостанціями;

д) будівлями, береговими навігаційними знаками та іншими спорудами для обслуговування водних шляхів, судноремонтними заводами, ремонтно-експлуатаційними базами, майстернями, судноверф'ями, відстійно-ремонтними пунктами, складами, матеріально-технічними базами, інженерними мережами, службовими та культурно-побутовими будівлями, іншими об'єктами, що забезпечують роботу річкового транспорту.

Стаття 71. Землі автомобільного транспорту та дорожнього господарства

1. До земель автомобільного транспорту належать землі під спорудами та устаткуванням енергетичного, гаражного і паливороздавального господарства, автовокзалами, автостанціями, лінійними виробничими спорудами, службово-технічними будівлями, станціями технічного обслуговування, автозаправними станціями, автотранспортними, транспортно-експедиційними підприємствами, авторемонтними заводами, базами, вантажними дворами, майданчиками контейнерними та для перечеплення, службовими та культурно-побутовими будівлями й іншими об'єктами, що забезпечують роботу автомобільного транспорту.

2. До земель дорожнього господарства належать землі під проїзною частиною, узбіччям, земляним полотном, декоративним озелененням, резервами, кюветами, мостами, тунелями, транспортними розв'язками, водопропускними спорудами, підпірними стінками і розташованими в межах смуг відведення іншими дорожніми спорудами та обладнанням, а також землі, що знаходяться за межами смуг відведення, якщо на них розміщені споруди, що забезпечують функціонування автомобільних доріг, а саме:

а) паралельні об'їзні дороги, поромні переправи, снігозахисні споруди і насадження, протилавинні та протисельові споруди, вловлюючі з'їзди;

б) майданчики для стоянки транспорту і відпочинку, підприємства та об'єкти служби дорожнього сервісу;

в) будинки (в тому числі жилі) та споруди дорожньої служби з виробничими базами;

г) захисні насадження.

Стаття 72. Землі авіаційного транспорту

1. До земель авіаційного транспорту належать землі під:

а) аеропортами, аеродромами, відокремленими спорудами (об'єктами управління повітряним рухом, радіонавігації та посадки, очисними та іншими спорудами), службово-технічними територіями з будівлями та спорудами, що забезпечують роботу авіаційного транспорту;

б) вертольотними станціями, включаючи вертольотодроми, службово-технічними територіями з усіма будівлями та спорудами;

в) ремонтними заводами цивільної авіації, аеродромами, вертольотодромами, гідроаеродромами та іншими майданчиками для експлуатації повітряних суден;

г) службовими об'єктами, що забезпечують роботу авіаційного транспорту.

2. На приаеродромній території відповідно до закону запроваджується особливий режим використання земель.

Стаття 73. Землі трубопровідного транспорту

1. До земель трубопровідного транспорту належать земельні ділянки, надані під наземні і надземні трубопроводи та їх споруди, а також під наземні споруди підземних трубопроводів.

2. Уздовж наземних, надземних і підземних трубопроводів встановлюються охоронні зони.

Стаття 74. Землі міського електротранспорту

До земель міського електротранспорту належать землі під відокремленими трамвайними коліями та їх облаштуванням, метрополітеном, коліями і станціями фунікулерів, канатними дорогами, ескалаторами, трамвайно-тролейбусними депо, вагоноремонтними заводами, спорудами енергетичного і колійного господарства, сигналізації і зв'язку, службовими і культурно-побутовими будівлями та іншими спорудами, необхідними для забезпечення роботи міського електротранспорту.

Стаття 75. Землі зв'язку

1. До земель зв'язку належать земельні ділянки, надані під повітряні і кабельні телефонно-телеграфні лінії та супутникові засоби зв'язку.

2. Землі зв'язку можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності.

3. Уздовж повітряних і підземних кабельних ліній зв'язку, що проходять поза населеними пунктами, а також навколо випромінювальних споруд телерадіостанцій та радіорелейних ліній встановлюються охоронні зони.

Стаття 76. Землі енергетичної системи

1. Землями енергетичної системи визнаються землі, надані під електрогенеруючі об'єкти (атомні, теплові, гідроелектростанції, електростанції з використанням енергії вітру і сонця та інших джерел), під об'єкти транспортування електроенергії до користувача.

2. Землі енергетичної системи можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності.

3. Уздовж повітряних і підземних кабельних ліній електропередачі встановлюються охоронні зони.

Стаття 77. Землі оборони

1. Землями оборони визнаються землі, надані для розміщення і постійної діяльності військових частин, установ, військово-навчальних закладів, підприємств та організацій Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законодавства України.

2. Землі оборони можуть перебувати лише в державній власності.

3. Навколо військових та інших оборонних об'єктів у разі необхідності створюються захисні, охоронні та інші зони з особливими умовами користування.

4. Порядок використання земель оборони встановлюється законом.

5. Особливості відчуження земельних ділянок, на яких розташовані об'єкти нерухомого військового майна, що підлягають реалізації, та земельних ділянок, які вивільняються у процесі реформування Збройних Сил України, Державної спеціальної служби транспорту, встановлюються законом.

Кошти, отримані від відчуження таких земельних ділянок, зараховуються до Державного бюджету України та використовуються виключно на потреби оборони відповідно до кошторису Міністерства оборони України у порядку, визначеному Бюджетним кодексом України.

27. Особливо цінні землі.

Стаття 150. Особливо цінні землі та порядок припинення прав на них

1. До особливо цінних земель відносяться:

а) у складі земель сільськогосподарського призначення: чорноземи нееродовані несолонцюваті на лесових породах; лучно-чорноземні незасолені несолонцюваті суглинкові ґрунти; темно-сірі опідзолені ґрунти та чорноземи опідзолені на лесах і глеюваті; бурі гірсько-лісові та дерново-буроземні глибокі і середньо глибокі ґрунти; дерново-підзолисті суглинкові ґрунти; коричневі ґрунти Південного узбережжя Криму, дернові глибокі ґрунти Закарпаття;

б) торфовища з глибиною залягання торфу більше одного метра і осушені незалежно від глибини;

в) землі, надані в постійне користування НВАО "Масандра" та підприємствам, що входять до його складу; землі дослідних полів науково-дослідних установ і навчальних закладів;

г) землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення, землі історико-культурного призначення.

2. Припинення права постійного користування земельними ділянками особливо цінних земель, визначених у пунктах "в" і "г" частини першої цієї статті, з підстави добровільної відмови від користування ними або шляхом їх вилучення здійснюється за погодженням з Верховною Радою України.

3. Погодження матеріалів вилучення (викупу) земельних ділянок особливо цінних земель, що перебувають у власності громадян і юридичних осіб, провадиться Верховною Радою України за поданням Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної, Київської і Севастопольської міських рад.

28. Порядок погодження питань, пов'язаних з викупом земельних ділянок для суспільних потреб або з мотивів суспільної необхідності.

Стаття 151. Порядок погодження питань, пов'язаних з викупом земельних ділянок для суспільних потреб або з мотивів суспільної необхідності

1. Юридичні особи, зацікавлені у викупі земельних ділянок, що перебувають у власності громадян чи юридичних осіб, для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності, зобов'язані до початку проведення проектних робіт погодити з власниками землі, крім викупу земельних ділянок з підстав, що допускають можливість їх примусового відчуження з мотивів суспільної необхідності, і органами державної влади, Верховною Радою Автономної Республіки Крим, Радою міністрів Автономної Республіки Крим або органами місцевого самоврядування, згідно з їх повноваженнями, місце розташування об'єкта, розмір земельної ділянки та умови її викупу з урахуванням комплексного розвитку території, який би забезпечував нормальне функціонування на цій ділянці і прилеглих територіях усіх об'єктів та умови проживання населення і охорону довкілля.

2. Погодження матеріалів місць розташування об'єктів на особливо цінних землях, а також земельних ділянок для розміщення та обслуговування будівель і споруд дипломатичних представництв та консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій провадиться Верховною Радою України.

3. Погодження питань, пов'язаних з викупом земельних ділянок, крім тих, що передбачені частиною другою цієї статті, провадиться відповідно Кабінетом Міністрів України, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими державними адміністраціями, міськими, селищними, сільськими радами згідно з їх повноваженнями щодо викупу цих ділянок.

4. У разі викупу земельних ділянок під об'єкти містобудування, розміщення яких визначено містобудівною або землевпорядною документацією (генеральні плани населених пунктів, проекти детального планування, інша містобудівна документація, техніко-економічні обґрунтування використання та охорони земель адміністративно-територіальних утворень, проекти землеустрою щодо впорядкування територій населених пунктів тощо), погодження місця розташування об'єкта не проводиться.

5. Юридичні особи, зацікавлені у викупі земельних ділянок, звертаються з клопотанням про погодження місця розташування об'єкта до відповідної сільської, селищної, міської, районної, обласної ради, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевої державної адміністрації. Клопотання щодо погодження місця розташування об'єкта за рахунок земель, викуп яких провадиться Кабінетом Міністрів України та Верховною Радою Автономної Республіки Крим, подається відповідно до Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

6. До клопотання додаються:

а) обґрунтування необхідності викупу та/або відведення земельної ділянки;

б) зазначене на відповідному графічному матеріалі бажане місце розташування об'єкта з орієнтовними розмірами земельної ділянки;

в) нотаріально засвідчена письмова згода землевласника (землекористувача) на викуп земельної ділянки (її частини) (крім викупу земельної ділянки (її частини) з підстав, що допускають можливість її примусового відчуження з мотивів суспільної необхідності) із зазначенням розмірів передбаченої для викупу земельної ділянки та умов її викупу;

г) копія установчих документів.

7. Типова форма клопотання про погодження місця розташування об'єкта затверджується Кабінетом Міністрів України.

8. Відповідний орган виконавчої влади, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Рада міністрів Автономної Республіки Крим або орган місцевого самоврядування згідно із своїми повноваженнями у тижневий строк з дня реєстрації клопотання направляє:

оригінал клопотання з додатками до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин, за місцем розташування земельної ділянки;

копію клопотання та додатків до нього до структурного підрозділу районної державної адміністрації у сфері містобудування та архітектури, а якщо місто не входить до території певного району, – до виконавчого органу міської ради у сфері містобудування та архітектури, а в разі, якщо такий орган не утворений, – до органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань містобудування та архітектури чи структурного підрозділу обласної державної адміністрації з питань містобудування та архітектури.

Органи, зазначені в абзацах другому і третьому цієї частини, протягом десяти днів з дня одержання клопотання надають відповідному органу виконавчої влади, Верховній Раді Автономної Республіки Крим, Раді міністрів Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування висновок про погодження місця розташування об’єкта або про відмову в такому погодженні.

9. Якщо викуп земельних ділянок провадиться за погодженням з Верховною Радою України, відповідні органи державної влади, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Рада міністрів Автономної Республіки Крим або органи місцевого самоврядування готують свої висновки і подають матеріали погодження місця розташування об'єкта до Кабінету Міністрів України, який розглядає ці матеріали і подає їх до Верховної Ради України для прийняття відповідного рішення.

10. Якщо викуп земельних ділянок здійснюється Верховною Радою Автономної Республіки Крим, матеріали погодження місця розташування об'єкта подаються до Ради міністрів Автономної Республіки Крим, яка розглядає ці матеріали і в місячний строк подає свої пропозиції до Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

11. Після отримання висновків, зазначених у частині восьмій цієї статті, про погодження місця розташування об'єкта та рішення Верховної Ради України (у разі необхідності) відповідний орган державної влади, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Рада міністрів Автономної Республіки Крим або орган місцевого самоврядування згідно із своїми повноваженнями у двотижневий строк розглядає матеріали погодження місця розташування об'єкта та надає дозвіл на розроблення проекту

землеустрою щодо відведення земельної ділянки або мотивоване рішення про відмову.

12. Спори, пов'язані з погодженням місць розташування об'єктів, вирішуються в судовому порядку.

29. Охоронні зони.

Стаття 112. Охоронні зони

1. Охоронні зони створюються:

а) навколо особливо цінних природних об'єктів, об'єктів культурної спадщини, гідрометеорологічних станцій тощо з метою охорони і захисту їх від несприятливих антропогенних впливів;

б) уздовж ліній зв'язку, електропередачі, земель транспорту, навколо промислових об'єктів для забезпечення нормальних умов їх експлуатації, запобігання ушкодження, а також зменшення їх негативного впливу на людей та довкілля, суміжні землі та інші природні об'єкти.

2. Правовий режим земель охоронних зон визначається законодавством України.

30. Зони санітарної охорони.

Стаття 113. Зони санітарної охорони

1. Зони санітарної охорони створюються навколо об'єктів, де є підземні та відкриті джерела водопостачання, водозабірні та водоочисні споруди, водоводи, об'єкти оздоровчого призначення та інші, для їх санітарно-епідеміологічної захищеності.

2. У межах зон санітарної охорони забороняється діяльність, яка може призвести до завдання шкоди підземним та відкритим джерелам водопостачання, водозабірним і водоочисним спорудам, водоводам, об'єктам оздоровчого призначення, навколо яких вони створені.

3. Правовий режим земель зон санітарної охорони визначається законодавством України.

31. Санітарно-захисні зони.

Стаття 114. Санітарно-захисні зони

1. Санітарно-захисні зони створюються навколо об'єктів, які є джерелами виділення шкідливих речовин, запахів, підвищених рівнів шуму, вібрації, ультразвукових і електромагнітних хвиль, електронних

полів, іонізуючих випромінювань тощо, з метою відокремлення таких об'єктів від територій житлової забудови.

2. У межах санітарно-захисних зон забороняється будівництво житлових об'єктів, об'єктів соціальної інфраструктури та інших об'єктів, пов'язаних з постійним перебуванням людей.

3. Правовий режим земель санітарно-захисних зон визначається законодавством України.

32. Зони особливого режиму використання земель.

Стаття 115. Зони особливого режиму використання земель

1. Зони особливого режиму використання земель створюються навколо військових об'єктів Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законодавства України, для забезпечення функціонування цих об'єктів, збереження озброєння, військової техніки та іншого військового майна, охорони державного кордону України, а також захисту населення, господарських об'єктів і довкілля від впливу аварійних ситуацій, стихійних лих і пожеж, що можуть виникнути на цих об'єктах.

2. Уздовж державного кордону України встановлюється прикордонна смуга, у межах якої діє особливий режим використання земель.

3. Розмір та правовий режим прикордонної смуги встановлюються відповідно до закону.

33. Продаж земельних ділянок або прав на них на конкурентних засадах.

Стаття 134. Обов'язковість продажу земельних ділянок державної чи комунальної власності або прав на них на конкурентних засадах (земельних торгах)

1. Земельні ділянки державної чи комунальної власності або права на них (оренда, суперфіцій, емфітевзис), у тому числі з розташованими на них об'єктами нерухомого майна державної або комунальної власності, підлягають продажу окремими лотами на конкурентних засадах (земельних торгах), крім випадків, встановлених частиною другою цієї статті.

2. Не підлягають продажу на конкурентних засадах (земельних торгах) земельні ділянки державної чи комунальної власності або права на них у разі:

розташування на земельних ділянках об'єктів нерухомого майна (будівель, споруд), що перебувають у власності фізичних або юридичних осіб;

використання земельних ділянок для потреб, пов'язаних з користуванням надрами, та спеціального водокористування відповідно до отриманих дозволів;

використання релігійними організаціями, які легалізовані в Україні, земельних ділянок під культовими будівлями;

будівництва об'єктів, що в повному обсязі здійснюється за кошти державного та місцевих бюджетів;

надання земельних ділянок підприємствам, установам і громадським організаціям у сфері культури і мистецтв (у тому числі національним творчим спілкам та їх членам) під творчі майстерні;

надання земельних ділянок в оренду для реконструкції кварталів застарілої забудови, для будівництва соціального та доступного житла, якщо конкурс на його будівництво вже проведено;

розміщення іноземних дипломатичних представництв та консульських установ, представництв міжнародних організацій згідно з міжнародними договорами України;

надання земельної ділянки, викупленої для суспільних потреб чи примусово відчуженої з мотивів суспільної необхідності для забезпечення таких потреб;

надання земельних ділянок державної або комунальної власності для потреб приватного партнера в рамках державно-приватного партнерства відповідно до закону;

надання земельної ділянки замість викупленої для суспільних потреб чи примусово відчуженої з мотивів суспільної необхідності та повернення такої земельної ділянки колишньому власнику чи його спадкоємцю (правонаступнику), у разі якщо така потреба відпала;

будівництва, обслуговування та ремонту об'єктів інженерної, транспортної, енергетичної інфраструктури, об'єктів зв'язку та дорожнього господарства (крім об'єктів дорожнього сервісу);

будівництва об'єктів забезпечення життєдіяльності населених пунктів (сміттєпереробних об'єктів, очисних споруд, котелень, кладовищ, протиерозійних, протизсувних і протиселевих споруд);

передачі громадянам земельних ділянок для сінокосіння і випасання худоби, для городництва;

надання земельних ділянок суб'єктам господарювання, що реалізують відповідно до Закону України "Про особливості провадження інвестиційної діяльності на території Автономної Республіки Крим" зареєстровані в установленому порядку інвестиційні проекти. Надання такої земельної ділянки у власність здійснюється згідно із законодавством після завершення строку реалізації інвестиційного проекту за умови виконання суб'єктом господарювання договору про умови реалізації цього інвестиційного проекту на території Автономної Республіки Крим;

поновлення договорів оренди землі;

передачі в оренду, концесію майнових комплексів або нерухомого майна, розташованого на земельних ділянках державної, комунальної власності;

надання в оренду земельних ділянок індустріальних парків керуючим компаніям цих індустріальних парків;

надання земельних ділянок зони відчуження та зони безумовного (обов'язкового) відселення території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи.

34. Органи, що здійснюють регулювання у сфері землеустрою.

Згідно зі статтею 8 Закону України «Про землеустрій» регулювання у сфері землеустрою здійснюють Верховна Рада України, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Кабінет Міністрів України, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, місцеві державні адміністрації, а також центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері земельних відносин, центральні органи виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері земельних відносин та у сфері нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі у межах повноважень, встановлених законом.

35. Повноваження Верховної Ради України в галузі земельних відносин (у сфері землеустрою).

Згідно зі статтею 6 Земельного кодексу України до повноважень Верховної Ради України в галузі земельних відносин належить:

а) прийняття законів у галузі регулювання земельних відносин;

б) визначення засад державної політики в галузі використання та охорони земель;

в) затвердження загальнодержавних програм щодо використання та охорони земель;

г) встановлення і зміна меж районів і міст;

ґ) погодження питань, пов'язаних із зміною цільового призначення особливо цінних земель державної та комунальної власності, припиненням права постійного користування ними відповідно до цього Кодексу;

д) вирішення інших питань у галузі земельних відносин відповідно до Конституції України.

Згідно зі статтею 9 Закону України «Про землеустрій» до повноважень Верховної Ради України у сфері землеустрою належать:

а) визначення засад державної політики у галузі використання та охорони земель;

б) затвердження документації із землеустрою щодо визначення та встановлення в натурі (на місцевості) державного кордону України;

в) затвердження загальнодержавних програм щодо використання та охорони земель;

г) вирішення інших питань у сфері землеустрою відповідно до Конституції України.

36. Повноваження Верховної Ради Автономної Республіки Крим у галузі земельних відносин (у сфері землеустрою).

Згідно зі статтею 7 Земельного кодексу України до повноважень Верховної Ради Автономної Республіки Крим у галузі земельних відносин на території республіки належить:

а) розпорядження землями, що знаходяться у спільній власності територіальних громад;

б) забезпечення реалізації державної політики в галузі використання та охорони земель;

в) погодження загальнодержавних програм використання та охорони земель, участь у їх реалізації в межах території Автономної Республіки Крим;

г) затвердження та участь у реалізації республіканських програм використання земель, підвищення родючості ґрунтів, охорони земель;

д) координація діяльності районних і міських (міст республіканського значення) рад у галузі земельних відносин;

е) координація діяльності місцевих органів земельних ресурсів;

є) координація здійснення контролю за використанням та охороною земель;

ж) внесення до Верховної Ради України пропозицій щодо встановлення та зміни меж районів, міст;

з) встановлення та зміна меж сіл, селищ, що не входять до складу відповідного району;

и) вирішення інших питань у галузі земельних відносин відповідно до закону.

Згідно зі статтею 11 Закону України «Про землеустрій» до повноважень Верховної Ради Автономної Республіки Крим на території республіки у сфері землеустрою належать:

а) забезпечення реалізації державної політики у галузі використання та охорони земель;

б) розроблення, затвердження та участь у реалізації республіканських програм використання та охорони земель, підвищення родючості ґрунтів відповідно до загальнодержавних програм;

в) погодження та участь у реалізації загальнодержавних програм використання та охорони земель у межах території Автономної Республіки Крим;

г) координація діяльності районних і міських (міст республіканського значення) рад у сфері землеустрою;

ґ) координація діяльності місцевих органів земельних ресурсів і контролю за використанням та охороною земель;

д) вирішення інших питань у сфері землеустрою відповідно до закону.

37. Повноваження обласних рад у галузі земельних відносин (у сфері землеустрою).

Згідно зі статтею 8 Земельного кодексу України до повноважень обласних рад у галузі земельних відносин на території області належить:

а) розпорядження землями, що знаходяться у спільній власності територіальних громад;

в) забезпечення реалізації державної політики в галузі використання та охорони земель;

г) погодження загальнодержавних програм використання та охорони земель, участь у їх реалізації на відповідній території;

ґ) затвердження та участь у реалізації регіональних програм використання земель, підвищення родючості ґрунтів, охорони земель;

д) координація діяльності місцевих органів земельних ресурсів;

е) організація землеустрою;

є) внесення до Верховної Ради України пропозицій щодо встановлення та зміни меж районів, міст;

ж) встановлення та зміна меж сіл, селищ, що не входять до складу відповідного району, або у разі, якщо районна рада не утворена;

з) вирішення земельних спорів;

и) вирішення інших питань у галузі земельних відносин відповідно до закону.

Згідно зі статтею 15 Закону України «Про землеустрій» до повноважень обласних рад у сфері землеустрою належать:

а) забезпечення реалізації державної політики в галузі використання та охорони земель;

б) координація діяльності місцевих органів земельних ресурсів;

в) затвердження та участь у реалізації регіональних програм використання та охорони земель, підвищення родючості ґрунтів;

г) організація землеустрою;

ґ) координація робіт із землеустрою;

д) вирішення інших питань у сфері землеустрою відповідно до закону.

38. Повноваження Київської і Севастопольської міських рад у галузі земельних відносин (у сфері землеустрою).

Згідно зі статтею 9 Земельного кодексу України до повноважень Київської і Севастопольської міських рад у галузі земельних відносин на їх території належить:

а) розпорядження землями територіальної громади міста;

б) передача земельних ділянок комунальної власності у власність громадян та юридичних осіб відповідно до цього Кодексу;

в) надання земельних ділянок у користування із земель комунальної власності відповідно до цього Кодексу;

г) вилучення земельних ділянок із земель комунальної власності в порядку, передбаченому цим Кодексом;

ґ) викуп земельних ділянок для суспільних потреб міста;

д) припинення права користування земельними ділянками у випадках, передбачених цим Кодексом;

е) прийняття рішення щодо звільнення самовільно зайнятих земельних ділянок;

є) підготовка висновків щодо вилучення (викупу) та надання земельних ділянок із земель державної власності, що проводяться органами виконавчої влади;

ж) встановлення та зміна меж сіл, селищ, районів у містах;

з) організація землеустрою;

и) координація діяльності місцевих органів земельних ресурсів;

і) здійснення контролю за використанням і охороною земель комунальної власності, додержанням земельного та екологічного законодавства;

ї) обмеження, тимчасова заборона (зупинення) чи припинення використання земельної ділянки громадянами та юридичними особами в разі порушення ними вимог земельного законодавства;

й) інформування населення щодо надання, вилучення (викупу) земельних ділянок;

к) внесення у встановленому порядку пропозицій до Верховної Ради України щодо встановлення та зміни меж міст;

л) вирішення земельних спорів;

м) вирішення інших питань у галузі земельних відносин відповідно до закону.

Згідно зі статтею 16 Закону України «Про землеустрій» до повноважень Київської і Севастопольської міських рад у сфері землеустрою на їх території належать:

а) розробка, затвердження і реалізація цільових програм, схем та проектів землеустрою щодо використання та охорони земель;

б) організація здійснення землеустрою;

в) організація і здійснення контролю за використанням та охороною земель комунальної власності при проведенні землеустрою;

г) координація діяльності місцевих органів земельних ресурсів;

ґ) інформування населення про заходи, передбачені землеустроєм;

д) вирішення інших питань у сфері землеустрою відповідно до закону.

39. Повноваження районних рад у галузі земельних відносин (у сфері землеустрою).

Згідно зі статтею 10 Земельного кодексу України до повноважень районних рад у галузі земельних відносин на території району належить:

а) розпорядження землями на праві спільної власності відповідних територіальних громад;

в) координація діяльності місцевих органів земельних ресурсів;

г) забезпечення реалізації державної політики в галузі охорони та використання земель;

ґ) організація землеустрою та затвердження землевпорядних проектів;

д) внесення до Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних рад пропозицій щодо встановлення і зміни меж районів, міст;

е) вирішення земельних спорів;

е-^{1}) встановлення та зміна меж сіл, селищ, які входять до складу відповідного району;

є) вирішення інших питань у галузі земельних відносин відповідно до закону.

Згідно зі статтею 17 Закону України «Про землеустрій» до повноважень районних рад у сфері землеустрою на території району належать:

а) забезпечення реалізації державної політики в галузі використання та охорони земель;

б) координація діяльності місцевих органів земельних ресурсів;

в) організація землеустрою та затвердження землевпорядних проектів;

г) вирішення інших питань у сфері землеустрою відповідно до закону.

40. Повноваження районних у містах рад у галузі земельних відносин.

Згідно зі статтею 11 Земельного кодексу України повноваження районних у містах рад у галузі земельних відносин визначаються міськими радами.

Згідно зі статтею 17 Закону України «Про землеустрій» повноваження районних у містах рад у сфері землеустрою визначаються міськими радами.

41. Повноваження сільських, селищних, міських рад та їх виконавчих органів у галузі земельних відносин (у сфері землеустрою).

Згідно зі статтею 12 Земельного кодексу України до повноважень сільських, селищних, міських рад у галузі земельних відносин на території сіл, селищ, міст належить:

а) розпорядження землями територіальних громад;

б) передача земельних ділянок комунальної власності у власність громадян та юридичних осіб відповідно до цього Кодексу;

в) надання земельних ділянок у користування із земель комунальної власності відповідно до цього Кодексу;

г) вилучення земельних ділянок із земель комунальної власності відповідно до цього Кодексу;

ґ) викуп земельних ділянок для суспільних потреб відповідних територіальних громад сіл, селищ, міст;

д) організація землеустрою;

е) координація діяльності місцевих органів земельних ресурсів;

є) здійснення контролю за використанням та охороною земель комунальної власності, додержанням земельного та екологічного законодавства;

ж) обмеження, тимчасова заборона (зупинення) використання земель громадянами і юридичними особами у разі порушення ними вимог земельного законодавства;

з) підготовка висновків щодо вилучення (викупу) та надання земельних ділянок відповідно до цього Кодексу;

и) встановлення та зміна меж районів у містах з районним поділом;

і) інформування населення щодо вилучення (викупу), надання земельних ділянок;

ї) внесення пропозицій до районної ради щодо встановлення і зміни меж сіл, селищ, міст;

й) вирішення земельних спорів;

к) вирішення інших питань у галузі земельних відносин відповідно до закону.

До повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у галузі земельних відносин на території сіл, селищ, міст належать:

1) надання відомостей з Державного земельного кадастру відповідно до закону;

2) вирішення інших питань у галузі земельних відносин відповідно до закону.

Згідно зі статтею 19 Закону України «Про землеустрій» до повноважень сільських, селищних, міських рад у сфері землеустрою на території сіл, селищ, міст належать:

а) організація і здійснення землеустрою;

б) здійснення контролю за впровадженням заходів, передбачених документацією із землеустрою;

в) координація здійснення землеустрою та контролю за використанням і охороною земель комунальної власності;

г) інформування населення про заходи, передбачені землеустроєм;

ґ) вирішення інших питань у сфері землеустрою відповідно до закону.

42. Повноваження Кабінету Міністрів України в галузі земельних відносин (у сфері землеустрою).

Згідно зі статтею 13 Земельного кодексу України до повноважень Кабінету Міністрів України в галузі земельних відносин належить:

а) розпорядження землями державної власності в межах, визначених цим Кодексом;

б) реалізація державної політики у галузі використання та охорони земель;

в) викуп земельних ділянок для суспільних потреб у порядку, визначеному законом;

г) координація проведення земельної реформи;

ґ) розроблення і забезпечення виконання загальнодержавних програм використання та охорони земель;

д) організація ведення державного земельного кадастру, державного контролю за використанням і охороною земель та здійснення землеустрою;

е) встановлення порядку проведення моніторингу земель;

є) вирішення інших питань у галузі земельних відносин відповідно до закону.

Згідно зі статтею 10 Закону України «Про землеустрій» до повноважень Кабінету Міністрів України у сфері землеустрою належать:

а) реалізація державної політики у галузі використання та охорони земель;

б) організація здійснення землеустрою;

в) забезпечення виконання загальнодержавних програм використання та охорони земель;

г) затвердження в межах своїх повноважень нормативно-правових актів з питань землеустрою;

ґ) координація діяльності органів виконавчої влади з питань землеустрою;

е) вирішення інших питань у сфері землеустрою відповідно до закону.

43. Повноваження Ради міністрів Автономної Республіки Крим у сфері землеустрою.

Згідно зі статтею 12 Закону України «Про землеустрій» до повноважень Ради міністрів Автономної Республіки Крим у сфері землеустрою належать:

а) забезпечення реалізації державної політики у галузі використання та охорони земель;

б) участь у розробленні та забезпеченні виконання загальнодержавних та республіканських програм щодо використання та охорони земель;

в) координація діяльності державних органів земельних ресурсів;

г) координація здійснення землеустрою і державного контролю за використанням та охороною земель;

ґ) вирішення інших питань у сфері землеустрою відповідно до закону.

44. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, у галузі земельних відносин.

Згідно зі статтею 14 Земельного кодексу України до повноважень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, у галузі земельних відносин належить:

а) участь у розробленні загальнодержавних і регіональних програм використання та охорони земель;

б) участь у формуванні державної політики в галузі охорони та раціонального використання земель;

в) організація моніторингу земель;

г) вирішення інших питань у галузі земельних відносин відповідно до закону.

45. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, у галузі земельних відносин.

Згідно зі статтею 14^1 Земельного кодексу України до повноважень центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, у галузі земельних відносин належить:

а) участь у реалізації загальнодержавних і регіональних програм використання та охорони земель;

б) участь у розробці проектів нормативно-правових актів у галузі охорони земель та відтворення родючості ґрунтів;

в) здійснення державної екологічної експертизи землекористування;

г) внесення пропозицій щодо формування державної політики в галузі охорони та раціонального використання земель;

ґ) здійснення міжнародного співробітництва з питань охорони земель;

д) вирішення інших питань у галузі земельних відносин відповідно до закону.

46. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, у галузі (у сфері) земельних відносин.

Згідно зі статтею 14^2 Земельного кодексу України до компетенції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, у галузі земельних відносин, належить здійснення державного контролю за додержанням органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями всіх форм власності, громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, а також іноземними юридичними особами вимог законодавства про використання та охорону земель щодо:

консервації деградованих і малопродуктивних земель;

збереження водно-болотних угідь;

виконання екологічних вимог при наданні у власність і користування, в тому числі в оренду, земельних ділянок;

здійснення заходів щодо запобігання забрудненню земель хімічними і радіоактивними речовинами, відходами, стічними водами;

додержання режиму використання земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення;

додержання екологічних нормативів з питань використання та охорони земель;

установлення та використання водоохоронних зон і прибережних захисних смуг, а також додержання режиму використання їх територій;

вирішення інших питань, визначених законами України та покладених на нього актами Президента України.

47. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері земельних відносин (у сфері землеустрою).

Згідно зі статтею 15 Земельного кодексу України до повноважень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері земельних відносин, належать:

а) здійснення нормативно-правового забезпечення у сфері земельних відносин;

б) забезпечення проведення земельної реформи;

в) розробка та забезпечення реалізації загальнодержавних, регіональних програм використання та охорони земель;

г) забезпечення здійснення землеустрою, моніторингу земель і державного контролю за використанням та охороною земель;

ґ) забезпечення проведення державної експертизи документації із землеустрою у випадках та порядку, визначених законом, ведення та адміністрування Державного земельного кадастру, охорони земель, реформування земельних відносин;

д) розроблення економічного механізму регулювання земельних відносин;

е) участь у розробленні заходів щодо розвитку ринку земель;

є) міжнародне співробітництво в галузі земельних відносин;

ж) вирішення інших питань, визначених законами України та покладених на нього актами Президента України.

Згідно зі статтею 13-1 Закону України «Про землеустрій» до повноважень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері земельних відносин, у сфері землеустрою, належать:

а) затвердження нормативно-правових актів, державних стандартів, норм і правил у сфері землеустрою;

б) забезпечення розроблення та реалізації загальнодержавних і регіональних програм з питань землеустрою;

в) забезпечення здійснення землеустрою;

г) вирішення інших питань у сфері землеустрою відповідно до закону.

48. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин (у сфері землеустрою).

Згідно зі статтею 15^1 Земельного кодексу України до повноважень центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин, належить:

а) внесення в установленому порядку пропозицій щодо розпорядження землями державної та комунальної власності, встановлення меж області, району, міста, району в місті, села і селища, регулювання земельних відносин;

б) участь у розробленні та виконанні державних, галузевих, регіональних та місцевих програм з питань регулювання земельних відносин, раціонального використання земель, їх відтворення та охорони, встановлення меж області, району, міста, району в місті, села і селища, у проведенні моніторингу земель, територіальному плануванні;

в) організація проведення робіт, пов'язаних із реалізацією земельної реформи;

г) проведення відповідно до законодавства моніторингу земель та охорони земель;

ґ) ведення та адміністрування Державного земельного кадастру;

д) участь у державному регулюванні планування територій;

е) проведення державної експертизи землевпорядної документації;

є) здійснення заходів щодо вдосконалення порядку ведення обліку і підготовки звітності з регулювання земельних відносин, використання та охорони земель, формування екомережі;

є-^{1}) розпорядження землями державної власності в межах, визначених цим Кодексом;

ж) вирішення інших питань, визначених законами України та покладених на нього актами Президента України.

Згідно зі статтею 14 Закону України «Про землеустрій» до повноважень центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин, у сфері землеустрою, належать:

а) внесення пропозицій про формування державної політики у сфері землеустрою і забезпечення її реалізації;

б) участь у розробленні та реалізації загальнодержавних і регіональних програм використання та охорони земель;

в) здійснення землеустрою, у тому числі забезпечення проведення державної інвентаризації земель;

г) здійснення сертифікації інженерів-землевпорядників, утворення Кваліфікаційної комісії та ведення Державних реєстрів сертифікованих інженерів-землевпорядників та інженерів-геодезистів;

ґ) розроблення в установленому законодавством порядку нормативно-технічних документів, державних стандартів, норм і правил;

д) створення інформаційної бази даних з питань землеустрою;

е) проведення державної експертизи документації із землеустрою у випадках та порядку, передбачених законом;

є) організація, у тому числі за участю іноземних наукових установ та організацій, наукових досліджень з питань землеустрою;

ж) забезпечення створення, формування і ведення Державного фонду документації із землеустрою;

ж-1) здійснення державного нагляду у сфері землеустрою;

з) вирішення інших питань у сфері землеустрою відповідно до закону.

49. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері здійснення державного нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі, у сфері земельних відносин (у сфері землеустрою).

Згідно зі статтею 15^2 Земельного кодексу України до повноважень центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері здійснення державного нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі, у сфері земельних відносин, належить організація та здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням земельного законодавства, використанням та охороною земель усіх категорій і форм власності, у тому числі за:

веденням державного обліку і реєстрацією земель, достовірністю інформації про наявність та використання земель;

виконанням умов зняття, збереження і використання родючого шару ґрунту під час проведення гірничодобувних, геологорозвідувальних, будівельних та інших робіт, пов'язаних із порушенням ґрунтового покриву, своєчасним проведенням рекультивації порушених земель в обсягах, передбачених відповідним робочим проектом землеустрою;

дотриманням вимог земельного законодавства при набутті права власності на земельні ділянки за договорами купівлі-продажу, міни, дарування, застави та іншими цивільно-правовими угодами;

дотриманням органами державної влади, органами місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами вимог земельного законодавства та встановленого порядку набуття і реалізації права на землю;

дотриманням правил, установленого режиму експлуатації протиерозійних, гідротехнічних споруд, збереженням захисних насаджень і межових знаків;

проведенням землеустрою, виконанням заходів, передбачених проектами землеустрою, зокрема за дотриманням власниками та користувачами земельних ділянок вимог, визначених у проектах землеустрою;

розміщенням, проектуванням, будівництвом та введенням в експлуатацію об'єктів, що негативно впливають або можуть вплинути на стан земель;

здійсненням заходів, передбачених відповідними робочими проектами землеустрою, стосовно захисту земель від водної і вітрової ерозії, селів, підтоплення, заболочення, засолення, солонцювання, висушування, ущільнення та інших процесів, що призводять до погіршення стану земель, а також щодо недопущення власниками та користувачами земельних ділянок псування земель шляхом їх забруднення хімічними та радіоактивними речовинами і стічними водами, засмічення промисловими, побутовими та іншими відходами, заростання чагарниками, дрібноліссям та бур'янами;

дотриманням строків своєчасного повернення тимчасово зайнятих земельних ділянок та обов'язковим виконанням заходів щодо приведення їх у стан, придатний для використання за призначенням;

дотриманням порядку визначення та відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва;

використанням земельних ділянок відповідно до цільового призначення;

дотриманням вимог земельного законодавства органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування з питань передачі земель у власність та надання у користування, у тому числі в оренду, зміни цільового призначення, вилучення, викупу, продажу земельних ділянок або прав на них на конкурентних засадах;

вирішенням інших питань, визначених законами України та покладених на нього актами Президента України.

Згідно зі статтею 14-1 Закону України «Про землеустрій» Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі, у сфері землеустрою:

а) організовує та здійснює державний нагляд (контроль) у частині дотримання земельного законодавства, використання та охорони земель усіх категорій та форм власності, у тому числі за проведенням землеустрою, виконанням заходів, передбачених проектами землеустрою, зокрема за дотриманням власниками та користувачами земельних ділянок вимог, визначених у проектах землеустрою;

б) вирішує інші питання у сфері землеустрою відповідно до закону.

50. Повноваження Ради міністрів Автономної Республіки Крим у галузі земельних відносин.

Згідно зі статтею 16 Земельного кодексу України до повноважень Ради міністрів Автономної Республіки Крим у галузі земельних відносин належить:

а) розпорядження землями державної власності в межах, визначених цим Кодексом;

б) участь у розробленні та забезпеченні виконання загальнодержавних і республіканських програм з питань використання та охорони земель;

в) координація здійснення землеустрою і державного контролю за використанням та охороною земель;

г) підготовка висновків щодо надання або вилучення (викупу) земельних ділянок;

ґ) викуп земельних ділянок для суспільних потреб у порядку, визначеному законом;

д) здійснення контролю за використанням коштів, що надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, пов'язаних із вилученням (викупом) земельних ділянок;

е) вирішення інших питань у галузі земельних відносин відповідно до закону.

51. Повноваження місцевих державних адміністрацій у галузі земельних відносин (у сфері землеустрою).

Згідно зі статтею 17 Земельного кодексу України до повноважень місцевих державних адміністрацій у галузі земельних відносин належить:

а) розпорядження землями державної власності в межах, визначених цим Кодексом;

б) участь у розробленні та забезпеченні виконання загальнодержавних і регіональних (республіканських) програм з питань використання та охорони земель;

в) координація здійснення землеустрою та державного контролю за використанням та охороною земель;

г) підготовка висновків щодо надання або вилучення (викупу) земельних ділянок;

ґ) викуп земельних ділянок для суспільних потреб у межах, визначених законом;

д) підготовка висновків щодо встановлення та зміни меж сіл, селищ, районів, районів у містах та міст;

е) здійснення контролю за використанням коштів, що надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, пов'язаних із вилученням (викупом) земельних ділянок;

є) координація діяльності державних органів земельних ресурсів;

ж) вирішення інших питань у галузі земельних відносин відповідно до закону.

Згідно зі статтею 13 Закону України «Про землеустрій» до повноважень місцевих державних адміністрацій у сфері землеустрою належать:

а) забезпечення реалізації державної політики у галузі використання та охорони земель;

б) участь у розробленні та забезпеченні виконання загальнодержавних і регіональних (республіканських) програм щодо використання та охорони земель;

в) координація діяльності державних органів земельних ресурсів;

г) координація здійснення землеустрою і державного контролю за використанням та охороною земель;

ґ) інформування населення про заходи, передбачені землеустроєм;

д) вирішення інших питань у сфері землеустрою відповідно до закону.

52. Повноваження державних органів приватизації у галузі земельних відносин.

Згідно зі статтею 17^1 Земельного кодексу України державні органи приватизації здійснюють продаж земельних ділянок, на яких розташовані об'єкти, які підлягають приватизації.

53. Повноваження органів виконавчої влади в частині погодження проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок.

Згідно зі статтею 186^1 Земельного кодексу України

1. Проект землеустрою щодо відведення земельних ділянок усіх категорій та форм власності (крім земельних ділянок зони відчуження та зони безумовного (обов’язкового) відселення території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи) підлягає обов’язковому погодженню з територіальним органом центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин.

Проект землеустрою щодо відведення земельних ділянок зони відчуження та зони безумовного (обов’язкового) відселення території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, підлягає обов’язковому погодженню з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин.

2. Проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки у межах населеного пункту або земельної ділянки за межами населеного пункту, на якій розташовано об'єкт будівництва або планується розташування такого об'єкта (крім проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки зони відчуження або зони безумовного (обов'язкового) відселення території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи), подається також на погодження до структурних підрозділів районних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій у сфері містобудування та архітектури, а якщо місто не входить до території певного району, – до виконавчого органу міської ради у сфері містобудування та архітектури, а в разі, якщо такий орган не утворений, – до органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань містобудування та архітектури чи структурного підрозділу обласної державної адміністрації з питань містобудування та архітектури.

3. Проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки:

природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення, земельної ділянки, розташованої на території чи в межах об'єкта природно-заповідного фонду або в межах прибережної захисної смуги, підлягає також погодженню з органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим у сфері охорони навколишнього природного середовища, структурним підрозділом обласної, Київської чи Севастопольської міської державної адміністрації у сфері охорони навколишнього природного середовища, а земельної ділянки, розташованої у зоні відчуження або зоні безумовного (обов'язкового) відселення території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, – з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища;

розташованої на території пам'яток культурної спадщини національного значення, їх охоронних зон та охоронюваних археологічних територіях, підлягає також погодженню з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини;

розташованої на території земель історико-культурного призначення, пам'яток культурної спадщини місцевого значення, їх охоронних зон, в історичних ареалах населених місць та інших землях

історико-культурного призначення, крім випадків, зазначених в абзаці третьому цієї частини, підлягає також погодженню з органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим у сфері охорони культурної спадщини, відповідним структурним підрозділом обласної, Київської чи Севастопольської міської державної адміністрації у сфері охорони культурної спадщини;

лісогосподарського призначення підлягає також погодженню з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового господарства, а на території Автономної Республіки Крим – з органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань лісового господарства;

водного фонду підлягає також погодженню з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства, а на території Автономної Республіки Крим – з органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань водного господарства.

4. Розробник подає на погодження до органу, визначеного в частині першій цієї статті, за місцем розташування земельної ділянки оригінал проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки, а до органів, зазначених у частинах другій і третій цієї статті, – завірені ним копії проекту, а щодо земельної ділянки зони відчуження або зони безумовного (обов'язкового) відселення території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, розробник подає оригінал проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки на погодження до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин, а до органів, зазначених у частині третій цієї статті, – завірені ним копії проекту.

5. Органи, зазначені в частинах першій – третій цієї статті, зобов'язані протягом десяти робочих днів з дня одержання проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки або копії такого проекту безоплатно надати або надіслати рекомендованим листом з повідомленням розробнику свої висновки про його погодження або про відмову в такому погодженні з обов'язковим посиланням на закони та прийняті відповідно до них нормативно-правові акти, що регулюють відносини у відповідній сфері.

6. Підставою для відмови у погодженні проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки може бути лише невідповідність його положень вимогам законів та прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів, документації із землеустрою або містобудівній документації.

У разі якщо проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки підлягає обов'язковій державній експертизі землевпорядної документації, погоджений проект подається замовником або розробником до центрального органу виконавчої влади, що здійснює реалізацію державної політики у сфері земельних відносин, або його територіального органу для здійснення такої експертизи.

7. Органам, зазначеним у частинах першій – третій цієї статті, при погодженні проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки забороняється вимагати:

додаткові матеріали та документи, не включені до проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки відповідно до статті 50 Закону України «Про землеустрій»;

надання погодження проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки будь-якими іншими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями;

проведення будь-яких обстежень, експертиз та робіт.

Кожен орган здійснює розгляд та погодження проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки самостійно та незалежно від погодження проекту іншими органами, зазначеними у частинах першій – третій цієї статті, у визначений законом строк.

8. У висновку про відмову погодження проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки органами, зазначеними в частинах першій – третій цієї статті, має бути надано вичерпний перелік недоліків проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки та розумний строк для усунення таких недоліків (який за письмовим проханням розробника проекту може бути продовжений).

Органами, зазначеними в частинах першій – третій цієї статті, може бути відмовлено у погодженні проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки лише у разі, якщо не усунено недоліки, на яких було наголошено у попередньому висновку. Не можна відмовити у погодженні

проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки з інших причин чи вказати інші недоліки.

Повторна відмова не позбавляє права розробника проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки усунути недоліки проекту та подати його на погодження.

54. Повноваження органів виконавчої влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування щодо передачі земельних ділянок у власність або у користування.

Згідно зі статтею 122 Земельного кодексу України

1. Сільські, селищні, міські ради передають земельні ділянки у власність або у користування із земель комунальної власності відповідних територіальних громад для всіх потреб.

2. Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласні, районні ради передають земельні ділянки у власність або у користування з відповідних земель спільної власності територіальних громад для всіх потреб.

3. Районні державні адміністрації на їхній території передають земельні ділянки із земель державної власності, крім випадків, визначених частинами четвертою і восьмою цієї статті, у власність або у користування у межах сіл, селищ, міст районного значення для всіх потреб та за межами населених пунктів для:

а) ведення водного господарства;

б) будівництва об'єктів, пов'язаних з обслуговуванням жителів територіальної громади району (шкіл, закладів культури, лікарень, підприємств торгівлі тощо), з урахуванням вимог частини сьомої цієї статті;

в) індивідуального дачного будівництва.

4. Центральний орган виконавчої влади з питань земельних ресурсів у галузі земельних відносин та його територіальні органи передають земельні ділянки сільськогосподарського призначення державної власності, крім випадків, визначених частиною восьмою цієї статті, у власність або у користування для всіх потреб.

5. Обласні державні адміністрації на їхній території передають земельні ділянки із земель державної власності, крім випадків, визначених частинами третьою, четвертою і восьмою цієї статті, у власність або у

користування у межах міст обласного значення та за межами населених пунктів, а також земельні ділянки, що не входять до складу певного району, або у випадках, коли районна державна адміністрація не утворена, для всіх потреб.

6. Київська та Севастопольська міські державні адміністрації у межах їхніх територій передають земельні ділянки із земель державної власності, крім випадків, визначених частинами четвертою і восьмою цієї статті, у власність або у користування для всіх потреб.

7. Рада міністрів Автономної Республіки Крим на території Автономної Республіки Крим передає земельні ділянки із земель державної власності, крім випадків, визначених частинами третьою, четвертою і восьмою цієї статті, у власність або у користування у межах сіл, селищ, міст, що не входять до складу певного району, та за межами населених пунктів для всіх потреб, а також погоджує передачу таких земель у власність або у користування районними державними адміністраціями на їхній території для будівництва об'єктів, пов'язаних з обслуговуванням жителів територіальної громади району (шкіл, закладів культури, лікарень, підприємств торгівлі тощо).

8. Кабінет Міністрів України передає земельні ділянки із земель державної власності у власність або у користування у випадках, визначених статтею 149 цього Кодексу, та земельні ділянки дна територіального моря, а також у користування земельні ділянки зони відчуження та зони безумовного (обов’язкового) відселення території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи.

10. Земельні ділянки, що вилучаються, викуповуються або примусово відчужуються для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності, надаються у користування для таких потреб органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, які прийняли рішення про їх вилучення, викуп або примусове відчуження для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності.

55. Які документи входять до складу проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок.

Проекти землеустрою щодо відведення земельних ділянок включають:

- завдання на розроблення проекту землеустрою;
- пояснювальну записку;
- копію клопотання (заяви) про надання дозволу на розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки (у разі формування та/або зміни цільового призначення земельної ділянки за рахунок земель державної чи комунальної власності);
- рішення Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, відповідного органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування про надання дозволу на розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки (у випадках, передбачених законом);
- письмову згоду землевласника (землекористувача), засвідчену нотаріально (у разі викупу (вилучення) земельної ділянки в порядку, встановленому законодавством), або рішення суду;
- довідку з державної статистичної звітності про наявність земель та розподіл їх за власниками земель, землекористувачами, угіддями;
- матеріали геодезичних вишукувань та землевпорядного проектування (у разі формування земельної ділянки);
- відомості про обчислення площі земельної ділянки (у разі формування земельної ділянки);
- копії правовстановлюючих документів на об'єкти нерухомого майна для об'єктів будівництва III-V категорії складності, які розташовані на земельній ділянці;
- розрахунок розміру втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва (у випадках, передбачених законом);
- розрахунок розміру збитків власників землі та землекористувачів (у випадках, передбачених законом);
- акт приймання-передачі межових знаків на зберігання (у разі формування земельної ділянки);
- акт перенесення в натуру (на місцевість) меж охоронних зон, зон санітарної охорони, санітарно-захисних зон і зон особливого режиму використання земель за їх наявності (у разі формування земельної ділянки);
- перелік обмежень у використанні земельних ділянок;

- викопіювання з кадастрової карти (плану) або інші графічні матеріали, на яких зазначено бажане місце розташування земельної ділянки (у разі формування земельної ділянки);
- кадастровий план земельної ділянки;
- матеріали перенесення меж земельної ділянки в натуру (на місцевість) (у разі формування земельної ділянки);
- матеріали погодження проекту землеустрою.

56. Випадки, коли документація землеустрою щодо відведення земельної ділянки не підлягає погодженню.

Проекти землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь, не підлягають погодженню і затверджуються замовниками таких проектів.

Технічна документація із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) погодженню не підлягає і затверджується:

- Верховною Радою Автономної Республіки Крим, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування відповідно до повноважень, визначених статтею 122 цього Кодексу, у разі якщо земельна ділянка перебуває у державній або комунальній власності;
- власником земельної ділянки, у разі якщо земельна ділянка перебуває у приватній власності.

У разі якщо місце розташування об'єкта, розміри і межі земельної ділянки, що пропонується до вилучення (викупу), та умови вилучення (викупу) цієї ділянки погоджені згідно з вимогами статті 151 цього Кодексу, які під час розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки не змінилися, проект погодженню не підлягає.

57. Види документації із землеустрою.

Види документації із землеустрою:

а) схеми землеустрою і техніко-економічні обґрунтування використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць;

б) проекти землеустрою щодо встановлення (зміни) меж адміністративно-територіальних одиниць;

в) проекти землеустрою щодо організації і встановлення меж територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного, лісогосподарського призначення, земель водного фонду та водоохоронних зон, обмежень у використанні земель та їх режимоутворюючих об'єктів;

г) проекти землеустрою щодо приватизації земель державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій;

ґ) проекти землеустрою щодо відведення земельних ділянок;

д) проекти землеустрою щодо впорядкування території для містобудівних потреб;

е) проекти землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь;

є) проекти землеустрою щодо впорядкування території населених пунктів;

ж) проекти землеустрою щодо організації території земельних часток (паїв);

з) робочі проекти землеустрою;

и) технічна документація із землеустрою щодо визначення та встановлення в натурі (на місцевості) державного кордону України;

і) технічна документація із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості);

ї) технічна документація із землеустрою щодо встановлення меж частини земельної ділянки, на яку поширюються права суборенди, сервітуту;

й) технічна документація із землеустрою щодо поділу та об'єднання земельних ділянок;

к) технічна документація із землеустрою щодо інвентаризації земель.

58. Рекультивація порушених земель.

Стаття 166. Рекультивація порушених земель.

1. Рекультивація порушених земель – це комплекс організаційних, технічних і біотехнологічних заходів, спрямованих на відновлення ґрунтового покриву, поліпшення стану та продуктивності порушених земель.

2. Землі, які зазнали змін у структурі рельєфу, екологічному стані ґрунтів і материнських порід та у гідрологічному режимі внаслідок проведення гірничодобувних, геологорозвідувальних, будівельних та інших робіт, підлягають рекультивації.

3. Для рекультивації порушених земель, відновлення деградованих земельних угідь використовується ґрунт, знятий при проведенні гірничодобувних, геологорозвідувальних, будівельних та інших робіт, шляхом його нанесення на малопродуктивні ділянки або на ділянки без ґрунтового покриву.

59. Як здійснюється рекультивація порушених земель.

Рекультивація сільськогосподарських земель і лісових угідь, ґрунтовий покрив яких порушено при розробці родовищ корисних копалин і торфу, проведенні геологорозвідувальних, будівельних або інших робіт, провадиться на підставі проектів, що розробляються проектними організаціями міністерств і відомств, які здійснюють зазначені роботи, з залученням на договірних умовах проектних організацій системи Міністерства сільського господарства СРСР, Державного комітету лісового господарства Ради Міністрів СРСР і Міністерства рибного господарства СРСР, а поліпшення малопродуктивних угідь знятим родючим шаром ґрунту – по проектах, що розробляються державними проектними інститутами по землеустрою (діпроземами) системи Міністерства сільського господарства СРСР за договорами з відповідними організаціями зазначених міністерств і відомств.

Земельні ділянки, користування якими припинено до 01.07.1969 р., приводяться у стан, придатний для використання в сільському господарстві, по проектах, що розробляються діпроземами, а для використання в лісовому або рибному господарстві чи з іншою метою – по проектах, що розробляються проектними організаціями Державного комітету лісового господарства Ради Міністрів СРСР, Міністерства рибного господарства СРСР або відповідних міністерств і відомств.

60. Як здійснюється консервація земель.

Консервація земель здійснюється шляхом припинення їх господарського використання на визначений строк та залуження або заліснення.

Консервація земель здійснюється за наявності:

- порушення поверхні земельних ділянок внаслідок землетрусів, зсувів, карстоутворення, повеней;
- еродованих земель, перезволожених земель з підвищеною кислотністю або засоленістю та ґрунтів, забруднених хімічними речовинами й іншими видами забруднень, небезпечних для здоров'я людей;
- малопродуктивних земель, ґрунти яких характеризуються негативними природними властивостями, низькою родючістю;
- радіаційно небезпечних, радіоактивно забруднених земель або забруднених важкими металами та іншими хімічними елементами.

При віднесенні земель до деградованих, малопродуктивних і техногенно забруднених враховуються орієнтовні показники, що характеризують ґрунтові властивості і зумовлюють необхідність консервації земель за природно-сільськогосподарськими зонами, які наведені в додатку до цього Порядку.

Консервація земель, які перебувають у власності чи користуванні юридичних або фізичних осіб, здійснюється за ініціативою власників земельних ділянок і землекористувачів.

Якщо на земельні ділянки, які підлягають консервації, не оформлено право власності або користування, подання про їх консервацію здійснюється за ініціативою уповноваженого органу.

При виявленні земель, зазначених у пункті 2 цього Порядку, територіальні органи Держсільгоспінспекції України та/або територіальні органи Держекоінспекції України видають власнику земельної ділянки чи землекористувачу припис (розпорядження) про припинення їх господарського використання.

У разі якщо на земельні ділянки, які підлягають консервації, не оформлено право власності або користування, територіальні органи Держсільгоспінспекції України та/або Держекоінспекції України вносять до уповноважених органів за місцем розташування земельної ділянки

клопотання щодо ініціювання уповноваженими органами проведення робіт з консервації земель.

Після отримання клопотання, припису (розпорядження) уповноважені органи, власники земельних ділянок або землекористувачі зобов'язані протягом 30 днів ініціювати проведення робіт з консервації земель.

Власник земельної ділянки або землекористувач з метою проведення консервації земель подає заяву до уповноваженого органу за місцем розташування земельної ділянки із зазначенням причин необхідності проведення консервації земель, зазначених у пункті 2 цього Порядку.

До заяви додаються:

- копія документа, що посвідчує право на земельну ділянку;
- агрохімічний паспорт поля, земельної ділянки (у разі консервації сільськогосподарських угідь);
- матеріали власних спостережень.

На підставі заяви власника земельної ділянки або землекористувача, клопотання територіальних органів Держсільгоспінспекції України та/або Держекоінспекції України чи з власної ініціативи (якщо на земельні ділянки, які підлягають консервації, не оформлено право власності або користування) уповноважений орган у місячний строк видає розпорядження (рішення) про створення комісії з обстеження земель у натурі (на місцевості) та підготовки висновків про доцільність їх консервації.

До складу комісії залучаються власник земельної ділянки, землекористувач, представники уповноважених органів, у тому числі територіальних органів Держгеокадастру, Держсільгоспінспекції України та/або Держекоінспекції України, які внесли клопотання про ініціювання проведення робіт з консервації земель, а також представники державної установи «Інститут охорони ґрунтів України».

Комісія після обстеження земель у натурі (на місцевості) готує звіт та висновок про доцільність консервації земель і подає їх до уповноваженого органу.

Уповноважений орган у місячний строк розглядає подані матеріали та висновок і видає розпорядження (рішення) про консервацію земель.

Згідно з виданим розпорядженням (рішенням) розробляється робочий проект землеустрою щодо консервації земель (далі – проект консервації земель), яким визначаються види, способи консервації земель, строк проведення консервації, напрями використання земель.

Замовником проекту консервації земель можуть бути органи виконавчої влади, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, землевласники і землекористувачі (далі – замовник).

Проект консервації земель розробляється суб'єктом господарювання, що є виконавцем робіт із землеустрою відповідно до Закону України "Про землеустрій" (далі – розробник), згідно з договором про розроблення проекту консервації земель, укладеним між замовником та розробником.

Проект консервації земель розробляється відповідно до завдання на складання проекту консервації земель, затвердженого замовником.

Проект консервації земель не підлягає обов'язковій державній експертизі землевпорядної документації.

Проект консервації земель затверджується замовником.

Проект консервації земель передається розробником до територіального органу Держгеокадастру для забезпечення його зберігання в місцевому фонді документації із землеустрою.

При впровадженні (реалізації) проекту консервації земель у випадках, передбачених законодавством, межі земельних ділянок встановлюються (відновлюються) у порядку, встановленому Інструкцією про встановлення (відновлення) меж земельних ділянок в натурі (на місцевості) та їх закріплення межовими знаками, затвердженою наказом Державного комітету України із земельних ресурсів від 18.05.2010 № 376, і відомості про них вносяться до Державного земельного кадастру відповідно до закону України «Про Державний земельний кадастр» та Порядку ведення Державного земельного кадастру, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 17.10.2012 № 1051.

Після закінчення строку консервації земель, визначеного проектом консервації, на підставі заяви власника земельної ділянки або землекористувача чи з власної ініціативи уповноважений орган в місячний строк створює комісію з обстеження законсервованих земель в натурі (на місцевості).

До складу комісії входять власник земельної ділянки, землекористувач, представники уповноважених органів, у тому числі територіальних органів Держгеокадастру, Держсільгоспінспекції України та/або Держекоінспекції України, які внесли клопотання про ініціювання проведення робіт з консервації земель, а також представники державної установи «Інститут охорони ґрунтів України».

Комісія проводить обстеження законсервованих земель у натурі (на місцевості) і вносить до уповноважених органів пропозицію щодо повернення земель до попереднього використання, продовження строків консервації або інші пропозиції, направлені на їх раціональне та екологічно безпечне використання.

Власник земельної ділянки має право звернутися із клопотанням до уповноваженого органу про виділення рівноцінної земельної ділянки взамін земель, які стали екологічно небезпечними, економічно неефективними, техногенно забрудненими не з його вини.

На час проведення консервації земель забороняється зміна цільового призначення земельної ділянки та ведення будь-якої діяльності, крім передбаченої проектами консервації земель.

61. Склад та зміст проекту землеустрою, що забезпечує еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь.

Проекти землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь, визначають:

а) розміщення виробничих будівель і споруд;

б) організацію землеволодінь та землекористувань з виділенням сівозміни, виходячи з екологічних та економічних умов, формування інженерної та соціальної інфраструктури;

в) визначення типів і видів сівозміни з урахуванням спеціалізації сільськогосподарського виробництва;

г) складання схем чергування сільськогосподарських культур у сівозміні;

ґ) проектування полів сівозміни;

д) розробку плану переходу до прийнятної сівозміни;

е) перенесення в натуру (на місцевість) запроектованих полів сівозміни.

Порядок розробки проектів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Проекти землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь, розробляються на підставі укладених договорів між замовниками документації із землеустрою та її розробниками.

Проект землеустрою, що забезпечує еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь, включає:

а) завдання на складання проекту землеустрою;

б) пояснювальну записку;

в) документи, що підтверджують площу землеволодіння (землекористування);

г) матеріали геодезичних та землевпорядних вишукувань;

ґ) матеріали ґрунтових обстежень (за наявності);

д) копії агрохімічних паспортів полів, земельних ділянок (за наявності таких паспортів) у разі здійснення за проектом заходів з організації сівозміни;

е) матеріали книги історії полів за останні три роки (за наявності);

є) матеріали погодження проекту землеустрою, встановлені статтею 186 Земельного кодексу України;

ж) план існуючого стану використання земель у розрізі землеволодінь та землекористувань, угідь, обмежень та особливих умов використання земель;

з) схему розміщення попередників сільськогосподарських культур (у разі здійснення за проектом заходів з організації сівозміни);

и) план агровиробничих груп ґрунтів та крутизни схилів;

і) план організації землеволодінь (землекористувань), впорядкування угідь, розміщення виробничих будівель і споруд, об’єктів інженерної та соціальної інфраструктури та заходів з охорони земель;

ї) план організації території сівозміни (проектування полів сівозміни з визначенням їх типів і видів з урахуванням спеціалізації сільськогосподарського виробництва, чергування сільськогосподарських культур у сівозміні) (у разі здійснення за проектом заходів з організації сівозміни);

й) матеріали перенесення в натуру (на місцевість) запроектованих полів сівозміни (у разі здійснення за проектом заходів з організації сівозміни);

к) матеріали перенесення в натуру (на місцевість) меж земельних угідь (у разі здійснення за проектом зміни земельних угідь).

62. Документація із землеустрою в галузі охорони земель.

Стаття 25. Документація із землеустрою в галузі охорони земель.

Охорона земель – система правових, організаційних, економічних, технологічних та інших заходів, спрямованих на раціональне використання земель, запобігання необґрунтованому вилученню земель сільськогосподарського призначення для несільськогосподарських потреб, захист від шкідливого антропогенного впливу, відтворення і підвищення родючості ґрунтів, підвищення продуктивності земель лісового фонду, забезпечення особливого режиму використання земель природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення.охорона ґрунтів – система правових, організаційних, технологічних та інших заходів, спрямованих на збереження і відтворення родючості та цілісності ґрунтів, їх захист від деградації, ведення сільськогосподарського виробництва з дотриманням ґрунтозахисних технологій та забезпеченням екологічної безпеки довкілля;

Документацією із землеустрою в галузі охорони земель є схеми землеустрою і техніко-економічні обґрунтування використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць та робочі проекти землеустрою.

Склад документації із землеустрою в галузі охорони земель та порядок її погодження і затвердження встановлюються Земельним кодексом України та Законом України «Про землеустрій».

Власники землі та землекористувачі забезпечують виконання заходів з охорони земель та обмежень у використанні земель, передбачених документацією із землеустрою в галузі охорони земель.

63. Підстави для надання земельних ділянок для користування надрами користувачам надр.

Стаття 18. Надання земельних ділянок для потреб, пов'язаних з користуванням надрами.

Надання земельних ділянок для потреб, пов'язаних з користуванням надрами, провадиться в порядку, встановленому земельним законодавством України.

Земельні ділянки для користування надрами, крім випадків, передбачених статтею 23 цього Кодексу, надаються користувачам надр після одержання ними спеціальних дозволів на користування надрами чи гірничих відводів.

Місцеві ради при наданні земельної ділянки для розробки родовищ корисних копалин місцевого значення одночасно надають у користування і надра.

64. Поняття «Геосистема».

Географічні інформаційні системи (ГІС) – це інформаційні системи, призначені для збирання, зберігання, аналізу та візуалізації (видачі) просторових даних. Наука та виробнича діяльність, пов'язані з науковим обґрунтуванням, проектуванням, створенням, експлуатацією та використанням інформаційних систем, називають геоінформатикою.

Геоінформатику сьогодні вже важко назвати новою сферою діяльності, хоча виникла вона не так давно. Існує кілька версій звідки походять перші геоінформаційні системи: зі Сполучених Штатів, де метою їх створення було забезпечення точності ракетних стрільб, або ж з Канади, де перед державним департаментом природного середовища гостро постало питання систематизації великих обсягів накопичених картографічних та довідкових даних. Вірніше за все розробки такого роду почалися відразу після створення перших електронних засобів обчислювальної техніки, але на перших порах велися різними установами самостійно не тільки без жодної координації своїх зусиль з іншими, але й без виділення задач обробки просторових даних серед інших видів розрахункових задач.

Першим прикладом географічного аналізу вважають роботу доктора Джона Сноу, що використовував карту з позначенням випадків смертності від холери у Лондоні в 1854 році для визначення джерела зараження.

Перші ГІС були доступні лише для великих установ, оскільки вимагали значних площ для розміщення обчислювальної апаратури та банків просторових даних у вигляді перфокарт або перфострічок. Широковідомі сьогодні ГІС-продукти почали з'являтись у 80-х роках

минулого століття: у 1982 році вийшли AutoCad та AcrInfo, наприкінці 80-х з'явилася MapInfo. Але тільки у 1994 році вийшла ГІС ArcView 2.0 компанії ESRI, що мала працювати на звичайних персональних комп'ютерах, і тому робила ГІС доступними і для невеличких компаній та організацій.

65. Роботи із землеустрою, що фінансуються за рахунок коштів державного бюджету.

Стаття 67. Фінансування робіт із землеустрою.

Фінансування робіт із землеустрою здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів, коштів юридичних осіб, громадян та інших джерел, не заборонених законом.

За рахунок коштів Державного бюджету України в порядку, що визначається Кабінетом Міністром України, фінансуються:

а) підготовка документації із землеустрою щодо визначення та встановлення в натурі (на місцевості) державного кордону України;

б) розробка загальнодержавних і регіональних програм використання та охорони земель;

в) розробка проектів законів України, інших нормативно-правових актів з питань землеустрою;

г) науково-дослідні роботи та фундаментальні дослідження у сфері землеустрою загальнодержавного значення;

ґ) проекти землеустрою щодо організації і встановлення меж територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного, лісогосподарського призначення, земель водного фонду та водоохоронних зон, обмежень у використанні земель та їх режимоутворюючих об'єктів, що мають особливу екологічну, оздоровчу, наукову, естетичну та історико-культурну цінність;

д) здійснення землеустрою на землях державної власності. На землях комунальної власності за рахунок коштів місцевих бюджетів фінансуються роботи із землеустрою щодо встановлення в натурі (на місцевості) меж адміністративно-територіальних одиниць, складання схем землеустрою, розроблення техніко-економічних обґрунтувань з використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць, інвентаризації земель.

66. Порядок виправлення помилок, допущених органом, що здійснює ведення Державного земельного кадастру.

Помилками у Державному земельному кадастрі є:

1) технічна помилка (описка, друкарська, граматична, арифметична чи інша помилка), допущена органом, що здійснює ведення Державного земельного кадастру;

2) технічна помилка (описка, друкарська, граматична, арифметична чи інша помилка), допущена не з вини органу, що здійснює ведення Державного земельного кадастру (в тому числі технічна помилка у документах, на підставі яких внесені відомості до Державного земельного кадастру);

3) помилка, допущена у відомостях Державного земельного кадастру внаслідок помилки у документації із землеустрою та оцінки земель (в тому числі виявлена після перенесення інформації про земельні ділянки з державного реєстру земель та відомостей про інші об'єкти Державного земельного кадастру, що містяться в документації із землеустрою та оцінки земель, затвердженій та переданій до 1 січня 2013 р. до Державного фонду документації із землеустрою);

4) помилка, допущена у відомостях Державного земельного кадастру, внесених до нього з інших кадастрів та інформаційних систем у порядку інформаційної взаємодії;

5) технічна помилка, допущена у відомостях Державного земельного кадастру внаслідок перенесення до Державного земельного кадастру відомостей про земельну ділянку, яка не була зареєстрована в державному реєстрі земель;

6) помилка, допущена у відомостях Державного земельного кадастру під час державної реєстрації земельної ділянки;

7) помилка у застосуванні систем координат для земельних ділянок, які були зареєстровані до 1 січня 2013 р. та перенесені до Державного земельного кадастру.

Відомості про земельну ділянку та інші об’єкти Державного земельного кадастру у разі виправлення помилки щодо реєстрації земельної ділянки або виправлення помилкового перенесення відомостей про земельну ділянку з Державного реєстру земель до Державного земельного кадастру та у разі скасування державної реєстрації земельної

ділянки або виправлення помилки щодо інших об’єктів Державного земельного кадастру:

- набувають статусу архівних за рішенням Державного кадастрового реєстратора;
- відображаються на кадастровій карті в архівному шарі даних геоінформаційної системи;
- зберігаються в Державному земельному кадастрі постійно разом з відомостями про відповідного Державного кадастрового реєстратора, дату та час набуття статусу архівних такими відомостями.

139. У разі виявлення фізичною або юридичною особою у витязі, довідці з Державного земельного кадастру, викопіюванні з картографічних матеріалів Державного земельного кадастру технічної помилки (описки, друкарської, граматичної, арифметичної чи іншої помилки) заінтересована особа письмово повідомляє про це за формою згідно з додатком 29 територіальному органові Держгеокадастру у районі (місті) за місцезнаходженням земельної ділянки.

У повідомленні викладається суть виявлених помилок.

До повідомлення додаються документи, що містять зазначені у повідомленні технічні помилки, та документи, що підтверджують такі помилки і містять правильну редакцію відповідних відомостей.

Повідомлення разом з доданими до нього документами подається заінтересованою особою особисто або надсилається рекомендованим листом з описом вкладення та повідомленням про вручення.

140. Повідомлення про виявлення технічних помилок обліковуються шляхом їх реєстрації у Державному земельному кадастрі з присвоєнням їм реєстраційного номера, фіксацією дати їх реєстрації та створенням їх електронних копій за допомогою програмного забезпечення Державного земельного кадастру.

Повідомлення про виявлення технічних помилок реєструються в день їх надходження в порядку черговості.

Дата реєстрації повідомлень про виявлення технічних помилок у Державному земельному кадастрі вважається датою їх прийняття.

141. Під час прийняття повідомлень про виявлення технічних помилок до Державного земельного кадастру вносяться такі дані:

1) реєстраційний номер повідомлення;

2) дата реєстрації повідомлення;

3) відомості про особу, яка звернулася з повідомленням, зазначені у підпункті 3 пункту 72 цього Порядку;

4) відомості про документ, в якому виявлено технічну помилку (витяг, довідку з Державного земельного кадастру, викопіювання з картографічних матеріалів Державного земельного кадастру), а саме: назва, реєстраційний номер та дата видачі;

5) суть виявлених помилок;

6) відомості про Державного кадастрового реєстратора, який прийняв повідомлення.

142. Розгляд повідомлення про виявлення технічної помилки та виконання за результатами його розгляду дій, передбачених пунктами 143-150 цього Порядку, здійснюються Державним кадастровим реєстратором у день надходження такого повідомлення.

143. Державний кадастровий реєстратор під час розгляду повідомлення про виявлення технічної помилки перевіряє відповідність відомостей Державного земельного кадастру інформації, що міститься в документах, які є підставою для внесення таких відомостей.

144. Якщо факт невідповідності відомостей Державного земельного кадастру інформації, що міститься в документах, які є підставою для внесення таких відомостей, підтверджено, Державний кадастровий реєстратор за допомогою програмного забезпечення Державного земельного кадастру:

1) складає в електронній та паперовій формі протокол виправлення помилки за формою згідно з додатком 30;

2) безоплатно виправляє допущену помилку (крім випадків, коли технічна помилка допущена не з вини органу, що здійснює ведення Державного земельного кадастру);

3) письмово повідомляє не пізніше наступного дня про виправлення помилки заінтересованим особам за формою згідно з додатком 31 (у тому числі власників, користувачів земельних ділянок, а також третіх осіб, інтересів яких стосувалося виправлення помилок);

4) безоплатно видає заявникові за його бажанням витяг, довідку з Державного земельного кадастру, викопіювання з картографічних матеріалів Державного земельного кадастру на заміну документа, в якому виявлено помилку.

145. У протоколі виправлення помилки зазначаються:

1) дата та номер протоколу;

2) реєстраційний номер повідомлення про виявлення технічних помилок (за наявності);

3) відомості про документ, в якому виявлено технічну помилку (витяг, довідку з Державного земельного кадастру, викопіювання з картографічних матеріалів Державного земельного кадастру), а саме: назва, реєстраційний номер та дата видачі;

4) відомості про особу, яка звернулася з повідомленням про виявлення технічної помилки (за наявності), зазначені у підпункті 3 пункту 72 цього Порядку;

5) суть виявлених помилок;

6) відомості про Державного кадастрового реєстратора, який здійснив виправлення технічної помилки;

7) дані про об'єкт Державного земельного кадастру, у відомостях щодо якого виявлено технічну помилку.

Протокол виправлення помилки у паперовій формі підписується Державним кадастровим реєстратором та засвідчується його печаткою, а в електронній формі – власним електронним цифровим підписом.

146. Виправлення технічної помилки здійснюється Державним кадастровим реєстратором у Державному земельному кадастрі, витязі, довідці з Державного земельного кадастру, викопіюванні з картографічних матеріалів Державного земельного кадастру та всіх документах, які створюються під час ведення Державного земельного кадастру (в електронній та паперовій формі) та містять відповідні відомості, шляхом повторного виготовлення (в електронній та паперовій формі) відповідних документів (їх аркушів).

147. На аркуші документа у паперовій формі, в якому виявлено технічну помилку, Державний кадастровий реєстратор робить позначку про наявність та виправлення помилки за формою згідно з додатком 32, в якій зазначаються:

1) дата та номер протоколу виправлення помилки;

2) дата та номер відповідного документа (за наявності), що містить виправлені відомості;

3) відомості про Державного кадастрового реєстратора, який зробив позначку.

На аркуші документа в електронній формі, в якому виявлено технічну помилку, Державний кадастровий реєстратор робить відповідну електронну позначку за власним електронним цифровим підписом.

148. Документ у паперовій формі, що містить виправлені відомості, разом з протоколом виправлення помилки та повідомленням про виявлення технічної помилки (за наявності) долучається до документа, в якому виявлено технічну помилку, і зберігається разом з ним.

149. Якщо за результатами розгляду повідомлення про виявлення технічної помилки Державним кадастровим реєстратором встановлено, що відомості Державного земельного кадастру відповідають інформації, що міститься в документах, які є підставою для внесення таких відомостей, та не потребують виправлення у зв'язку з невиявленням відповідних технічних помилок у таких документах, Державний кадастровий реєстратор повідомляє заявникові про відмову у виправленні вказаних у його повідомленні помилок із зазначенням причини відмови згідно з додатком 33.

150. Якщо за результатами розгляду повідомлення про виявлення технічної помилки Державним кадастровим реєстратором встановлено, що відомості Державного земельного кадастру відповідають інформації, що міститься в документах, які є підставою для їх внесення, але потребують виправлення у зв'язку з виявленням технічних помилок у таких документах, Державний кадастровий реєстратор повідомляє про це заявникові згідно з додатком 34 із зазначенням документів та технічних помилок у них, виправлення яких має передувати виправленню відповідних відомостей у Державному земельному кадастрі.

Виправлення технічних помилок, допущених у відомостях Державного земельного кадастру внаслідок наявності технічних помилок у документах, на підставі яких внесені такі відомості, здійснюється Державним кадастровим реєстратором після виправлення помилок у зазначених документах за заявою заінтересованої особи за формою згідно з додатком 35 відповідно до пунктів 140-148 цього Порядку.

До заяви додаються:

- документи (або їх посвідчені копії), на підставі яких до Державного земельного кадастру внесені відомості, та ті, що містять технічні помилки;

- документи з виправленими технічними помилками, які є підставою для виправлення відповідних технічних помилок у Державному земельному кадастрі;
- документ, що підтверджує оплату послуг з виправлення технічних помилок у Державному земельному кадастрі.

151. У разі виявлення технічної помилки, допущеної у відомостях Державного земельного кадастру, органом, що здійснює його ведення (в тому числі після перенесення інформації про земельні ділянки з державного реєстру земель та відомостей про інші об'єкти Державного земельного кадастру, що містяться в документації із землеустрою та оцінки земель, затвердженої та переданої до 1 січня 2013 р. до Державного фонду документації із землеустрою), зазначений орган у п'ятиденний строк письмово повідомляє про це заінтересованій особі згідно з додатком 36 та виправляє зазначену помилку відповідно до пунктів 140-148 цього Порядку.

У повідомленні про виявлення технічної помилки, допущеної у відомостях Державного земельного кадастру, органом, що здійснює його ведення, зазначаються суть виявлених помилок та можливі шляхи їх виправлення.

152. У разі виявлення фізичною або юридичною особою у документації із землеустрою та оцінки земель помилки, допущеної у відомостях Державного земельного кадастру (в тому числі після перенесення інформації про земельні ділянки з державного реєстру земель та відомостей про інші об'єкти Державного земельного кадастру, що містяться в документації із землеустрою та оцінки земель, затвердженої та переданої до 1 січня 2013 р. до Державного фонду документації із землеустрою), заінтересована особа звертається до Державного кадастрового реєстратора із заявою про внесення виправлених відомостей до Державного земельного кадастру за формою згідно з додатком 37.

До заяви додаються:

- документи (або їх посвідчені копії), що містять зазначені у повідомленні помилки, допущені у відомостях Державного земельного кадастру внаслідок помилки у документації із землеустрою та оцінки земель (у разі наявності таких документів);

- погоджена документація із землеустрою та оцінки земель з виправленими відомостями, яка є підставою для виправлення відповідних помилок у Державному земельному кадастрі;
- документ, що підтверджує оплату послуг з внесення до Державного земельного кадастру виправлених відомостей у документації із землеустрою та оцінки земель (крім випадків внесення відомостей про обмеження у використанні земель, безпосередньо встановлені законами або прийнятими відповідно до них нормативно-правовими актами).

Заява разом з доданими до неї документами подається заінтересованою особою особисто або надсилається рекомендованим листом з описом вкладення та повідомленням про вручення.

153. Виправлення помилок, допущених у відомостях Державного земельного кадастру внаслідок помилки у документації із землеустрою та оцінки земель, здійснюється після внесення змін до такої документації.

154. Приймання та ведення обліку заяв про внесення виправлених відомостей до Державного земельного кадастру, їх оприлюднення та розгляд здійснюються відповідно до пунктів 69-88 цього Порядку після підтвердження факту допущення помилки у відомостях Державного земельного кадастру внаслідок помилки у документації із землеустрою та оцінки земель, внесення виправлень відповідно до пунктів 140-148 цього Порядку.

155. У разі виявлення органом, що здійснює ведення Державного земельного кадастру, в документації із землеустрою та оцінки земель помилки, допущеної у його відомостях (у тому числі після перенесення інформації про земельні ділянки з державного реєстру земель та відомостей про інші об'єкти Державного земельного кадастру, що містяться в документації із землеустрою та оцінки земель, затвердженої та переданої до 1 січня 2013 р. до Державного фонду документації із землеустрою), зазначений орган у п'ятиденний строк письмово повідомляє про це заінтересованій особі згідно з додатком 38 та виправляє зазначену помилку відповідно до пунктів 152-154 цього Порядку.

У повідомленні про виявлення помилки, допущеної у відомостях Державного земельного кадастру внаслідок помилки у документації із землеустрою та оцінки земель, зазначаються суть виявленої помилки та можливі шляхи її виправлення.

156. Виправлення помилок у відомостях про земельну ділянку може здійснюватися також на підставі технічної документації із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельних ділянок у натурі (на місцевості) або матеріалів інвентаризації земель чи рішення суду.

156-1. Технічна помилка, допущена у відомостях Державного земельного кадастру внаслідок перенесення до Державного земельного кадастру відомостей про земельну ділянку, яка не була зареєстрована в державному реєстрі земель, виправляється на підставі повідомлення про виявлення технічної помилки, допущеної у відомостях Державного земельного кадастру органом, що здійснює його ведення, за формою згідно з додатком 36.

У разі виявлення технічної помилки, допущеної у відомостях Державного земельного кадастру внаслідок перенесення до Державного земельного кадастру відомостей про земельну ділянку, яка не була зареєстрована в державному реєстрі земель, Державний кадастровий реєстратор:

- виправляє технічну помилку у відомостях Державного земельного кадастру, яка виникла внаслідок перенесення до Державного земельного кадастру відомостей про земельні ділянки, які не були зареєстровані у Державному реєстрі земель;
- формує в електронній формі протокол виправлення технічної помилки, що виникла під час державної реєстрації земельної ділянки з порушенням вимог цього Порядку або внаслідок перенесення до Державного земельного кадастру відомостей про земельні ділянки, які не були зареєстровані в державному реєстрі земель, згідно з додатком 30-1;
- засвідчує протокол виправлення технічної помилки, допущеної у відомостях Державного земельного кадастру внаслідок перенесення до Державного земельного кадастру відомостей про земельні ділянки, які не були зареєстровані у державному реєстрі земель, власним електронним цифровим підписом.

Технічна помилка, допущена у відомостях Державного земельного кадастру внаслідок перенесення до Державного земельного кадастру відомостей про земельну ділянку, яка не була зареєстрована в державному реєстрі земель, за наявності відкритої Поземельної книги виправляється відповідно до пункту 156 цього Порядку.

Технічні помилки, допущені у відомостях Державного земельного кадастру внаслідок перенесення до Державного земельного кадастру відомостей про земельні ділянки, які не були зареєстровані у державному реєстрі земель, виправляються у день їх виявлення.

156-2. Помилка, що виникла у відомостях Державного земельного кадастру під час державної реєстрації земельної ділянки з порушенням вимог цього Порядку, виправляється на підставі заяви про виправлення помилки, що виникла під час державної реєстрації земельної ділянки з порушенням вимог цього Порядку, за формою згідно з додатком 37-1.

До заяви додаються:

- документація із землеустрою (відомості з документації із землеустрою, що включена до Державного фонду документації із землеустрою), на підставі якої до Державного земельного кадастру внесені відомості;
- документація із землеустрою, яка є підставою для виправлення помилок у Державному земельному кадастрі (за наявності).

Заява разом з доданими до неї документами подається заінтересованою особою особисто або надсилається рекомендованим листом з описом вкладення та повідомленням про вручення.

Державний кадастровий реєстратор для виправлення помилки, що виникла під час державної реєстрації земельної ділянки з порушенням вимог цього Порядку, здійснює:

- закриття (у разі зміни площі або меж земельної ділянки) Поземельної книги згідно з пунктом 58 цього Порядку;
- формування в електронній та паперовій формі протоколу виправлення помилки, що виникла під час державної реєстрації земельної ділянки з порушенням вимог цього Порядку або внаслідок перенесення до Державного земельного кадастру відомостей про земельні ділянки, які не були зареєстровані в державному реєстрі земель, згідно з додатком 30-1;
- передачу органу державної реєстрації прав інформації в порядку інформаційного обміну про виправлену помилку, що виникла під час державної реєстрації земельної ділянки з порушенням вимог цього Порядку (у разі зміни площі або меж земельної ділянки).

Протокол виправлення помилки формується у двох примірниках, один з яких видається заявникові, другий – долучається до закритої

Поземельної книги (у разі закриття Поземельної книги) або до заяви про виправлення помилки, що виникла під час державної реєстрації земельної ділянки з порушенням вимог цього Порядку.

Виправлення помилок, допущених у відомостях Державного земельного кадастру під час державної реєстрації земельної ділянки, можливе для тих земельних ділянок, на які у Державному земельному кадастрі відсутні актуальні відомості про речові права, зареєстровані у Державному реєстрі речових прав з 1 січня 2013 року.

156-3. Помилки у застосуванні систем координат для земельних ділянок, які були зареєстровані до 1 січня 2013 р. та перенесені до Державного земельного кадастру, виправляються адміністратором Державного земельного кадастру шляхом перерахування координат земельних ділянок, про що він за допомогою програмного забезпечення Державного земельного кадастру повідомляє Державному кадастровому реєстратору, який вносить виправлені відомості до Державного земельного кадастру та складає протокол за формою згідно з додатком 30-1 відповідно до абзаців шостого – десятого пункту 156-2 цього Порядку.

157. У разі виявлення органом, що здійснює ведення Державного земельного кадастру, помилки у присвоєнні кадастрового номера земельній ділянці (в тому числі після перенесення інформації про земельні ділянки з державного реєстру земель та відомостей про інші об'єкти Державного земельного кадастру, що містяться в документації із землеустрою та оцінки земель, затвердженій та переданій до 1 січня 2013 р. до Державного фонду документації із землеустрою) зазначений орган у п'ятиденний строк з моменту виявлення помилки:

1) складає в електронній та паперовій формі протокол виправлення помилки за формою згідно з додатком 30;

2) безоплатно виправляє помилку в кадастровому номері шляхом присвоєння земельній ділянці за допомогою програмного забезпечення Державного земельного кадастру нового кадастрового номера, наступного за останнім у відповідному кадастровому кварталі;

3) письмово повідомляє про це власникам, користувачам відповідної земельної ділянки за формою згідно з додатком 31.

158. Помилки, допущені у відомостях Державного земельного кадастру, внесених до нього з інших кадастрів та інформаційних систем у порядку інформаційної взаємодії, підлягають виправленню у Державному

земельному кадастрі після їх виправлення у відповідних кадастрах та інформаційних системах.

159. У разі виявлення фізичною або юридичною особою помилки, допущеної у відомостях Державного земельного кадастру, внесених до нього з інших кадастрів та інформаційних систем у порядку інформаційної взаємодії, заінтересована особа письмово повідомляє про це відповідному територіальному органові Держгеокадастру згідно з додатком 39.

До повідомлення додаються документи, що підтверджують помилки та їх характер.

Повідомлення разом з доданими до нього документами подається заінтересованою особою особисто або надсилається рекомендованим листом з описом вкладення та повідомленням про вручення.

160. Приймання та ведення обліку заяв про внесення виправлених відомостей до Державного земельного кадастру, їх розгляд здійснюються відповідно до пунктів 69-88 цього Порядку після підтвердження факту допущення помилки у відомостях Державного земельного кадастру, внесених до нього з інших кадастрів та інформаційних систем у порядку інформаційної взаємодії, внесення відповідних виправлень відповідно до пунктів 140-148 цього Порядку.

161. У разі виявлення органом, що здійснює ведення Державного земельного кадастру, помилки у його відомостях, внесених до нього з інших кадастрів та інформаційних систем у порядку інформаційної взаємодії, зазначений орган у п'ятиденний строк письмово повідомляє про це заінтересованій особі згідно з додатком 40 та суб'єктові інформаційної взаємодії, від якого така інформація надійшла до Державного земельного кадастру.

У повідомленні про виявлення помилки у відомостях Державного земельного кадастру, внесених до нього з інших кадастрів та інформаційних систем у порядку інформаційної взаємодії, зазначаються суть виявленої помилки та можливі шляхи її виправлення.

Виправлення виявленої помилки здійснюється у п'ятиденний строк після отримання виправлених відомостей від відповідного суб'єкта інформаційної взаємодії відповідно до пунктів 144-148 цього Порядку.

67. Внесення відомостей до Державного земельного кадастру.

Державний кадастровий реєстратор у строк, що не перевищує 14 робочих днів з дня прийняття заяви про внесення відомостей (змін до них) до Державного земельного кадастру:

1) розглядає її разом з документами, зазначеними у пункті 69 цього Порядку, та перевіряє:

- відповідність документів вимогам, зазначеним у пункті 67 цього Порядку;
- електронний документ відповідно до пункту 74 цього Порядку;

2) за результатами перевірки вносить відомості (зміни до них) до Державного земельного кадастру або приймає рішення про відмову у внесенні таких відомостей з підстав, зазначених у пунктах 91-137 цього Порядку, за формою згідно з додатком 14.

Державний кадастровий реєстратор не пізніше наступного робочого дня з моменту прийняття рішення про відмову у внесенні відомостей (змін до них) до Державного земельного кадастру видає або надсилає рекомендованим листом з описом вкладення заявникові таке рішення.

68. Отримання відомостей про земельну ділянку з Державного земельного кадастру.

На отримання витягу з Державного земельного кадастру про обмеження у використанні земель мають право:

1) органи державної влади, органи місцевого самоврядування для здійснення своїх повноважень, визначених законом;

2) власники, користувачі земельних ділянок або уповноважені ними особи, земельні ділянки яких розташовані в межах або перетинаються межами обмежень у використанні земель та/або межами їх режимоутворюючих об'єктів (за наявності таких об'єктів);

3) особи, в інтересах яких встановлено обмеження, або уповноважені ними особи.

175. На отримання витягу з Державного земельного кадастру про земельну ділянку мають право:

1) фізичні та юридичні особи за умови їх ідентифікації з використанням електронного цифрового підпису чи іншого альтернативного засобу ідентифікації особи;

2) органи державної влади та органи місцевого самоврядування для здійснення своїх повноважень, визначених законом.

176. Витяг з Державного земельного кадастру про об'єкт Державного земельного кадастру формується за допомогою програмного забезпечення Державного земельного кадастру. Примірник витягу в електронній формі Державний кадастровий реєстратор (адміністратор центру надання адміністративних послуг, уповноважена посадова особа виконавчого органу органу місцевого самоврядування) посвідчує власним цифровим підписом, а у паперовій формі – підписує та засвідчує свій підпис власною печаткою і надає заявникові. Витяг з Державного земельного кадастру про земельну ділянку в електронній формі долучається до Поземельної книги в електронній формі.

У разі коли витяг з Державного земельного кадастру про земельну ділянку надається нотаріусом, примірник такого витягу підписується нотаріусом і посвідчується його печаткою та залишається у справах нотаріуса.

177. У разі звернення за отриманням витягу з Державного земельного кадастру про об'єкт Державного земельного кадастру заявник пред'являє Державному кадастровому реєстраторові, адміністраторові центру надання адміністративних послуг чи уповноваженій посадовій особі виконавчого органу органу місцевого самоврядування паспорт або інший документ, що посвідчує особу, а у разі звернення уповноваженої ним особи – також документ, що підтверджує її повноваження діяти від імені заявника.

Документ, що підтверджує повноваження діяти від імені іноземної особи, повинен бути легалізований в установленому законодавством порядку.

177-1. Витяг з Державного земельного кадастру про земельну ділянку містить відомості про земельну ділянку та права на неї, відомості про власника (користувача) земельної ділянки, крім персональних даних, які є інформацією з обмеженим доступом та не підлягають відображенню у відкритому доступі (реєстраційний номер облікової картки платника податків, серія та номер паспорта громадянина України, місце проживання, дата народження фізичної особи).

178. Витяг з Державного земельного кадастру є дійсним протягом трьох місяців з моменту його видачі, крім витягу про земельну ділянку

для оформлення права на спадщину, що видається спадкоємцям, та витягу з Державного земельного кадастру, що видається для підтвердження державної реєстрації земельної ділянки або внесення інших відомостей до Державного земельного кадастру, які є безстроковими.

179. Довідки з Державного земельного кадастру, що містять узагальнену інформацію про землі (території), надаються органам державної влади, органам місцевого самоврядування для здійснення своїх повноважень, визначених законом, особам, які в установленому законом порядку включені до Державного реєстру сертифікованих інженерів-землевпорядників, Державного реєстру сертифікованих інженерів-геодезистів та Державного реєстру оцінювачів з експертної грошової оцінки земельних ділянок.

180. Довідка з Державного земельного кадастру, що містить узагальнену інформацію про землі (території), формується за допомогою програмного забезпечення Державного земельного кадастру у двох примірниках, які підписує Державний кадастровий реєстратор (адміністратор центру надання адміністративних послуг, уповноважена посадова особа виконавчого органу органу місцевого самоврядування) та засвідчує свій підпис власною печаткою, а у разі, коли довідка надається в електронній формі, – посвідчує його власним цифровим підписом.

Перший примірник довідки надається заявникові, другий – зберігається у відповідному територіальному органі Держгеокадастру.

181. Викопіювання з картографічної основи Державного земельного кадастру, кадастрової карти (плану) надаються за формою згідно з додатком 7.

182. На отримання викопіювання з картографічної основи Державного земельного кадастру, кадастрової карти (плану) мають право:

1) замовники витягів з Державного земельного кадастру про об'єкт Державного земельного кадастру в разі необхідності отримання ними додаткової графічної інформації про такий об'єкт;

2) органи державної влади, органи місцевого самоврядування для здійснення своїх повноважень, визначених законом;

3) власники, користувачі земельних ділянок або уповноважені ними особи;

4) особи, в інтересах яких встановлено обмеження у використанні земель, або уповноважені ними особи;

5) оцінювачі з експертної грошової оцінки земельних ділянок, які зареєстровані у Державному реєстрі сертифікованих інженерів-землевпорядників;

5-1) особи, які в установленому законом порядку включені до Державного реєстру сертифікованих інженерів-землевпорядників, Державного реєстру інженерів-геодезистів, Державного реєстру оцінювачів з експертної грошової оцінки земельних ділянок, для виконання зазначених робіт.

183. Викопіювання з картографічної основи Державного земельного кадастру, кадастрової карти (плану) формується за допомогою програмного забезпечення Державного земельного кадастру в одному примірнику, який надається заявникові після підписання Державним кадастровим реєстратором, адміністратором центру надання адміністративних послуг, уповноваженою посадовою особою виконавчого органу органу місцевого самоврядування та засвідчення його підпису власною печаткою, а у разі, коли викопіювання надається в електронній формі, – посвідчення його власним цифровим підписом.

184. Засвідчені копії документів Державного земельного кадастру та витяги з них надаються за формами згідно з додатками 48 і 49.

185. На отримання засвідчених копій документів Державного земельного кадастру та витягів з них мають право особи, які відповідно до цього Порядку мають право на отримання оригіналів відповідних документів, а саме:

1) щодо документації, на підставі якої внесені відомості до Поземельної книги на земельну ділянку, – особи, яким належить речове право на таку земельну ділянку;

2) щодо інших документів (крім документів, що містять державну таємницю) – фізичні та юридичні особи;

3) щодо усіх документів Державного земельного кадастру та витягів з них – органи державної влади, органи місцевого самоврядування, якщо це пов'язано із здійсненням ними повноважень, встановлених законом.

186. Засвідчені копії документів Державного земельного кадастру та витяги з них формуються за допомогою програмного забезпечення Державного земельного кадастру у двох примірниках, які підписує Державний кадастровий реєстратор (адміністратор центру надання адміністративних послуг, уповноважена посадова особа виконавчого

органу органу місцевого самоврядування) та засвідчує свій підпис власною печаткою, а у разі, коли копія документа Державного земельного кадастру або витяг з нього надається в електронній формі, – посвідчує його власним цифровим підписом.

Перший примірник копії документа Державного земельного кадастру або витягу з нього надається заявникові, другий – зберігається у відповідному територіальному органі Держгеокадастру.

Надання доступу до Державного земельного кадастру в режимі читання

187. Користування відомостями Державного земельного кадастру здійснюється шляхом надання доступу до нього в режимі читання:

1) банкам під час здійснення операцій з іпотеки;

2) особам, які в установленому законом порядку включені до Державного реєстру оцінювачів з експертної грошової оцінки земельних ділянок;

2-1) особам, які в установленому законом порядку включені до Державного реєстру сертифікованих інженерів-землевпорядників та Державного реєстру інженерів-геодезистів, для виконання зазначених робіт;

2-3) суб'єктам, які здійснюють повноваження у сфері державної реєстрації прав;

3) нотаріусам під час здійснення нотаріальних дій щодо земельної ділянки (крім посвідчення заповіту) для отримання витягу з Державного земельного кадастру про таку земельну ділянку;

3-1) органам державної влади;

3-2) органам місцевого самоврядування;

3-3) органам і підрозділам СБУ, що здійснюють контррозвідувальну діяльність та боротьбу з тероризмом.

69. Підготовка та проведення земельних торгів.

Підготовка лотів до проведення земельних торгів включає:

а) виготовлення, погодження та затвердження в установленому законодавством порядку проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки (у разі зміни цільового призначення земельної ділянки та у разі, якщо межі земельної ділянки не встановлені в натурі (на місцевості);

б) державну реєстрацію земельної ділянки;

в) державну реєстрацію речового права на земельну ділянку;

г) отримання витягу про нормативну грошову оцінку земельної ділянки відповідно до Закону України "Про оцінку земель" у разі продажу на земельних торгах права оренди на неї;

ґ) проведення експертної грошової оцінки земельної ділянки відповідно до Закону України "Про оцінку земель", крім випадків продажу на земельних торгах права оренди на неї;

д) встановлення стартової ціни продажу земельної ділянки, яка щодо земель державної та комунальної власності не може бути нижчою за експертну грошову оцінку земельної ділянки;

е) встановлення стартового розміру річної орендної плати, який щодо земель державної та комунальної власності не може бути меншим розміру орендної плати, визначеного Податковим кодексом України;

є) встановлення стартової ціни продажу прав емфітевзису, суперфіцію земельної ділянки, яка щодо земель державної чи комунальної власності не може бути нижчою за ринкову вартість відповідного права, визначену шляхом проведення експертної грошової оцінки земельних ділянок;

ж) визначення виконавця земельних торгів, дати та місця проведення земельних торгів.

Підготовка лотів до проведення земельних торгів у разі звернення стягнення на земельну ділянку включає проведення експертної грошової оцінки земельної ділянки відповідно до Закону України "Про оцінку земель", встановлення стартової ціни лота, яка дорівнює ліквідаційній вартості земельної ділянки, що визначена за результатами експертної грошової оцінки земельної ділянки.

5. Фінансування підготовки лотів до проведення земельних торгів здійснюється організатором земельних торгів або їх виконавцем відповідно до договору між ними.

Витрати, здійснені організатором земельних торгів або їх виконавцем на підготовку лотів до проведення земельних торгів, відшкодовуються переможцем земельних торгів за кожним лотом.

6. Закупівля послуг з виконання робіт із землеустрою, оцінки земель у процесі підготовки лотів до продажу земельних ділянок державної чи комунальної власності або прав на них (оренди, суперфіцію, емфітевзису) на земельних торгах та визначення виконавця земельних торгів

організатором земельних торгів здійснюється у порядку, визначеному законодавством про здійснення державних закупівель.

70. Підготовка до проведення та порядок проведення земельних торгів

1. Організатор земельних торгів не пізніше десяти робочих днів після підписання договору про проведення торгів передає, а виконавець земельних торгів приймає документи та матеріали на лот, зазначені у частині четвертій статті 136 цього Кодексу.

2. Документація щодо кожного лота оформляється виконавцем земельних торгів в окрему справу і після закінчення торгів передається покупцеві.

Із зазначених документації та матеріалів виконавець земельних торгів формує інформаційну картку на лот.

3. Виконавець земельних торгів після отримання документів та матеріалів на лот забезпечує опублікування на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин, а також, за бажанням організатора земельних торгів, у друкованих засобах масової інформації оголошення про проведення земельних торгів.

4. В оголошенні зазначаються за кожним лотом:

а) найменування організатора земельних торгів;

б) місце розташування, площа земельної ділянки та її кадастровий номер;

в) цільове призначення, а для містобудівних потреб – також види використання;

г) умови договору купівлі-продажу, оренди, суперфіцію, емфітевзису, який укладається на земельних торгах;

ґ) стартова ціна продажу земельної ділянки або стартовий розмір річної плати за користування земельною ділянкою;

д) містобудівні умови і обмеження забудови земельної ділянки для земельних ділянок, призначених для цілей, пов'язаних із забудовою;

е) місце і час проведення земельних торгів;

є) розмір реєстраційного та гарантійного внесків, які сплачуються учасниками, порядок їх сплати;

ж) номери рахунків виконавця земельних торгів, відкритих у банку для сплати реєстраційного та гарантійного внесків;

з) найменування та адреса виконавця земельних торгів, прізвище та посада, номер телефону особи, в якої можна ознайомитися з документами на лот;

и) текст договору, що пропонується укласти на торгах, без визначення ціни та зазначення особи покупця (орендаря);

і) сума витрат (видатків), здійснених на підготовку лота до продажу, організацію та проведення земельних торгів, що підлягає відшкодуванню переможцем земельних торгів.

При розміщенні оголошення на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері земельних відносин, воно має містити фотографічні зображення земельних ділянок, копії документів та матеріалів на лот.

5. Розміщення інформації на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері земельних відносин, здійснюється безоплатно. Технологічні та програмні засоби, необхідні для оприлюднення оголошення про проведення торгів, повинні забезпечувати юридичним та фізичним особам можливість безоплатного анонімного перегляду, копіювання та роздрукування інформації із застосуванням поширених веб-оглядачів та редакторів, без необхідності застосування спеціально створених технологічних чи програмних засобів, цілодобово, без обмежень.

6. Земельні торги проводяться не раніше 30 днів та не пізніше 90 днів після оприлюднення оголошення.

71. Підстави скасування земельних торгів організатором земельних торгів та анулювання їх результатів.

1. Земельні торги за лотом вважаються такими, що відбулися, після укладення договору купівлі-продажу, оренди, суперфіцію, емфітевзису земельної ділянки.

2. Земельні торги можуть бути скасовані або визнані такими, що не відбулися, чи їх результати можуть бути анульовані.

3. Земельні торги до їх проведення скасовуються організатором земельних торгів у разі надходження до нього документів, які тягнуть за собою внесення змін до землевпорядної та землеоціночної документації

на земельну ділянку або встановлення заборони на її відчуження чи передачу в користування.

Повідомлення про скасування торгів не пізніше наступного дня після прийняття відповідного рішення підлягає оприлюдненню в тому самому порядку, що й оголошення про проведення торгів.

У разі скасування торгів організатор земельних торгів у десятиденний строк після прийняття рішення про скасування торгів відшкодовує виконавцю земельних торгів фактично здійснені витрати на підготовку до їх проведення, але не більше максимальної суми винагороди, що встановлена частиною шостою статті 135 цього Кодексу, а виконавець земельних торгів повертає учасникам сплачені ними реєстраційні та гарантійні внески не пізніше п'яти банківських днів з дати скасування.

4. Земельні торги визнаються такими, що не відбулися, у разі:

а) відсутності учасників або наявності тільки одного учасника (крім проведення повторних торгів);

б) якщо жоден з учасників не запропонував ціну, вищу за стартову ціну лота;

в) відмови переможця від підписання протоколу із зазначенням результатів торгів.

Рішення про визнання торгів такими, що не відбулися, приймається виконавцем земельних торгів у день їх проведення.

Земельні торги визнаються такими, що не відбулися, також у випадку, зазначеному в частині двадцять дев'ятій статті 137 цього Кодексу.

5. Результати торгів анулюються організатором земельних торгів у разі відмови переможця від укладення договору купівлі-продажу або договору оренди, суперфіцію, емфітевзису земельної ділянки, а також у разі несплати переможцем в установлений строк належної суми за придбаний лот.

Рішення про анулювання торгів приймається організатором земельних торгів у п'ятиденний строк після виникнення підстави для анулювання.

У разі прийняття рішення про анулювання торгів гарантійні внески не повертаються:

а) всім учасникам, якщо жоден з них не запропонував ціну, вищу за стартову ціну лота;

б) учаснику, який був відсторонений від участі в торгах ліцитатором за неодноразове порушення порядку проведення торгів;

в) переможцю, який відмовився від підписання протоколу із зазначенням результатів торгів;

г) переможцю у разі несплати ним в установлений строк належної суми за придбаний лот;

ґ) переможцю, який відмовився від укладення договору купівлі-продажу або договору оренди, суперфіцію, емфітевзису земельної ділянки.

6. У разі якщо торги не відбулися або їх результати анульовано, повторні торги можуть бути проведені не раніше ніж через місяць і не пізніше ніж через шість місяців з дня проведення попередніх земельних торгів.

Повторні торги проводяться у порядку, встановленому для проведення торгів. До участі у повторних торгах не допускаються переможці попередніх торгів, які не сплатили в установлений строк належної суми за придбаний лот чи відмовилися від підписання протоколу із зазначенням результатів торгів.

Якщо торги визнано такими, що не відбулися, з підстави наявності лише одного учасника і для участі у повторних торгах зареєстрований лише той самий учасник, він має право придбати земельну ділянку або набути право користування (оренди, суперфіцію, емфітевзису) нею за стартовою ціною, визначеною відповідно до частини четвертої статті 136 цього Кодексу.

72. Проекція Гаусса-Крюгера.

Поперечна циліндрична рівнокутна картографічна проекція розроблена німецькими вченими Гауссом і Крюгером. Застосування цієї проекції дає можливість практично без суттєвих викривлень зобразити досить значні ділянки земної поверхні, і, що дуже важливо, побудувати на цій території систему плоских прямокутних координат. Ця система є найпростішою й зручною для виконання інженерних та топографо-геодезичних робіт.

Дослідженнями було встановлено, що оптимальні розміри території зображення мають обмежуватися меридіанами, віддаленими один від одного на 6°. Ця фігура отримала назву сфероїдального двокутника. Його розміри: 180° по широті (від полюса до полюса), і 6° по довготі.

73. План і карта.

Між планом і картою існує вагома різниця. Відомо, що план і карта зменшене зображення на аркуші паперу горизонтальних проекцій ділянок місцевості.

Планом називається зменшене і подібне зображення горизонтальної проекції ділянки місцевості розміром до 20х20 км на аркуші паперу. Зображення такої горизонтальної проекції отримане без спотворень, і тому горизонтальна проекція невеликої ділянки місцевості і її зменшене зображення на аркуші паперу подібні.

Картою називається зменшене і спотворене за рахунок кривизни Землі зображення горизонтальної проекції значної частини або всієї земної поверхні на аркуші паперу та побудоване за відповідними математичними законами. При зображенні на аркуші паперу горизонтальних проекцій значних ділянок Землі або всієї її поверхні, яку приймають за поверхню еліпсоїда оберту, кривизною рівневої поверхні нехтувати не можна. Тому горизонтальна проекція і її зменшене зображення на папері не будуть подібними.

Залежно від призначення карти під час її побудови вибирається певна картографічна проекція. Картографічні проекції будуються за відповідними математичними законами, за якими горизонтальна проекція зображується на площині.

За характером спотворення відомі рівновеликі і рівнокутні картографічні проекції. Рівновеликі дозволяють зобразити на карті площі великих ділянок місцевості. Рівнокутні (конформні) дозволяють зобразити картографічні проекції на карті без спотворення кутів між лініями місцевості.

Якщо через точки А і В, які закріпленні на місцевості провести прямовисну площину, то отримаємо профіль місцевості за відповідним напрямком АВ (рис. 1).

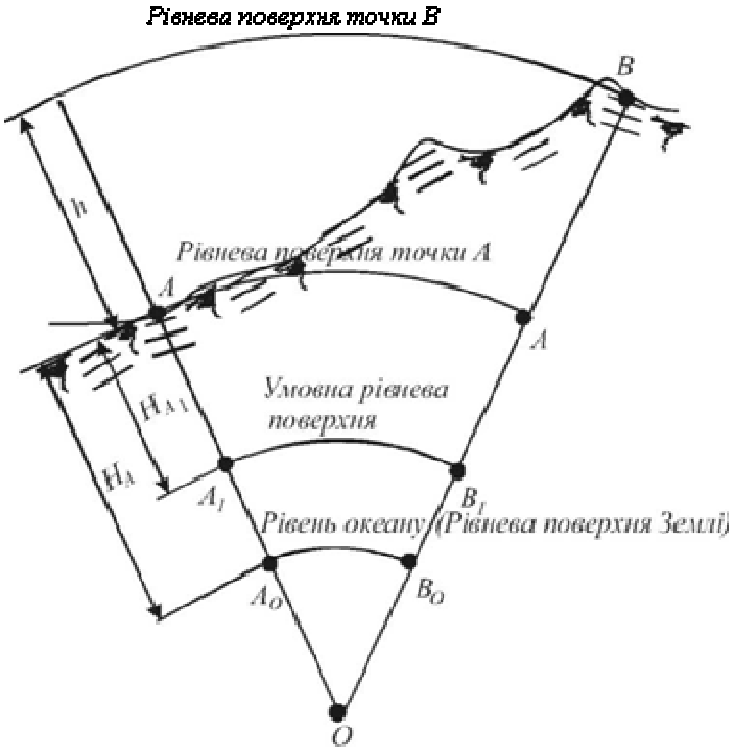

На рис. 1: h – перевищення точки В над точкою А;
H_{A1} – умовна висота точки А;
H_A – абсолютна висота точки А.

Зменшене зображення перетину земної поверхні і прямовисної площини на аркуші паперу також називається профілем. Профіль місцевості використовують при проектуванні лінійних споруд та при вирішенні низки інженерних задач.

74. Зображення рельєфу на планах та картах.

Зображення рельєфу на топографічній карті має велике значення для вирішення будь-яких задач народного господарства країни. До зображення рельєфу місцевості на топографічних картах висувається ряд суттєвих вимог: а) швидке визначення абсолютних висот точок місцевості; б) визначення напрямків схилів та їх крутизну; в) чітке визначення основних форм рельєфу та їх взаємне розташування.

Найбільш достовірним і точним зображенням рельєфу місцевості є спосіб горизонталей, який на сьогодні використовується світовою практикою. Горизонталлю називається крива, всі точки якої мають однакову висоту. Горизонталі на топографічній карті проводять через рівні проміжки в лінійній мірі по висоті і цей проміжок називають

перерізом рельєфу та позначають малою літерою латинського алфавіту *h*. Горизонталь можна ототожнити з береговою лінією в озері при спокійному стані води в ньому. Віддаль між горизонталями залежить від крутизни схилів. Чим крутіший схил тим віддаль між горизонталями менша і навпаки чим схил пологіший, тим віддаль між горизонталями більша.

75. Орієнтування лінії на місцевості.

У сі роботи, що пов'язані з обстеженням територій і вишукуваннями, проектуванням та будівництвом різних об'єктів вимагають їх орієнтування відносно сторін світу і існуючих об'єктів на місцевості. Орієнтування виконують відносно початкових орієнтирних напрямків. Початковими орієнтирними напрямками в геодезії прийняті істиний, магнітний і осьовий меридіани. Через будь-яку точку на місцевості можна провести істиний, магнітний та осьовий меридіани або лінію паралельну осьовому меридіану. Розташування вказаних меридіанів відносно один одного може бути різним, оскільки воно залежить від місця розташування самої точки на земній поверхні. Істинний і магнітний меридіани, як правило, не співпадають.

Орієнтування лінії на земній поверхні полягає в визначенні горизонтального кута між початковим орієнтирним напрямком і даною лінією. Оскільки існує три початкових напрямки, то горизонтальні кути визначені відповідно них мають свої назви. Все залежить від того, відносно якого початкового напрямку виконують орієнтування.

Коли орієнтування виконують відносно істинного меридіану, то визначають істиний азимут.

Істинним азимутом називається горизонтальний кут, який відраховується від північного напрямку істинного меридіану за ходом годинникової стрілки до напрямку на предмет. Істинний азимут змінюється від 0° до 360° і позначається великою літерою А.

Якщо орієнтування виконують відносно магнітного меридіану, то визначають магнітний азимут.

Магнітним азимутом називається горизонтальний кут, який відраховується від північного напрямку магнітного меридіану за ходом годинникової стрілки до напрямку на предмет. Магнітний азимут змінюється від 0° до 360° і позначається Ам.

Якщо орієнтування виконують відносно осьового меридіану, то визначають дирекційний кут.

Дирекційним кутом називається горизонтальний кут, який відраховується від північного напрямку осьового меридіану або лінії паралельної йому за ходом годинникової стрілки до напрямку на предмет. Дирекційний кут змінюється від 0° до 360° і позначається літерою грецькою алфавіта α.

На рис. 2а і 2б наведено положення точок В і М, які розташовані на земній поверхні, та їх азимути і дирекційні кути.

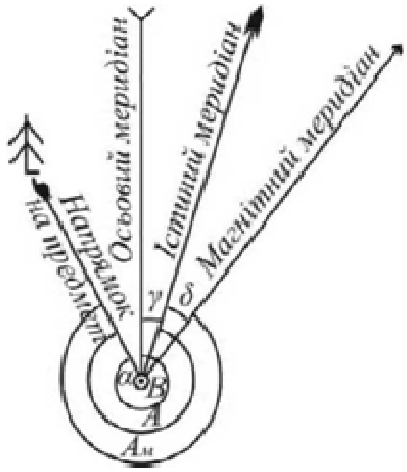

Рис. 2а

Рис. 2б

Горизонтальний кут, який відлічується від істинного меридіану до магнітного меридіану називається схиленням магнітної стрілки і позначається малою грецькою літерою δ.

Якщо магнітний меридіан відхиляється від істинного на схід, то схилення магнітної стрілки називається східним і має знак додатній (+), коли магнітний меридіан відхиляється від істинного на захід, то схилення магнітної стрілки називається західним і має знак від'ємний (–).

Так, на рис. 2а схилення магнітної стрілки східне і має знак додатній (+), а на рис. 2б схилення магнітної стрілки західне і має знак від'ємний (–).

Горизонтальний кут, який відлічується від істинного меридіану до осьового меридіану або лінії паралельної йому називається зближенням меридіанів і позначається малою грецькою літерою γ.

Якщо осьовий меридіан відхиляється від істинного на схід, то його називають східним зближенням, а коли осьовий меридіан відхиляється від істинного на захід, то його називають західним зближенням.

Так, на рис. 2а зближення меридіанів західне і має знак від'ємний (–), а на рис. 2б зближення меридіанів східне, а тому має знак (+).

Між істинним і магнітним азимутами та дирекційним кутом при відомих схиленні магнітної стрілки і зближенні меридіанів існує така залежність:

$$A = \alpha + \delta,$$
$$Ам = \alpha + \gamma + \delta.$$

76. Пряма і обернена геодезичні задачі.

Сутність прямої геодезичної задачі полягає у визначенні прямокутних координат кінцевої точки лінії за відомими координатами початкової точки, дирекційним кутом лінії і горизонтальним прокладенням (рис. 3).

Координати точки 2 (рис. 3) можна обчислити за формулами:

$$X_2 = X_1 + \Delta X_{1-2},$$
$$Y_2 = Y_1 + \Delta Y_{1-2}.$$

Прирости координат ΔX та ΔY, відповідно до рис. 3, визначають за формулами:

$$\Delta X_{1-2} = d_{1-2} \cdot \cos\alpha_{1-2},$$
$$\Delta Y_{1-2} = d_{1-2} \cdot \sin\alpha_{1-2}.$$

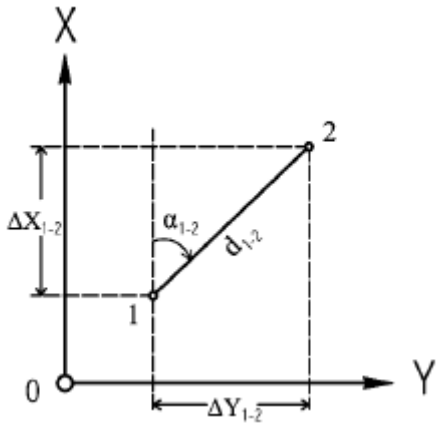

Рис. 3. Геометрична схема прямої та оберненої геодезичних задач

Сутність оберненої геодезичної задачі полягає у визначенні довжини лінії і її дирекційного кута за відомими координатами початкової і кінцевої точок лінії (рис. 3).

Спочатку обчислюють румб лінії за формулою

$$r = arctg\frac{\Delta Y_{1-2}}{\Delta X_{1-2}} = arctg\frac{Y_2 - Y_1}{X_2 - X_1}.$$

Румб (r) – гострий кут, який відраховують від найближчого напряму меридіану до заданого напряму (рис. 4). Румби набувають значення в межах 0˚ – 90˚ і мають літерне позначення, яке вказую на чверть, в якій знаходиться румб.

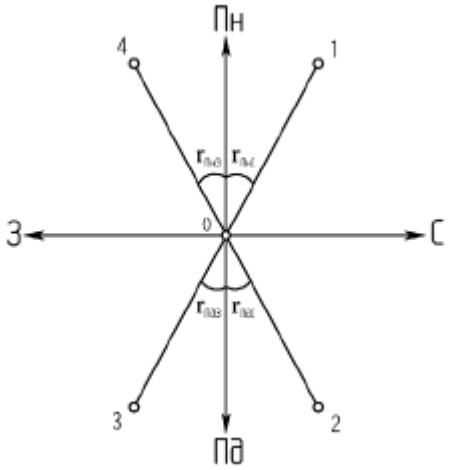

Рис. 4. Визначення румбів

Між дирекційними кутами і румбами існує зв'язок, який дозволяє, знаючи дирекційний кут, обчислювати румб і навпаки.

I чверть (ПнС): $r = \alpha$; $\alpha = r$ (

II чверть (ПдС): $r = 180^\circ - \alpha$; $\alpha = 180^\circ - r$

III чверть (ПдЗ): $r = \alpha - 180^\circ$; $\alpha = r + 180^\circ$

IV чверть (ПнЗ): $r = 360^\circ - \alpha$; $\alpha = 360^\circ - r$

Дирекційні кути вимірюються від 0˚ до 360˚. Дирекційні кути напрямів АВ і ВА називають відповідно прямим і оберненим (рис. 5). Вони відрізняються один від одного на 180˚, тобто

$$\alpha_{AB} = \alpha_{BA} \pm 180^\circ.$$

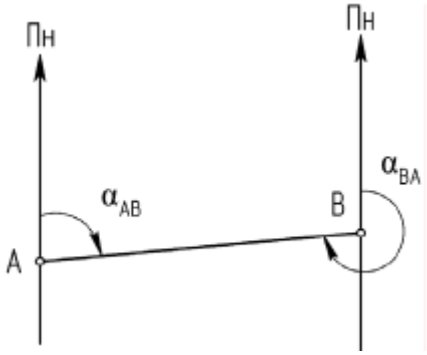

Рис. 5. Дирекційні кути лінії

77. Що таке геометричне нівелювання.

Геометричне нівелювання виконується двома способами: «з середини» і «вперед» (рис. 6).

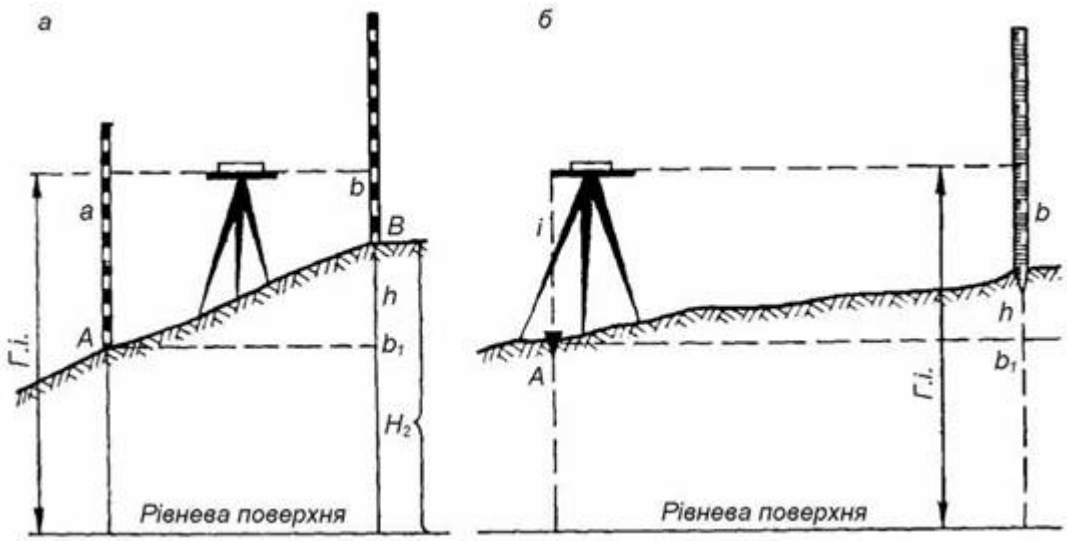

а б

Рис. 6. Схема геометричного нівелювання:
а) способом «з середини»;
б) способом «вперед»

При нівелюванні способом: «з середини» в точках А і В встановлюють вертикально нівелірні рейки, а приблизно посередині між ними – нівелір, який приводять у горизонтальне положення і трубу його наводять спочатку на задню рейку й беруть відлік "задній" (a), потім наводять на передню рейку і беруть відлік "передній" (b). Як видно перевищення (h) буде:

$$h = a - b.$$

Тобто перевищення при нівелюванні способом «з середини» дорівнює відліку на задню рейку (З) мінус відлік на передню рейку (П).

При нівелюванні способом «вперед» нівелір встановлюють на точці "А" й визначають висоту інструмента "i" (висота візирної осі нівеліра над точкою А). На точці "В" встановлюють рейку і, привівши, візирну вісь нівеліра у горизонтальне положення, беруть відлік "b" по рейці. Як видно з рис. 6б, перевищення (h) буде:

$$h = i - b$$

Тобто, перевищення при нівелюванні способом «вперед» дорівнює висоті інструмента мінус відлік по рейці.

В обох випадках висота наступної точки (Нв) буде дорівнювати висоті попередньої точки (H_A) плюс перевищення між цими точками:

$$H_B = H_A + h.$$

Перевищення (b) може бути додатнім і від'ємним.

Більш точним вважається нівелювання способом «з середини».

Висоту візирної осі нівеліра (рис. 6) над рівневою поверхнею називають горизонтом інструмента (Г.І.). Вона дорівнює висоті точки плюс відлік по чорній стороні нівелірної рейки, що стоїть на цій точці:

$$Г.І. = H_A + a = H_B + b.$$

З рис. 6 видно, що: $H_B = Г.І. – b.$

Тобто, висота точки дорівнює горизонту інструмента мінус відлік по рейці, що стоїть на цій точці.

Через горизонт інструмента зручно обчислювати відмітки (висоти), коли нівелюють із однієї станції кілька точок. Наведені формули є основними формулами геометричного нівелювання.

Станцією називають місце постановки нівеліра у процесі вимірювання. Нівелювання між значно віддаленими точками проводять з кількох станцій, які утворюють нівелірний хід. Таке нівелювання називають послідовним.

Якщо у нівелірному ході послідовно визначити перевищення між точками А і В, В і С, С і Б ... К і Ь, то перевищення між початковою точкою А і кінцевою точкою Ь нівелірного ходу дорівнюватиме сумі всіх перевищень, тобто

$$h_{AL} = h_{AB} + h_{BC} + h_{CD} + \ldots + h_{KL}.$$

Нівелірні мережі III і IУ класів і технічного нівелювання служать висотною основою топографічних зйомок і призначаються для вирішення різних інженерних задач. Наприклад, при складанні проектів міжгосподарського і внутрігосподарського землевпорядкування сільськогосподарських підприємств, проектуванні і будівництві доріг, зрошувальних і осушувальних систем тощо.

78. Державна геодезична мережа України.

Державна геодезична мережа складається з мережі геодезичних пунктів, рівномірно розміщених на території держави, що забезпечує поширення систем координат і висот та гравіметричної системи і є вихідною для створення інших мереж.

Державна геодезична мережа закріплюється на місцевості геодезичними, гравіметричними пунктами та нівелірними реперами, положення яких визначено в установлених системах координат і висот.

Проектування Державної геодезичної мережі здійснюється з урахуванням результатів попередніх робіт з її побудови.

Місця побудови геодезичних пунктів визначаються виходячи з необхідності забезпечення їх тривалого планово-висотного положення, збереження та зручного використання з урахуванням фізико-географічних умов району робіт, глибини промерзання ґрунтів, гідрогеологічного режиму та інших особливостей місцевості.

5. Побудова Державної геодезичної мережі включає такі основні види робіт:

- проектування;
- рекогносцирування і побудова геодезичних пунктів;
- вимірювання елементів мережі;
- математичне оброблення результатів вимірювань;
- складення каталогів геодезичних пунктів;
- ведення банку геодезичних даних;
- проведення моніторингу Державної геодезичної мережі.

Середня щільність геодезичних пунктів повинна становити не менше одного пункту на 30 км^2. Подальше збільшення щільності геодезичних пунктів Державної геодезичної мережі здійснюється за результатами обґрунтованих розрахунків виходячи з конкретних завдань топографо-геодезичної та картографічної діяльності на конкретній території.

Для геодезичного забезпечення топографічної зйомки встановлюються такі норми щільності геодезичних пунктів та реперів Державної геодезичної мережі:

- у масштабі 1:25000 та 1:10000 – один пункт на 30 км^2 та один репер на трапецію масштабу 1:10000;
- у масштабі 1:5000 – один пункт на 20-30 км^2 та один репер на 10-15 км^2;
- у масштабі 1:2000 і більше – один пункт на 5-15 км^2 та один репер на 5-7 км^2.

Для топографічної та кадастрової зйомки в масштабі 1:2000 і більше на доповнення до геодезичних пунктів Державної геодезичної мережі

визначаються пункти геодезичних мереж згущення та знімальних геодезичних мереж.

У разі використання супутникових геодезичних методів для визначення геодезичних пунктів знімальних геодезичних мереж можливе обґрунтоване зменшення щільності геодезичних пунктів Державної геодезичної мережі.

З метою приведення наявної мережі до однорідної за точністю і достатньої за щільністю геодезичних пунктів подальша побудова Державної геодезичної мережі здійснюється на ділянках, на території яких на основі обстеження геодезичних пунктів і результатів математичного оброблення геодезичних спостережень установлено, що:

- точність проведених спостережень або вирівняних елементів Державної геодезичної мережі нижча, ніж передбачена цим Порядком;
- центри геодезичних пунктів втрачені або щільність геодезичних пунктів Державної геодезичної мережі недостатня для відповідної території;
- величина деформації земної поверхні внаслідок дії сейсмічних і техногенних явищ та процесів перевищує точність визначення геодезичних пунктів Державної геодезичної мережі.

Побудова геодезичних мереж у районах землетрусів з магнітудою п’ять балів і більше здійснюється в найкоротші строки. У вугільних басейнах і в районах інтенсивного добування руди, газу, нафти та проведення інших підземних робіт потреба в модернізації Державної геодезичної мережі обґрунтовується маркшейдерськими даними.

Подальша побудова Державної геодезичної мережі здійснюється на основі даних розвитку мережі постійно діючих станцій спостережень глобальних навігаційних супутникових систем з використанням результатів супутникових геодезичних спостережень.

Структура Державної геодезичної мережі

Складовими Державної геодезичної мережі є геодезична (планова), нівелірна (висотна) та гравіметрична мережі, пункти яких повинні бути суміщені або між якими встановлено надійний геодезичний зв’язок.

Геодезична (планова) мережа включає українську постійно діючу (перманентну) мережу спостережень глобальних навігаційних супутникових систем та геодезичні (планові) мережі 1, 2 і 3 класу.

Нівелірна (висотна) мережа включає нівелірні (висотні) мережі I, II, III і IV класу.

Гравіметрична мережа включає фундаментальну гравіметричну мережу та гравіметричну мережу 1 класу.

Системи відліку координат і часу

Геодезична (планова) мережа забезпечує поширення на території країни Державної геодезичної референцної системи координат УСК-2000 (далі – УСК-2000), яка застосовується як єдина система координат.

Геодезична (планова) мережа з необхідною точністю і щільністю геодезичних пунктів забезпечує поширення на території країни світової геодезичної системи WGS-84, міжнародної земної референцної системи ITRS та європейської земної референцної системи 1989 року ETRS89, що використовуються під час проведення міжнародних досліджень, у яких бере участь Україна, зокрема під час вивчення глобальних геодинамічних та сейсмічних процесів, визначення фігури Землі, а також у космічній і транспортній галузях.

Положення геодезичних пунктів української постійно діючої (перманентної) мережі спостережень глобальних навігаційних супутникових систем та геодезичної (планової) мережі 1 класу визначається в таких системах координат: світовій, загальноземній, європейській та референцній, між якими встановлюються однозначні зв'язки, що визначаються параметрами зв'язку систем.

За загальноземну систему координат приймається Міжнародна земна референцна система – International Terrestrial Reference System (ITRS) Міжнародної служби обертання Землі. Система ITRS встановлена Секцією координатної основи Центрального бюро Міжнародної служби обертання Землі – International Earth Rotation Service (IERS) з присвоєнням їй назви – International Terrestrial Reference Frame (ITRF), що забезпечує відповідність ITRS певній часовій епосі.

За європейську систему координат приймається Європейська земна референцна система 1989 року – European Terrestrial Reference System 1989 (ETRS89). Система ETRS89 встановлена підкомісією з питань європейської референцної основи – IAG Subcommisson for Europe (EUREF) з присвоєнням їй назви – European Terrestrial Reference Frame – ETRF, що забезпечує відповідність ETRS89 певній часовій епосі.

У системах ITRS та ETRS89 за відліковий еліпсоїд прийнята Геодезична референцна система 1980 року – Geodetic Reference System 1980 (GRS1980) з такими параметрами референц-еліпсоїда:

велика піввісь еліпсоїда – a = 6 378 137 метрів;
стиснення еліпсоїда – f = 1:298,257;
геоцентрична гравітаційна стала – $GM = 3\,986\,005 \cdot 10^{-8}$ $м^{-3}с^{-2}$;
зональний гармонічний коефіцієнт геопотенціалу другого порядку – $J2 = 108\,263 \cdot 10^{-8}$;
кутова швидкість обертання Землі – $\omega = 7\,292\,115 \cdot 10^{-11}$ рад $с^{-1}$.

УСК-2000 утворена від ITRS/ITRF2000. За відліковий еліпсоїд у зазначеній системі прийнято референц-еліпсоїд Красовського з параметрами:

велика піввісь еліпсоїда – 6 378 245 метрів;
стиснення еліпсоїда – 1:298,3.

Положення геодезичних пунктів Державної геодезичної мережі у прийнятих координатних системах задаються:

- просторовими прямокутними координатами X, У, Z. Вісь X лежить у площині нульового меридіана, вісь У – у площині екватора і спрямована праворуч від площини нульового меридіана, а вісь Z збігається з віссю обертання відлікового еліпсоїда. Початком координат є центр відлікового еліпсоїда;
- геодезичними еліпсоїдальними координатами – геодезичною широтою B, геодезичною довготою L та геодезичною висотою H;
- плоскими прямокутними координатами x та y, які обчислюються на площині у конформній проекції Ґаусса-Крюґера в шестиградусних зонах. Осьовими меридіанами шестиградусних зон є меридіани з довготами 21°, 27°, 33°, 39°.

Початком координат у кожній зоні є точка перетинання осьового меридіана з екватором, значення абсциси приймається за нуль метрів, а значення ординати на осьовому меридіані – таким, що дорівнює 500000 метрів.

Для забезпечення топографічних та кадастрових зйомок у масштабах 1:5000 і більше використовуються прямокутні координати у триградусних зонах. Осьовими меридіанами триградусних зон є меридіани з довготами 21°, 24°, 27°, 30°, 33°, 36°, 39°.

Нівелірна (висотна) мережа поширює на всій території країни Балтійську систему висот 1977 року, вихідним пунктом якої є нуль Кронштадтського футштока. Система діє до введення в експлуатацію державної системи висот.

Геодезичні висоти геодезичних пунктів Державної геодезичної мережі визначаються безпосередньо за результатами супутникових геодезичних спостережень або обчислюються як сума значень нормальної висоти і висоти квазігеоїда над відліковим еліпсоїдом.

Гравіметрична мережа поширює на території держави Гравіметричну систему 1971 року та з необхідною точністю і щільністю пунктів Міжнародну гравіметричну стандартну мережу 1971 року – International Gravity Standardization Net 1971 (IGSN-71).

Координати і висоти пунктів геодезичних мереж згущення та геодезичних мереж спеціального призначення можуть обчислюватись у місцевих системах координат і висот, однозначно зв'язаних із системою координат УСК-2000 та Балтійською системою висот 1977 року. Порядок ведення місцевих систем координат установлюється Мінрегіоном.

Для побудови Державної геодезичної мережі використовується атомний час, який задається шкалою Державного еталона часу і частот.

Масштаб Державної геодезичної мережі задається Державним еталоном довжини – метром, за довжину якого прийнято відстань, яку проходить світло у вакуумі за 1:299792458 частку секунди.

Метрологічне забезпечення геодезичних робіт здійснюється Мінрегіоном, метрологічною службою Збройних Сил у взаємодії з Мінекономрозвитку.

Геодезична (планова) мережа

Українська постійно діюча (перманентна) мережа спостережень глобальних навігаційних супутникових систем забезпечує безперервне відтворення загальноземної та європейської геодезичної систем координат і редукування результатів спостережень, координатних визначень на єдину епоху з урахуванням релятивістських ефектів припливних та інших рухів земної кори.

Функціонування української постійно діючої (перманентної) мережі спостережень глобальних навігаційних супутникових систем забезпечується в результаті скоординованої діяльності відповідних органів виконавчої влади та Національної академії наук з використанням

технічних засобів спостереження за орбітальними угрупованнями навігаційних систем типу NAVSTAR GPS, ГЛОНАСС, Galileo з метою задоволення потреб національної економіки і населення держави.

Українська постійно діюча (перманентна) мережа спостережень глобальних навігаційних супутникових систем включає:

- постійно діючі станції спостережень глобальних навігаційних супутникових систем, на яких безперервно проводяться комплексні супутникові, астрономо-геодезичні, гравіметричні та геофізичні спостереження;
- періодично діючі станції спостережень глобальних навігаційних супутникових систем, на яких не рідше одного разу на п'ять років проводяться комплексні супутникові, астрономо-геодезичні, гравіметричні та геофізичні спостереження;
- центри оброблення інформації (Центр геодезичних досліджень Науково-дослідного інституту геодезії і картографії, Головна астрономічна обсерваторія Національної академії наук та Центр контролю навігаційного поля ДКА).

Просторове положення станцій української постійно діючої (перманентної) мережі спостережень глобальних навігаційних супутникових систем визначається методами супутникових геодезичних спостережень в загальноземній системі координат з відносною похибкою $\Delta p/p = 1:10^{-8}$ (Δp – середня квадратична похибка визначення вектора p) за середньої відстані між ними 100-300 км.

Частина станцій української постійно діючої (перманентної) мережі спостережень глобальних навігаційних супутникових систем включена у Європейську перманентну мережу – European Permanent Network (EPN) та мережу станцій Міжнародної служби геодинаміки – International GPS Geodinamics Service (IGS).

Геодезична (планова) мережа 1 класу (далі – ГМ-1) будується у формі однорідної за точністю просторової геодезичної мережі, яка складається із системи рівномірно розміщених по території країни геодезичних пунктів, віддалених один від одного на 30-50 км. Довкола великих міст і промислових районів відстань між геодезичними пунктами ГМ-1 становить 20-40 км.

ГМ-1 є геодезичною основою для побудови геодезичних мереж 2 і 3 класу, геодезичних мереж спеціального призначення і забезпечення подальшого підвищення точності Державної геодезичної мережі з використанням методів супутникової геодезії.

Система координат, яка задається геодезичними пунктами ГМ-1, зв'язана із станціями української постійно діючої (перманентної) мережі спостережень глобальних навігаційних супутникових систем та аналогічними геодезичними пунктами іноземних держав у рамках узгоджених наукових проектів міжнародного співробітництва.

Просторове положення геодезичних пунктів ГМ-1 визначається винятково методами супутникових геодезичних спостережень у загальноземній, європейській та референцній системах координат з відносною похибкою $\Delta p/p = 1:10^{-6}$.

Кожний геодезичний пункт ГМ-1 повинен бути зв'язаний геодезичними вимірюваннями не менш як з трьома суміжними пунктами зазначеної мережі.

Нормальні висоти пунктів ГМ-1 визначаються геометричним нівелюванням або GPSнівелюванням. GPS-нівелювання виконується відносними методами супутникової геодезії з урахуванням висот квазігеоїда, визначених за результатами супутникових геодезичних спостережень, з урахуванням результатів гравіметричних вимірювань, які забезпечують середню квадратичну похибку взаємного положення пунктів за висотою не більше 0,05 метра.

У гірській і важкодоступній місцевості нормальні висоти можуть визначатися тригонометричним нівелюванням або GPS-нівелюванням. У такому разі середня квадратична похибка визначення взаємного положення суміжних пунктів за висотою не повинна перевищувати 0,1 метра.

Геодезична (планова) мережа 2 класу (далі – ГМ-2) є вихідною геодезичною основою для побудови геодезичної (планової) мережі 3 класу, геодезичних мереж згущення та геодезичних мереж спеціального призначення.

Геодезичні пункти ГМ-2 розміщуються на відстані 8-12 км один від одного, а на території міських населених пунктів, великих промислових об'єктів – 5-8 км, їх положення визначається, як правило, відносними

методами супутникових геодезичних спостережень, а також традиційними лінійно-кутовими методами (тріангуляції, трилатерації та полігонометрії).

Вихідними пунктами для визначення координат геодезичних пунктів ГМ-2 є геодезичні пункти ГМ-1 та української постійно діючої (перманентної) мережі спостережень глобальних навігаційних супутникових систем. Група геодезичних пунктів ГМ-2, що визначаються, повинна мати зв'язок не менше ніж з трьома геодезичними пунктами ГМ-1 або української постійно діючої (перманентної) мережі спостережень глобальних навігаційних супутникових систем.

Нормальні висоти геодезичних пунктів ГМ-2 визначаються геометричним нівелюванням або GPS-нівелюванням. GPS-нівелювання виконується відносними методами супутникової геодезії з урахуванням висот квазігеоїда, визначених за результатами супутникових геодезичних спостережень з урахуванням результатів гравіметричних вимірювань, які забезпечують середню квадратичну похибку взаємного положення пунктів за висотою не більше 0,05 метра.

У гірській і важкодоступній місцевості нормальні висоти можуть визначатися тригонометричним нівелюванням або GPS-нівелюванням. У такому разі середня квадратична похибка визначення взаємного положення суміжних геодезичних пунктів за висотою не повинна перевищувати 0,1 метра.

На новозбудованих геодезичних пунктах ГМ-2 встановлюються по два пункти-супутники із центрами на відстані від 500 до 1000 метрів (на забудованій та закритій місцевості – не менше 250 метрів) з обов'язковим дотриманням вимоги щодо забезпечення видимості (земля – земля) між геодезичним пунктом мережі та пунктом-супутником.

Середня квадратична похибка визначення відстані між пунктом-супутником і геодезичним пунктом мережі не повинна перевищувати 0,05 метра. Середня квадратична похибка визначення дирекційних напрямків на пункт-супутник не повинна перевищувати 5".

Геодезична (планова) мережа 3 класу (далі ГМ-3) будується з метою збільшення кількості геодезичних пунктів до щільності, яка забезпечує створення знімальної основи великомасштабних топографічних та кадастрових зйомок, і включає наявні геодезичні (планові) мережі 3 та 4 класу, побудовані згідно з вимогами Основних положень про державну геодезичну мережу СРСР 1954-1961 років з подальшим перевизначенням

та переведенням геодезичних пунктів 4 класу у 3 клас, а також нові геодезичні пункти 3 класу, побудовані згідно з вимогами цього Порядку та визначені методами супутникових геодезичних спостережень і традиційними лінійно-кутовими методами.

Вихідними геодезичними пунктами для побудови геодезичних (планових) мереж 3 класу є пункти геодезичних (планових) мереж 1 і 2 класу та української постійно діючої (перманентної) мережі спостережень глобальних навігаційних супутникових систем.

Між суміжними геодезичними пунктами ГМ-3 за можливості забезпечується видимість (земля – земля), а в разі її відсутності на геодезичному пункті встановлюються два пункти-супутники згідно з вимогами цього Порядку.

Нормальні висоти геодезичних пунктів ГМ-3 визначаються геометричним нівелюванням або GPS-нівелюванням. GPS-нівелювання виконується відносними методами супутникової геодезії з урахуванням висот квазігеоїда, визначених за результатами гравіметричних вимірювань, які забезпечують середню квадратичну похибку взаємного положення пунктів за висотою не більше 0,05 м.

У гірській і важкодоступній місцевості нормальні висоти можуть визначатися тригонометричним нівелюванням або GPS-нівелюванням. У такому разі середня квадратична похибка визначення взаємного положення суміжних геодезичних пунктів за висотою не повинна перевищувати 0,1 метра.

Нівелірна (висотна) мережа

Нівелірні (висотні) мережі I та II класу є висотною основою країни, яка забезпечує поширення єдиної системи висот на всій її території, а також використовується для визначення вертикальних рухів земної кори.

Нівелювання I класу виконується з найвищою точністю, яка досягається завдяки використанню найсучасніших приладів та методик спостережень з якомога повнішим виключенням систематичних помилок.

Нівелювання I класу виконується повторно за тими ж лініями не рідше ніж через 25 років, а в сейсмоактивних районах – через кожні 15 років.

Нівелірна (висотна) мережа II класу формується в середині полігонів I класу окремими лініями або системами з вузловими точками, в результаті чого утворюються полігони з периметром 400 км.

Нівелювання ІІ класу виконується з точністю, яка забезпечує отримання нев'язки у ходах та полігонах, які за абсолютною величиною не більші ніж 5 міліметрів √L, де L – периметр полігона або довжина ходу в км.

Лінії нівелювання І та ІІ класу прокладаються переважно вздовж залізниць та автомобільних доріг державного значення, а в разі потреби – вздовж великих річок та інших доріг з найбільш сприятливими ґрунтовими умовами і найменш складним рельєфом.

У лінії нівелювання І та ІІ класу, які прилягають до морів або прокладаються вздовж великих річок, водосховищ, озер, обов'язково включають основні і робочі репери, нулі рівневих рейок вікових і постійних морських, річкових та озерних рівневих постів.

Визначена різниця висот пунктів нівелювання І та ІІ класу виправляється поправками щодо непаралельності рівневих поверхонь.

На лініях нівелювання І та ІІ класу не рідше ніж через 60 км, а також у вузлових точках поблизу морських, основних річкових та озерних рівневих постів закладаються фундаментальні репери.

У сейсмоактивних районах фундаментальні репери закладаються не рідше ніж через 40 км.

Нівелірні (висотні) мережі ІІІ і ІV класу створюються з метою згущення висотної основи для забезпечення топографічної зйомки всіх масштабів та розв'язання інженерних задач.

Лінії нівелювання ІІІ класу прокладаються в середині полігонів ІІ класу так, щоб утворювались полігони з периметром 60-150 км.

Для забезпечення топографічної зйомки у масштабі 1:5000 і більше лінії нівелювання ІІІ класу прокладаються з розрахунком утворення полігонів з периметром до 60 км.

Нівелювання ІІІ класу виконується з точністю, яка забезпечує отримання нев'язки в ході чи полігоні не більш 10 міліметрів √L, де L – довжина ходу або периметр полігона в км.

Нівелювання ІV класу є згущенням нівелірної (висотної) мережі ІІІ класу, яке здійснюється ходами завдовжки не більш як 50 км з точністю, що забезпечує отримання нев'язки в ході чи полігоні величиною не більше ніж 20 міліметрів √L.

Нівелювання ІV класу може виконуватися також методом GPSнівелювання із застосуванням відносних методів супутникової

геодезії з урахуванням висот квазігеоїда, визначених за результатами гравіметричних вимірювань, яке забезпечує точність передачі висоти з похибкою не більше ніж 20 міліметрів √L.

Нівелірні (висотні) мережі усіх класів закріплюються на місцевості реперами та марками, які закладаються не рідше ніж через 5 км (уздовж траси), у важкодоступних районах відстань між ними може бути збільшена до 7 км.

Гравіметрична мережа

Для забезпечення максимально можливої точності спостережень і довготривалої схоронності пунктів фундаментальної гравіметричної мережі їх розміщують у капітальних будівлях, за можливості в астрономічних, геофізичних обсерваторіях та пунктах української постійно діючої (перманентної) мережі спостережень глобальних навігаційних супутникових систем або поблизу них на середній відстані 200-300 км.

У пунктах фундаментальної гравіметричної мережі здійснюється абсолютне і відносне визначення прискорення вільного падіння, координат і висот, а також проводиться аналіз гідрогеологічного режиму за даними спеціалізованих організацій.

Середні квадратичні похибки абсолютних визначень не повинні перевищувати ±5 мкГал, відносних визначень між пунктами фундаментальної гравіметричної мережі та пунктами гравіметричної мережі 1 класу – ±20 мкГал.

Пункти фундаментальної гравіметричної мережі повинні бути зв’язані гравіметричними визначеннями з аналогічними пунктами Міжнародної гравіметричної стандартної мережі 1971 року – International Gravity Standardization Net 1971 (IGSN-71) та не менше ніж з чотирма пунктами гравіметричної мережі 1 класу.

Періодичність визначення прискорення вільного падіння в пунктах фундаментальної гравіметричної мережі становить п’ять – вісім років. У разі землетрусу чи інших явищ у районі пункту, які можуть викликати зміни значення прискорення вільного падіння, проводиться повторне визначення.

Навколо пунктів фундаментальної гравіметричної мережі у радіусі до 50 км розміщуються не менше чотирьох пунктів-супутників для виявлення можливих локальних варіацій прискорення вільного падіння.

Середня квадратична похибка відносних визначень між пунктами фундаментальної гравіметричної мережі та пунктом-супутником не повинна перевищувати ±20 мкГал.

Побудова гравіметричної мережі 1 класу (далі – ГрМ-1) здійснюється за такими основними правилами:

пункти ГрМ-1 розміщуються за можливості рівномірно по території країни на відстані 100-200 км один від одного сумісно з пунктами української постійно діючої (перманентної) мережі спостережень глобальних навігаційних супутникових систем, ГМ-1 або поблизу них;

пункти ГрМ-1 зв'язуються відносними визначеннями прискорення вільного падіння з пунктами фундаментальної гравіметричної мережі та суміжними пунктами 1 класу;

середня квадратична похибка визначення прискорення вільного падіння між пунктами ГрМ-1 чи між ними і пунктами фундаментальної гравіметричної мережі не повинна перевищувати ±20 мкГал.

Навколо пунктів ГрМ-1 у радіусі до 15 км розміщуються не менше двох пунктів-супутників, які можуть суміщатися з геодезичними пунктами Державної геодезичної мережі. Середня квадратична похибка відносних визначень між пунктами ГрМ-1 та пунктами-супутниками не повинна перевищувати ±20 мкГал.

Геодезичні мережі спеціального призначення

Геодезичні пункти Державної геодезичної мережі є вихідними пунктами для побудови геодезичних мереж спеціального призначення.

До геодезичних мереж спеціального призначення належать:

- геодезичні мережі згущення 4 класу та 1 і 2 розряду, які будуються для забезпечення кадастрової та містобудівної діяльності, створення місцевих систем координат;
- геодезичні мережі для інженерно-геодезичних вишукувань об'єктів будівництва, гірничої справи, формування інженерної та транспортної інфраструктури;
- геодезичні мережі для геодинамічних досліджень на основі геодезичних вимірювань.

Геодезичні мережі спеціального призначення будуються методами супутникових геодезичних спостережень, а також традиційними лінійно-кутовими методами.

У сейсмічно активних і техногенних районах країни на геодинамічних полігонах створюються просторові геодезичні мережі для вивчення сучасних рухів земної кори.

Кутові, лінійні, висотні, астрономо-гравіметричні вимірювання та супутникові спостереження у просторових геодезичних мережах проводяться з підвищеною точністю і приводяться до єдиної геодезичної системи для використання їх у процесі вирівнювання Державної геодезичної мережі.

Порядок утворення геодинамічних полігонів, періодичність і точність геодезичних та гравіметричних вимірювань на них регламентуються нормативно-технічною документацією у сфері топографо-геодезичної і картографічної діяльності.

Геодезичний моніторинг Державної геодезичної мережі

Геодезичний моніторинг Державної геодезичної мережі включає:

- моніторинг стану та стабільності геодезичних пунктів Державної геодезичної мережі;
- спостереження за горизонтальними і вертикальними деформаціями земної поверхні, зміною величин прискорення у вільному падінні на території країни.

Моніторинг геодезичних пунктів Державної геодезичної мережі проводиться Держгеокадастром шляхом забезпечення систематичного та періодичного обстеження їх стану.

Систематичне обстеження та оновлення геодезичних пунктів Державної геодезичної мережі здійснюються виконавцями геодезичних робіт на окремих територіях під час проведення топографо-геодезичних робіт, земельно-кадастрової зйомки, інженерно-геодезичних вишукувань, пов’язаних з використанням геодезичних пунктів Державної геодезичної мережі. Результати обстеження геодезичних пунктів Державної геодезичної мережі заносяться до банку геодезичних даних.

Періодичне обстеження та оновлення геодезичних, гравіметричних пунктів і нівелірних реперів проводяться у міру потреби але не рідше ніж один раз на 10 років, а на території міст і зон активної господарської діяльності – не рідше ніж один раз на п’ять років.

Геодезичний пункт Державної геодезичної мережі вважається втраченим, якщо не збереглися ні верхній, ні нижній моноліти центру. Питання щодо виключення геодезичних пунктів з каталогів та банку

геодезичних даних розглядається Держгеокадастром чи його територіальними органами разом з організацією, яка проводила обстеження. Втрата центру підтверджується даними інструментально-геодезичного пошуку.

Побудовані та оновлені геодезичні пункти Державної геодезичної мережі передаються користувачам (власникам) земельних ділянок, на території яких вони розташовані, для забезпечення їх схоронності.

Спостереження за деформаційними процесами та складення карти сучасних рухів земної поверхні проводяться з метою отримання достовірної інформації про рухи земної поверхні, спричинені високим техногенним навантаженням, та оцінки їх впливу на просторову стабільність геодезичних пунктів Державної геодезичної мережі. Періодичні спостереження за сучасними рухами земної поверхні території країни проводяться методами супутникових геодезичних спостережень, геометричного нівелювання I, II класу, а також у ході відносних гравіметричних спостережень у геодезичних пунктах Державної геодезичної мережі.

Періодичність спостережень на локальних ділянках, на яких можлива активізація небезпечних геологічних процесів, та на територіях інтенсивного техногенного навантаження визначається з урахуванням спеціальних геодезичних, маркшейдерських та геологічних даних і проводиться в рамках окремих технічних проектів.

Математичне оброблення результатів вимірювання та каталогізація пунктів Державної геодезичної мережі

Результати вимірювання, отримані в процесі побудови та розвитку геодезичних, нівелірних і гравіметричних мереж, підлягають математичному обробленню.

Математичне оброблення даних виконується у три етапи: польові обчислення, попередні обчислення, вирівнювання мереж з каталогізацією геодезичних пунктів та занесенням до банку геодезичних даних.

Польові обчислення передбачають оброблення результатів вимірювань у кожному геодезичному пункті та їх контроль згідно з допусками, зазначеними у відповідній нормативно-технічній документації.

Метою попередніх обчислень є аналіз результатів вимірювань, їх апробація, оцінювання їх точності та отримання необхідних даних для вирівнювання Державної геодезичної мережі.

Вирівнювання Державної геодезичної мережі різних класів виконується сумісно, строгими математичними методами із суцільним оцінюванням точності її елементів.

За результатами сумісного оброблення результатів супутникових геодезичних, лінійно-кутових спостережень, даних високоточного нівелювання та гравіметричних даних будується модель квазігеоїда і складаються карти висот квазігеоїда на територію країни.

Геодезичні пункти Державної геодезичної мережі після сумісного вирівнювання підлягають каталогізації. Порядок і особливості каталогізації геодезичних пунктів Державної геодезичної мережі регламентуються нормативно-технічною документацією у сфері топографо-геодезичної і картографічної діяльності.

Банк геодезичних даних

Геодезичні, супутникові, нівелірні та гравіметричні дані, отримані в результаті топографо-геодезичної і картографічної діяльності, підлягають обліку, обробленню та збереженню в установленому законодавством порядку, що є основою банку геодезичних даних.

Банк геодезичних даних формується з:

- результатів супутникових спостережень, які реєструються та накопичуються станціями спостережень глобальних навігаційних супутникових систем (дані траєкторних, метеорологічних, тропосферних та іоносферних вимірювань);
- результатів вимірювань та вирівнювання геодезичних, нівелірних і гравіметричних мереж, координат і висот пунктів, інших кількісних та якісних характеристик елементів Державної геодезичної мережі;
- відомостей про геодезичні знаки і центри геодезичних пунктів на території країни.

Функції адміністратора банку геодезичних даних виконує визначене Держгеокадастром державне підприємство, що належить до сфери його управління. Адміністратор банку геодезичних даних здійснює заходи з його формування, ведення обліку і використання геодезичної інформації.

ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Водний кодекс України від 06.06.1995 № 213/95-ВР.
2. Геодезія. Частина перша. Топографія : навч. посібник / А. Л. Островський, О. І. Мороз, З. Р. Тартачинська, І. Ф. Гарасимчук. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. – 440 с.
3. Закон України «Про державну експертизу землевпорядної документації від 17.06.2004 № 1808-IV.
4. Закон України «Про землеустрій» від 22.05.2003 № 858-IV.
5. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III.
6. Інструкція з топографічного знімання у масштабах 1:5000, 1:2000, 1:1000 та 1:500 (ГКНТА-2.04-02-98), затверджена наказом Головного управління геодезії, картографії та кадастру при Кабінеті Міністрів України від 09.04.1998 № 56.
7. Костецька Я. М. Геодезичні прилади. Частина 2. Електронні геодезичні прилади. Підручник для студентів геодезичних спеціальностей вузів / Я. М. Костецька. – Львів, 2000. – 317 с.
8. Островський А. Л. Геодезія : підручник. Частина друга / А. Л. Островський, О. І. Мороз, В. Л. Тарнавський; за заг. ред. А. Л. Островського. – Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2008. – 564 с.
9. Порядок ведення Державного земельного кадастру, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 17.10.2012 № 1051.
10. Порядок консервації земель, затверджений наказом Мінагрополітики України від 26.04.2013 № 283.
11. Порядок побудови Державної геодезичної мережі, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 07.08.2013 № 646.
12. Постанова Ради Міністрів Української РСР «Про рекультивацію земель, збереження і раціональне використання родючого шару ґрунту при розробці родовищ корисних копалин і торфу, проведенні геологорозвідувальних, будівельних та інших робіт» від 14.07.1976 № 327.

Довідкове видання

Рябчій Владислав Валерійович
Трегуб Микола Володимирович

МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО СКЛАДАННЯ ІСПИТУ З ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ СЕРТИФІКОВАНИХ ІНЖЕНЕРІВ-ЗЕМЛЕВПОРЯДНИКІВ

Довідковий посібник

Видано в редакції авторів.

Підп. до друку 09.09.2018. Формат 30х42/4.
Папір офсетний. Ризографія. У м. друк. арк. 8,2.
Обл.-вид. 10,5. Тираж 100 пр. Зам. №

Підготовлено до друку та видрукувано
в Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка».
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
ДК № 1842 від 11.06.2004 р.

49005, м. Дніпро, просп. Дмитра Яворницького, 19.